

Голос України

ГАЗЕТА ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ

ЦЬОГО ДНЯ

■ 1867 р. На Львівщині народився Осип Маковей, письменник, громадський діяч. ■ 1939 р. СРСР підписав договір з Німеччиною про ненапад та секретні протоколи до нього (пакт Ріббентропа—Молотова). ■ 1943 р. Харків визволено від гітлерівців. ■ 1948 р. Створено Всесвітню раду церков. ■ 1952 р. Не стало театрального режисера Леонтія Дубовика. ■ 1975 р. Вступив у дію Харківський метрополітен. ■ 1988 р. Розпочався піший радянсько-американський Похід за мир (Одеса—Київ). ■ 1995 р. В Україні засновано орден Ярослава Мудрого (п'яти ступенів).

ЗАВТРА — ДЕНЬ НЕЗАЛЕЖНОСТІ УКРАЇНИ

Ніхто, крім нас, наш дім не побудує

ВІТАННЯ
Голови Верховної Ради України Володимира Литвина з нагоди 11-ї річниці незалежності України

Шановні співвітчизники!

24 серпня для українського народу — особлива дата. Цього дня збулася його віковічна мрія про власну державу. Одинадцять років ми, кажучи словами голови першого українського уряду XX століття В. Винниченка, з надлюдськими зусиллями тягаємо каміння державності і складаємо його в той будинок, у якому, хочеться вірити, зручно житимуть наші нащадки.

Здобуття незалежності, утвердження державності нікому і ніде не давалися легко. У нас державотворчі процеси ускладнювалися багатьма обставинами, в тому числі психологічним надломом значної частини суспільства, втратою ціннісних орієнтацій. Це обтяжувало докорінні перетворення в економіці, трансформацію суспільного устрою.

Нелегко нам і сьогодні. Хоча вже два роки поспіль темпи нашого економічного зростання сягають рівня найвищих у Європі показників, це ще не відбилося на поліпшенні життя народу. Щоб подолати бідність, зробити реальними надії людей на краще майбутнє, маємо не тільки зберегти позитивну динаміку економічного розвитку, а й прискорити просування вперед на всіх напрямах.

(Закінчення на 2-й стор.).

ТЕРПКА ЧАРІВНІСТЬ ВОЛІ

Фото Олександра КЛИМЕНКА.

Щороку ми ніби дивимось один сон про те, як блискавично і красиво все це сталося 1991-го. І як це буває після сну про щось близьке й водночас недосяжне, відчуваємо терпкість та гіркоту. Ми отримали свою незалежність. Та наповнення мрії змістом — досі у тому далекому сні. А свято дається нам непроста. Воно змушує щоразу розмірковувати про свободу як філософську категорію, про те, хто винний у всіх бідах уже самодостатньої держави, «Вони це, вони...» —підносимо очі догори. Й мимоволі згадуємо слова відомого барда: «Тиранів створюють раби, а не рабів тирани»... Колись, усвідомивши свою велику місію —всі разом і кожен окремо, ми зробимось ідеальною країною: квітучою, веселою, здоровою, багатою. Щиро бажаємо цього своїм співвітчизникам! Та знайомимо їх у цьому номері з відповідями на запитання святкової анкети. А опитували ми вчителя, лікаря, політика, артиста, шахтаря, хлібороба, будівельника, військового. Тобто тих атлантів, на плечах яких, власне, й тримається держава. Запитання були такі:

1. Що означає для вас День незалежності України?
2. На вашу думку, які здобутки України за роки незалежності?
3. Яких помилок, невдач припустилася Україна за ці роки?
4. Як ви плануєте провести цей день?

(Продовження на сторінках газети).

ОФІЦІЙНО

Діаспора чекає на закон про свій статус

«Верховна Рада сповнена рішучості приймати рішення, спрямовані на консолідацію закордонних українців», — наголосив Голова ВР України Володимир Литвин під час учорашньої зустрічі з генеральним секретарем Світового конгресу українців Віктором Педенком.

Адже «коли держава дбає про свій рід, це є показником її цивілізованості». Володимир Литвин подякував співрозмовникові й організації, яку він представляє, за активну діяльність задля утвердження української держави та повернення прихильності до неї серед закордонної діаспори і навіть серед «українців в Україні». Голова ВР підкреслив, що саме під впливом діаспори прийнято програму підтримки закордонного українства до 2005 року, яка, на жаль, з'явилася в міжбюджетний період і тому не має сталого фінансування. В. Литвин пообіцяв, що в майбутньому бюджеті фінансування цієї програми буде передбачено окремим рядком.

(Закінчення на 14-й стор.).

У НОМЕР

* * *

Учора у Великих Сорочинцях Прем'єр-міністр України Анатолій Кінах узяв участь у відкритті національного Сорочинського ярмарку. Під час урочистої церемонії він зачитав вітальне слово Президента України, у якому сказано: «Сорочинський ярмарок є свідченням того, що економіка України відроджується, і вітчизняний виробник має чим пишатися».

Цього року в ярмарку беруть участь понад 180 підприємств і 240 підприємців з України, Росії, Білорусі та країн Прибалтики.

Після відкриття А. Кінах ознайомився з експозиціями виставкових павільйонів. Разом з прем'єром Сорочинці відвідали міністри, а також посол Росії в Україні Віктор Черномирдін, **повідомляють «Українські новини».**

* * *

Переможницею повернулася додому з міжнародного конкурсу «Міні-міс «Слов'яночка» запорізька школярка Кароліна Красовська. У Ялті підопічна модельної агенції «Нове ім'я» стала віце-міс «Слов'яночка». 11-річна Кароліна підкорила всіх ерудованістю, чарівністю й майстерним виконанням танцю. Тепер вона представлятиме Україну на конкурсі «Маленька міс Націй», який відбудеться у листопаді в Бразилії, **повідомляє наш власний кореспондент Олександр АБЛІЦОВ.**

* * *

Члени молодіжного козацького товариства «Святого Спаса», створеного у Ямпільському районі на Вінниччині, повернулися з кінно-спортивного походу, подолавши 350 кілометрів шляху. Дев'ятеро вершників, одягнутих у національне вбрання, і п'ятеро чоловік супроводу пройшли дорогами шести районів області. Побували на місцях козацької слави, могилах героїв війни, клали свічки у православних храмах, **повідомляє наш власний кореспондент Віктор СКРИПНИК.**

Україна вже уклала контракти на експорт понад 2 млн. тонн зернових

Ніхто, крім нас, наш дім не побудує

Вітання Голови Верховної Ради України з нагоди 11-ї річниці незалежності України

(Початок на 1-й стор.).

Мусимо всі відповідальніше ставитися до вирішення великих і малих проблем, насамперед соціальних, тримати в центрі уваги інтереси народу і держави. Тільки за цієї умови можна досягти рівня життя, гідного європейської країни.

І Декларація про державний суверенітет, і Акт проголошення незалежності, і Конституція України народилися в стінах Верховної Ради. В цих історичних документах акумульовано думки й устремління українського народу. Такий підхід застосовуватиметься і при подальшому напрацюванні та удосконаленні законодавчої бази України як демократичної правової держави. Верховна Рада четвертого скликання зосереджуватиме свою увагу на найважливіших законопроектах, які сприятимуть стабільності та динамічному розвитку.

Маємо пам'ятати: міць держави, місце країни у світовому співтоваристві залежать від того, наскільки згуртованою буде українська спільнота. Кожен громадянин має усвідомити ціну свободи, свою відповідальність за долю України. Єдиному народові, який відчуває себе господарем у своєму домі, під силу будь-які завдання.

Зі святом вас, дорогі співвітчизники!

Добра вам, міцного здоров'я, благополуччя, достатку в домі. Усім нам — злагоди, громадянського спокою, успішної праці в ім'я України!

Володимир ЛИТВИН.

БЛІЦОПИТУВАННЯ

Терпка чарівність волі

(Початок на 1-й стор.).

Володимир СЕМИНОЖЕНКО, віце-прем'єр-міністр України:

1. 1991 рік став для кожного з нас моментом істини. І усвідомлення особистої, нарівно поділеної всіма українцями, причетності до долі рідної молодої держави — це унікальне і дуже сильне переживання. Я вважаю саме приватний вимір святкування незалежності найважливішим чинником державного розвитку, тому що відчуття власної відповідальності і, навіть сказав би, смаку до творення державної історії кожною окремою людиною формують золотий фонд минулого, сьогодення і майбутнього України.

2. Базових. Україна — повноправний і активний суб'єкт світового простору, ми досягли фінансово-економічної, промислової стабілізації, політичні та владні практики набули високого рівня ефективності, стрімко розвивається громадянська активність, потужний імпульс надано розв'язанню болючих соціальних проблем. Головне — Україна подолала передчасний період, у людей з'явилися серйозні підстави бути впевненими у своєму майбутньому, з оптимізмом сприймати власні життєві перспективи.

Нині вже не йдеться про ствердження права на незалежність і державний суверенітет, необхідність якого диктувалася першим десятиріччям українського державництва. Сьогодні ми маємо вести мову про реалізацію цього, вже незаперечного, права.

Дієвої сили набуває принципового новий набір системних завдань на майбутнє. Серед яких — створення сучасної економічної системи інноваційного типу, високий рівень соціального і гуманітарного розвитку, досягнення європейських стандартів якості життя.

3. Слід зазначити, що всі ці помилки і невдачі можна кваліфікувати як ознаки дитячої хвороби, котру Україна, зовсім молода держава, обов'язково мала перенести. Я маю на увазі стратегічну короткозорість державної політики на ранньому етапі, через яку більшість значущих для долі держави і суспільства рішень приймалася за законами короткої логіки, на потребу поточної доби, безсистемно і хаотично. Тому реформаційний процес в Україні, який всі мріяли бачити як потужний стрибок у майбутнє добробуту, більш нагадував хапливе підстрибування на місці. Саме «короткострокова мотивація» політики, на мій погляд, виявилася першопричиною багатьох наших проблем: гіперінфляції, промислової депресії негативних соціальних ефектів безробіття, невиплат зарплат. Але важливим є не кількість минулих помилок, а ступінь готовності їх визнавати, виправляти і вчитися не припускатися такого в майбутньому.

4. Як заступник голови Організаційного комітету з підготовки та відзначення 11-ї річниці незалежності України триматиму руку на пульсі — все має відбутися на належному рівні. Буде ще й неофіційна частина. Річ у тім, що мій молодший син останнім часом дуже захопився історією України і давно вже просив мене про щось на кшталт факультативу «Як все починалося». Майже ровесник української незалежності, він має зовсім інакшу картину світу, по-іншому сприймає минуле і майбутнє держави. Відверто кажучи, я чекаю на сімейний вечір і з нетерпінням, і з деяким хвилюванням: розмова на серйозні теми — це справжнє випробування і для батьків, і для дітей.

Володимир ЛИТВИН, Голова Верховної Ради України

Випробування

Проголошення 24 серпня 1991 року Акта про незалежність України увінчувало всю попередню історію українського народу. Розтягнуті на довгі віки визвольні змагання за вільне життя на власній землі в суверенній державі переможно справдилися на зламі тисячоліть.

У процесі історичних випробувань, соціальних катаклізмів, революцій, реформ у колективній свідомості виграновувалося відчуття ідентичності, яке об'єднує людські спільноти в нації. А особливість української нації завжди пов'язувалася з вирішенням питання державності. «Історія — це час в пошуках свого смислу», — записав видатний філософ Мераб Мамардашвілі. Торжество державного самоствердження України стало квінтесенцією цього смислу, надавши власній історії логічного вивершення.

«Історія — це час в пошуках свого смислу»

11 років незалежності — це вже та часова дистанція, яка дає змогу виявляти головні тенденції й закономірності прожитого і пережитого, робити висновки. За прискореного плину життя, калейдоскопічного перебігу подій було дуже важко приймати вивірені рішення: не вистачало часу на роздуми, на оптимальний вибір, на дію. Інколи бракувало його й на виправлення помилок. Однак найскладніший етап становлення держави дав свої результати, зробивши зміни, які зачепили всі без винятку грані суспільного буття, необоротними.

Ми звільнилися від багатьох ілюзій. А свобода від ілюзій — це найвища форма свободи.

Але якби мені випало скласти підсумок останніх років, я сказав би: вони збурили найбільші сподівання і зруйнували багато сподівань, змушуючи нас багато чого усвідомити, збагнути і переосмислити. Розуміючи, що історична пам'ять коротка і нежива.

Одне з найхарактерніших явищ нашого нинішнього буття — руйнування механізмів, що поєднують сучасний досвід з пережитим. Ми зростаємо в перманентному тепер, без органічного зв'язку з минулими часами. Реальністю є те, що у нас сьогодення здебільшого вдивляється у минуле і значно менше — у майбутнє.

Тоді як критично важливо — дивитися в майбутнє, і не надто затримуватися у сьогоденні. Головне при цьому — дати людям відчуття впевненості. Інакше, за словами поета Т. С. Еліота, «саме так і скінчиться світ: не вибухом, а скиглінням».

Згадаємо для себе і для майбутніх поколінь проникливі слова голови першого українського уряду XX століття Володимира Винниченка. Згідно зі своїм життєвим кредо «бути чесним з собою», він занотував 16 жовтня 1917 року: «О, Господи, яка то страшна, тяжка річ відродження національної державності. Як вона в історичній перспективі буде уявлятися легкою, само собою зрозумілою, природною, і як трудно, з якими надлюдськими зусиллями, хитрощами, з яким, часом, одчаєм, люттю й сміхом доводиться тягати те каміння державності й складати його в той будинок, в якому будуть так зручно жити наші нащадки».

Нелегко й сьогодні, але ми повинні — без жодних посилань на неймовірні труднощі минулих років —реально з'ясувати й самокритично оцінити досягнуте задля єдиної мети: не повторювати помилок, рухатися вперед, ставлячи в центр інтереси держави, українського народу. Водночас мусимо враховувати, що сучасникам важче і болісніше, як справедливо зауважував В. Винниченко, сприймати події, які історики описуватимуть потім як звичайні, подібні до багатьох інших. Адже теперішні події, окрім усього іншого, безпосередньо торкаються живих нині людей, освітлюють чи обпалюють їх сьогодення.

У XX столітті Україна здобувала незалежність двічі: в 1918 і 1991 роках. Обидві дати тісно пов'язані між собою, і цю обставину треба підкреслити з притиском, інакше ми не осмислимо з належною повнотою своє сучасне становище.

Ці дати передусім пов'язані відчайдушною боротьбою за виживання тієї країни, до складу якої потрапила Україна на три з половиною століття тому.

У середині XVII ст. ця країна називалася Московським царством. Вже тоді під владою самодержавних царів воно перетворювалося на могутню імперію, що виявилася тюрмою для всіх народів, включаючи й російський. На початку XX ст. вона розвалилася, бо вже не могла протистояти викликам нового часу. Період державного розпаду тривав лише кілька місяців, але цього короткого проміжку часу вистачило, аби Україна перетворилася з етнографічної провінції на самостійну державу.

Тоді національна революція показала марність багатовікових спроб переплавити і розчинити в однорідному імперському організмі Козацьку державу гетьмана Богдана Хмельницького. Українці не забули і не позбулися своєї мови і культури, звичаїв і традицій. Імперія використовувала їх для освоєння завойованих територій — від Азово-Чорноморського узбережжя до Далекого Сходу і Російської Америки. Однак поза своєю Батьківщиною українці здебільшого не асимілювалися. Навпаки, завдяки своїй колосальній життєвій стійкості вони виявилися, мабуть, єдиним в історії пригнобленим народом, який в кордонах чужої держави удвічі збільшив власний етнічний ареал.

Українська Народна Республіка впала жертвою «тріумфальної ходи радянської влади». За кілька років ленінський Раднарком знову «зібрав» Російську імперію, за винятком Фінляндії, Польщі та трьох держав Балтії. Справу В. Леніна майже вдалося закінчити Й. Сталіну, коли в 1939—1940 рр. він разом з А. Гітлером поділив сфери впливу в Європі.

Створений В. Леніним державний організм був своєрідним поєднанням незалежної від населення диктатури комуністичних вождів і системи рад з реальними управлінськими повноваженнями. Така структура влади дозволяла надавати багатонаціональній централізованій державі будь-який зовнішній вигляд. Після п'яти років експериментування більшовики зупинилися на конструкті, відомому як Радянський Союз. Назвати його імперією можна лише у поєднанні з напівпоглинутими після другої світової війни країнами Центрально-Східної Європи.

За конституцією СРСР був співдружністю союзних республік, кожна з яких мала рівні з Росією права і могла в будь-який час вийти з союзного договору, проголосивши цілковитий державний суверенітет. Популістська декларативність цих прав в умовах диктатури не підлягала сумніву, але таке державне утворення нічим не нагадувало імперію традиційного типу.

Вірю в правильність обраного шляху

Шановні співвітчизники!

24 серпня 2002 року наша країна святкує річницю державної незалежності. Одинадцять років тому здійснилася одвічна мрія нашого народу про державну незалежність. Українці мають багатовіковий досвід змагань за волю. «Україна завжди прагнула свободи», — відзначав ще Вольтер.

Кожна подібна дата є новою точкою відліку на шляху до розбудови України. Разом з цим кожного року ми підбиваємо певні підсумки діяльності та оцінюємо результати економічних і політичних здобутків країни.

Незалежність України 1991 року практично визначила долю СРСР, а відповідно й політичної карти світу. Наша держава однією з перших серед країн колишнього СРСР встановила партнерські відносини з Європейським союзом і підписала Хартію про особливе партнерство з НАТО, стала членом Ради Європи та Ради Безпеки ООН.

В Україні відбуваються процеси інтеграції українського суспільства у політичну націю. Отже, простір для діяльності на ниві побудови фізично та морально здорового, високоінтелектуального, заможного, щасливого, процвітаючого суспільства необмежений. Докласти зусиль у цьому напрямі можуть і повинні і кожен громадянин, і органи влади та громадські організації.

2002 рік був роком виборів до парламенту, роком народного волевиявлення — ми обирали не тільки конкретних депутатів, а й майбутній вектор розвитку держави. Приємно, що майже кожен четвертий українець віддав свій голос за політичну силу нової європейської формації — «Блок Віктора Ющенка «Наша Україна». Ми високо цінуємо вашу підтримку і обов'язково докладемо максимум зусиль для того, щоб цілком виправдати той аванс довіри, який отримали на виборах. Ми зробимо все, щоб вже найближчим часом поняття «незалежність» стало не лише красивим символом, а й реальним виміром економічної та політичної могутності України. Незалежність в широкому сенсі цього слова є єдино можливим нормальним станом існування і індивідуума, і людських спільнот — родини, виробничого колективу, цілої нації. Тільки за умови незалежності може повною мірою розкритися весь потенціал, закладений в суспільстві. Коли людина або держава є незалежними, вони самостійно відповідають за власні вчинки і взяті на себе зобов'язання. Отже, незалежність передбачає і надзвичайно високу відповідальність.

Я вірю в правильність обраного нами шляху. Тільки разом ми станемо заможними і справді незалежними.

Зі святом вас, дорогі українці! Щастя вам, радості і життєвої наснаги!

Петро ПОРОШЕНКО, голова Комітету Верховної Ради України з питань бюджету, уповноважений представник фракції «Наша Україна», голова партії «Солідарність».

незалежністю

Поза всяким сумнівом, ленінський державний конструкт забезпечив більшовикам перемогу в громадянських і міжнаціональних війнах, які стали наслідком падіння Російської імперії. Єдиної напівпоразки більшовики зазнали у радянсько-польській війні 1920 року. Поляки в своїй масі тоді не повірили, що радянський уряд на чолі з Ф. Дзержинським здатен реалізувати їхні національні прагнення. Загалом досягнута ціною запровадження національної радянської державності перемога над визвольними рухами пригноблених народів мала далекосяжні політичні наслідки.

Радянська державність була цілком реальною, відповідно реальною, а не фіктивною, ставала й державність у національних радянських республіках. Тому підтримання централізованої диктаторської влади в багатонаціональній країні з популістськими конституціями було неможливим без повсякденного терору. Комуністичні вожді особливо боялися сепаратистських проявів з боку найбільшої національної республіки — УРСР. Вірний правилу застосування превентивних заходів для уникнення можливих небезпек, Й. Сталін розгорнув проти українського народу справжню війну на винищення.

Масовий терор у поєднанні з різноманітними формами пропаганди зробили свою справу. Радянський лад розвалився тільки через багато десятиліть, на початку 90-х, коли втратив здатність справлятися з тягарем проблем, породжених власним існуванням.

Вихована Кремлем українська політична еліта не втратила влади, оскільки підхопити її не було кому. Але їй треба було визначитися, під якими прапорами будувати незалежну Україну. І тоді виявилося — в українському суспільстві немає альтернативи ідейній спадщині УНР. Фізично винищене за два десятиліття більшовицького терору покоління будівничих першої в XX столітті демократичної української державності ідейно відродилося в нині сущих поколіннях.

Цей процес, що відбувався на наших очах, ще вимагає наукового узагальнення і філософського осмислення. Теперішня українська державність має радянські корені, оскільки жодних інших просто-таки не існувало, але спирається вона на ідейні засади УНР Михайла Грушевського, Володимира Винниченка і Симона Петлюри.

Треба бути вдячними сучасній демократичній Росії за те, що вона показала всім іншим союзним республікам приклад, як скористатися своїми конституційними правами, щоб стати незалежними державами. Ми не можемо не розуміти, що ситуація 1990—1991 рр. уможливилася тільки завдяки унікальному збігові політичних обставин і чинників. Дуже швидко, протягом кількох тижнів, у Москві припинилося протистояння двох принципово різних державних організмів, і вона визначила свою політику щодо колишніх національних республік СРСР. Визначили свою політику відносно Москви й колишні союзні республіки. Ця політика різна: від Туркменістану до Білорусі, але її основоположна складова всюди одна — захист державного суверенітету.

Перебуваючи у стані майже безперервного конфлікту протягом одинадцяти років, президенти України і Верховна Рада всіх трьох скликань все-таки знаходили спільну мову, аби ухвалювати рішення, що сприяли утвердженню національної державності.

Тривалі роки Україна боролася, щоб її кордони були визнані Росією. Процес, який розпочався поїздкою В. Винниченка та С. Єфремова до революційного Петрограда навесні 1917 року, прийшов до свого закономірного завершення у квітні 1997 року, з підписанням Б. Єльциним та наступною ратифікацією Державною Думою РФ Договору про дружбу, співробітництво та партнерство між двома державами. Не приховуватимемо, найважливішою для нас була стаття 2 цього Договору: «Високі Договірні Сторони відповідно до положень Статуту ООН і зобов'язань по Заключному акту Наради з безпеки й співпраці в Європі поважають територіальну цілісність одна одної та підтверджують непорушність існуючих між ними кордонів».

З усіх республік СНД Україна найтісніше пов'язана з Росією. Це зумовлено не тільки спільним перебуванням в одній країні протягом століть і навіть не тільки спільністю релігії і схожістю культур, а й наслідками русифікаторської політики центру. Щоб за цих умов Україна не перетворилася на другу Росію, потрібні були законодавчі акти про недопущення подвійного громадянства і надання статусу державної лише українській мові. В школах України з 1991/92 навчального року припинилося вивчення історії СРСР, яка насправді була історією Росії. Як вітчизняна почала вивчатися історія України.

Більш як тисячолітня історія українського народу — це могутній засіб утвердження національної ідентичності. Історія згуртовує і підносить націю. Тому підготовку українськими вченими і вчителями широкої гами навчальних матеріалів з вітчизняної історії можна розцінювати як важливе досягнення в державотворчому процесі. Нещодавня дискусія навколо шкільних підручників переконливо показала — суспільство чудово розуміє значення виховання історією.

Нагадаємо, що спочатку йшлося про створення спільної українсько-російської комісії з узгодження змісту підручників з вітчизняної історії. За великим рахунком, не можна заперечувати, коли йдеться про прийнятні для обох сторін — підкреслюю, для обох сторін — рекомендації, які покликані допомогти авторам підручників усунути невдалі формулювання, які можуть прищеплювати дітям негативний образ сусідньої країни та її народу. Окрім цієї мети (яка є основною в багаторічній діяльності німецько-французької, німецько-польської або польсько-української комісій), робота українсько-російської комісії, на думку вчених, могла б спрямовуватися на розмежування нашої спільної історії. Не секрет, в сучасних російських підручниках, так само, як і в дореволюційних, історія Росії ретельно відслідковується від актів, з викладом подій в основному на території Подніпров'я. Але Подніпров'я — це наша, українська історія!

Проте хтось спробував поставити питання в принципово іншу, цілком неприйнятну площину — про створення спільної робочої групи з написання шкільних підручників. У відповідь серед української громадськості піднялася хвиля протесту. Надто свіжими й болючими є спогади про те, як ми вивчали в загальноосвітній школі російську історію замість власної, а твори Михайла Грушевського та інших українських істориків початку XX ст. зберігалися в спецсховищах архівів та бібліотек. Ця хвиля громадянського занепокоєння наочно підтвердила високу готовність суспільства захищати національні цінності, серед яких не останню роль відіграє історія народу.

Все було віддано на самоплив

Про економічну залежність України від Росії говорити не доводиться. Адже обмін товарами й послугами здійснюється на ринкових засадах. Однак розпад єдиного загальносоюзного народногосподарського комплексу негативно позначився на економіці обох держав. Із зрозумілих причин наслідки виходу зі спільної економіки для України виявилися дошкульнішими.

Усі пам'ятають листівки початку 90-х з даними про виробництво головних видів промислової продукції в розрахунку на душу населення. Виходило так, що зі здобуттям незалежності Україна автоматично потрапляла до групи найрозвиненіших країн світу і могла не турбуватися про власне майбутнє. Та не все так просто. В єдиному загальносоюзному народногосподарському комплексі, який був захищений від світового ринку монополією держави на зовнішню торгівлю, склалися особливі цінові диспропорції. Найбільшого спотворення зазнали ціни на нафту і газ: вони були на порядок нижчими за світові. Після розпаду СРСР Україні довелося платити за імпортоване паливо справжню ціну. Перерахований за світовими цінами ВВП у розрахунку на душу населення став істотно нижчим, аніж той, що фігурував у листівках. Проблема енергоносіїв і досі істотно ускладнює економічне життя нашої держави. Невідкладно вимагається диверсифікація їх джерел.

І тут нам треба дати відповідь на непросте, аж ніяк не риторичне запитання: наскільки за сучасних умов є незалежною країна, якщо вона практично повністю залежна від іншої за енергоносіями? Переконаний, нам взагалі варто мати, хоча б для себе, визначення, а що таке державна незалежність в епоху глобалізації та посилення взаємозв'язків та взаємозалежності у світі?

Ринкові перетворення Україна розпочала услід за Росією, ретельно відтворюючи кожен її крок. Така тактика нагадувала повторення ходів суперника у шаховій партії, що гарантує програш. Вона пояснювалася не так однаковими економічними умовами в обох країнах на старті перетворень, як розгубленістю керівників української економіки, які не звикли до самостійних рішень.

Зайняті міжусобною боротьбою, політичні діячі України на початку 90-х практично провалили ринкові реформи. Все було віддано на самоплив. Неконтрольована приватизація засобів виробництва за схемою російських ваучерів майже не допомогла державному бюджету витримувати навантаження, успадковані від радянського минулого. Перехід на світові ціни, зниження (порівняно з радянським рівнем) реальної заробітної плати і пенсій призвели до нечуваного зубожіння основної маси населення. Занадто пізно було проведено грошову реформу. У першій половині 90-х у країні вирувала гіперінфляція, яка знищила грошові заощадження населення. Обкладений з усіх боків податками, не захищений державою від конкуренції світового ринку вітчизняний виробник згортав виробництво або переходив у «тінь». А це не могло і не може не турбувати. Оскільки тіньова економіка страшна не сама по собі, а неприйнятна тим, що майже завжди виступає базисом тіньової влади.

Безперервне падіння обсягу ВВП тривало з 1991 по 1998 рр. За цей час ВВП України, розрахований на душу населення (за паритетом купівельної спроможності) скоротився з 4810 до 3138 доларів США. Серед 15 союзних республік колишнього СРСР Україна виявилася на передостанньому місці за масштабами спаду. Позаду залишалася тільки Вірменія. Попереду були всі інші країни, зокрема й ті, де тривали громадянські або міжнаціональні війни: Таджикистан, Молдова, Азербайджан.

Якщо порівняти українські показники з результатами економічного розвитку постсоціалістичних країн Центрально-Східної Європи, результат буде той самий. Період після розпаду радянської імперії в 1989 році і до 1998 року всюди характеризувався більшим або меншим піднесенням економічної активності. Винятком були хіба що Болгарія й ті держави колишньої Югославії, де відбулися жорстокі й багаторічні міжнаціональні конфлікти. Україна розмістилася в кінці цього списку, пропустивши вперед навіть Болгарію.

Країна почала виходити з економічної кризи лише у 1999 році. У 2000-му зростання ВВП становило 5,9 відсотка, в 2001-му — 9,1 відсотка. З початку 2002-го — 4,4 відсотка, а в липні — 5 відсотків.

Ми вже начебто звикли до високих темпів зростання, які два роки поспіль сягали рівня найвищих в Європі показників. А тому результати нинішнього року сприймаються як тривожні: в наявності зниження позитивної динаміки. Непокоїти повинно й інше: за останні кілька років Україна тільки почала вибиратися з економічної

(Закінчення на 4—5-й стор.).

Добра і миру!

До працівників паливно-енергетичного комплексу!

Комітет Верховної Ради України з питань паливно-енергетичного комплексу, ядерної політики та ядерної безпеки щиро вітає працівників паливно-енергетичного комплексу з головним національним святом — Днем незалежності України!

Шановні колеги! Сьогодні злагоджена, безперебійна робота паливно-енергетичного комплексу для України означає не лише добробут її громадян, а й процвітання держави, є однією зі складових національної безпеки. Своєю наполегливою працею ви робите величезний внесок в забезпечення стабільності української економіки, розбудову та зміцнення незалежної України.

Народні депутати — члени комітету сповнені відповідальності й рішучості щодо законодавчого розв'язання кола проблем, які накопичилися в енергетичній сфері України. При цьому на чільне місце ми ставимо енергетичну незалежність нашої держави, добробут і безпеку працівників.

У цей знаменний для нашого народу день бажаємо вам і вашим родинам, всім громадянам України міцного здоров'я, добра і миру, достатку і всіляких гараздів.

Андрій КЛЮЄВ,
голова Комітету Верховної Ради України з питань паливно-енергетичного комплексу, ядерної політики та ядерної безпеки.

«Вони не опинилися біля керма»

Після проголошення незалежності біля штурвала держави не постали люди, котрі могли б повести Україну сприятливим руслом. А вони були, переконаний безпосередньо причетний до подій одинадцятирічної давності депутат Верховної Ради тодішньої УРСР, голова Херсонської обласної ради та обласної держадміністрації **Анатолій ЮРЧЕНКО.**

Перший секретар Голопристанського райкому КПУ, аграрник за фахом Анатолій ЮРЧЕНКО йшов до Верховної Ради по 402-му округу від двох провідних районів Херсонщини: Скадовського й Голопристанського. Серед шести кандидатів виборов місце у другому турі і переміг суперника.

— Разом зі мною в окрузі балотувалися відомі в районах люди: Іван Бокша, Олександр Продченко, Олександр Лотарія . Це були перші справді демократичні вибори, — пригадує Анатолій Петрович.

— Нині доводиться чути: якби не «ГКЧП», то не було б і 24 серпня. Для багатьох людей 19 серпня 1991 року — вже історія. Вам випало стати її очевидцем і творцем. Як сприймалися на той час події у Москві?

— Не згоден, що Україна не проголосила б свою незалежність. Розмови про самостійність точилися серед депутатського корпусу з першого дня, з 11 травня 1990 року. Національною ідеєю були наскрізь пронизані представники західних регіонів. Назрівала потреба, щоб здійснилася споконвічна мрія українського народу про волю і самостійність. Переконаний, її проголосили б не пізніше грудня-січня. А події 19 серпня стали лише каталізатором процесу. 24 серпня було скликано позачергове засідання Верховної Ради, де голова Леонід Кравчук повідомив про перебіг подій за останні, «путчівські», дні: як приїздили з Москви генерали і пропонували ввести в Київ танки. Верховна Рада тоді була розшарована на дві протилежні групи: демократичну — Народну Раду і групу «239», до якої входив і я і яка становила більшість.

Очолив її мало кому відомий тоді Олександр Мороз — серед відомих секретарів обкомів не знайшлося того, хто наважився б на роль лідера, усі озиралися: а що, як усе повернеться, що тоді?

Між групами постійно точилися політичні дискусії, а загалом політики у Верховній Раді було значно більше, ніж законотворчості. Коли Кравчук зачитав текст постанови і за неї проголосували 395 депутатів, у залі відбувалося щось неймовірне — то був вибух, шквал, особливо емоційними були члени Народної Ради. Усі галасували, обіймалися... Представники групи «239» були стриманіші.

— Які почуття пережили особисто ви?

— Скажу відверто, на душі було одне: незрозумілість, невідомість, котра, здавалося, не дасть нічого доброго. Коли слухав, як Єльцин з танка проголошує, що Росія — єдина, Росія могутня і Росія може все, стало страшно. Відчув, що «старший брат» може і в нас спровокувати те саме: кров, жертви, танки на вулицях. Такі само почуття були в більшості моїх колег-комуністів, рядових, робочих «конячок». І ніхто чітко не уявляв, як далі буде. Нам втовкмачували в голови, що Україна за потужністю — це три Франції, десять Фінляндій, і світ просто зникне без неї. Насправді виявилося все не так, ми нічого не отримали — ні коштів, ні золотого запасу.

— Чи вважаєте, що це було неминуче: знак тотожності між словами «незалежність» і «незаможність»?

— Переконаний, тоді були особистості, котрі повели б Україну іншим шляхом. Але вони не опинилися біля керма...

Безперечно, розмова з моїм співбесідником викличе у читачів неоднозначне ставлення: хтось погодиться з його словами, хтось категорично заперечить. Безперечно й те, що Анатолій Юрченко був гранично відвертий. Можливо, не все сказав, що думав, але те, що сказав, було щиро.

Алла БРУСИЛОВА.

Володимир ЛИТВИН,
Голова
Верховної Ради України

Випробування

(Початок на 2—3-й стор.).

прірви. Обсяг її ВВП в 2001 році дорівнював 51,7 відсотка від 1991 року. Показники вітчизняної економіки в абсолютних вимірах вкрай низькі й не можуть забезпечити пристойного рівня життя. Нинішніх темпів вочевидь замало, якщо враховувати, що нам належить не тільки скоротити розрив зі Східною Європою та Росією, а вийти на рівні взаємини із ЄС.

Цілком очевидно, що треба вивищувати державні економічні амбіції, піднімати їх до рівня політичних устремлінь. Для цього, за оцінками фахівців, нижня межа економічного зростання повинна дорівнювати 10 відсоткам.

Давайте враховувати, що сьогодні на 20 відсотків населення планети, які проживають у процвітаючих країнах, припадає 86 відсотків світового ВВП, а на 20 відсотків тих, хто проживає у бідних країнах, лише 2 відсотки.

Припинення економічного спаду є результатом багатьох процесів, які свідчать про те, що ми нарешті починаємо більш-менш цивілізовано господарювати, перетворюватися на країну з ринковою економікою. Досить зазначити, що понад 70 відсотків продукції виробляють тепер приватні підприємства.

Звісно, перші успіхи в економічному зростанні не повинні заспокоювати. Пригноблюючим чинником, особливо для малого і середнього бізнесу, залишається корупція. Загалом справедливість вимагає зазначити, що це явище не є суто українське. Газета «Вельт» якось писала, що «корупція існує відтоді, коли люди злізли з дерев і перебралися в савану. Вона була в єрусалимському Храмі та римському сенаті. Брати й давати — цей гріх притаманний природі людини очевидно не менше першородного біблійного».

Але очевидним є те, що в нас вона набуває родової ознаки українського життя. Відтак боротьба з корупцією, «сімейними відносинами» в економіці має бути не другорядною справою, а найважливішим державним завданням. Зокрема, треба докласти значних негайних зусиль і для усунення від влади капіталу олігархічного спрямування, виведення економіки з тіні, повернення капіталу, який «втік» за кордон, з тим, щоб він працював на національну економіку.

Верховенство закону, а не бюрократії

Потребує радикального оновлення законодавче забезпечення економічної діяльності. Йдеться насамперед про прийняття Податкового кодексу, який дав би новий поштовх українській економіці, допоміг вивести з тіні її великий сегмент.

Не можна далі вже відсторонюватися від кричущого факту, що люди не можуть дістати пристойний заробіток у власній країні і змушені шукати роботу за її межами. Ми навіть не знаємо справжніх розмірів такого заробітчанства. Статистика наводить зовсім різні цифри — від 1 до 5 мільйонів осіб.

А тим часом несприятлива ситуація у світовій економіці, зменшення попиту на нашу продукцію, зростання конкуренції обмежуватимуть дальші можливості знаходження українцями роботи за кордоном.

Апробованим засобом прискорення темпів виробництва, оновлення його технічного стану та підвищення якості продукції завжди є залучення іноземного капіталу. Тим більше що наш капітал недостатньо потужний, щоб стимулювати системоутворюючі процеси.

На початку 90-х неврегульований ядерний статус заважав Україні отримувати хоч які-небудь кошти з-за кордону. Добровільна відмова від зброї масового ураження змінила ситуацію. З 1996 р. країна вийшла на третє місце (після Ізраїлю та Єгипту) серед держав, що одержували допомогу від США. Водночас перед нею розкрилися кредитні ресурси Європейського банку реконструкції і розвитку, Міжнародного валютного фонду, Світового банку. Без цих кредитів було б неможливо впоратися зі зростаючим боргом за енергоносії перед Росією і Туркменістаном.

Проте кредити окремих держав та міжнародних організацій лише допомагали зводити кінці з кінцями в бюджеті, аніскільки не позначаючись безпосередньо на виробництві. Через постійне падіння виробництва, дефіцитність платіжного балансу і відплив за кордон вітчизняного капіталу українські уряди втрачали можливість здійснювати чергові платежі по боргах без укладення нових позик. Як і в Росії, у нас сформувалася фінансова піраміда, яка загрожувала банкрутством державних фінансів — дефолтом. Зарубіжні позикодавці першими відчули небезпеку і перестали давати гроші. Проте виявилося, що країна може прожити і без щорічних кредитних вливань. Зокрема, за умови кращого господарювання, реструктуризації боргів і затвердження парламентом реального бюджету.

До того ж практика засвідчила, що західний капітал утримується від серйозних проектів в Україні. І головне — через відсутність ефективного власника, повільне становлення середнього класу, нездатність держави забезпечити прийнятні умови існування капіталу. У нас поки що переважають кулуарні домовленості носія капіталу з державним службовцем. Тоді як спілкування має бути з державою та її законами через представника держави.

У нашому суспільстві ще відчувається неприхильне ставлення до зарубіжних капіталістів, успадковане від радянських часів. Зазвичай з однією мотивацією: іноземні інвестиції підривають незалежність держави. Хоча в країнах вільної економіки держава не може впливати на рух конкретних капіталів. Право приватної власності завжди залишається недоторканним. У Франції близько третини робочих місць контролюється іноземним капіталом. Проте французам не спадає на думку проводити паралель між державною незалежністю і масштабами інвестицій з-за кордону.

Сьогодні для України архіважливо створити належні умови, в тім числі законодавчі, для якнайширшого залучення іноземного капіталу у формі інвестицій.

Останнім часом інвестиційну діяльність в Україні різко активізували російські підприємці. Вони працюють тут у звичному для себе середовищі, краще, ніж західні, орієнтуються в особливостях пострадянської економіки. За оцінками аналітиків, майже 30 відсотків продукції до 2005 року в Україні вироблятиметься за участю російського капіталу.

Проте російський капітал здебільшого має вузькі та специфічні сфери впливу. І за певних обставин російські капіталісти можуть діяти консолідовано, особливо на ринку енергоносіїв. Тому інтереси національної безпеки вимагають уважного, прискіпливого ставлення до особливостей функціонування російського капіталу в стратегічних галузях виробництва. Шляхом диверсифікації інвестицій за країнами походження слід уникати становища, коли капітал однієї країни починає контролювати надто велику частку виробництва.

Ситуація ускладнюється тим, що сьогодні у нас відчувається криза економічної політики. Вона виявляється у відсутності бачення нових інструментів та підходів до подальшого розвитку економіки, досягнення нових якісних параметрів.

Потрібна нова, максимально прагматична та позбавлена ідеологічних упереджень модель економічного розвитку. Потрібен принаймні 10-річний план — єдиний загальнонаціональний формат. Потрібна інноваційна модель розвитку з сильним державним диригуванням. Це не заперечує ринковий вектор, а навпаки — надає йому більшої спрямованості.

Утім, велика помилка віддавати усе на відкуп ринковій економіці, хоча ринок сприяє вирішенню багатьох завдань. Треба знайти і забезпечити рівновагу між державою і економікою.

Не можна й надалі миритися з тим, що Україна — одна з найперспективніших та динамічніших країн світу — має великий розрив між своїм надзвичайним потенціалом та реальними показниками.

До інших передумов стабільного економічного зростання хотів би зарахувати: відповідальність уряду, верховенство закону, а не бюрократії, збільшення інвестицій в охорону здоров'я, науку, культуру та освіту, прискорення реформ земельного законодавства, оздоровлення банківського сектору та легалізацію кредитування приватного сектору.

Але слід особливо пам'ятати: у минулому столітті саме невирішеність земельного питання стала причиною революції.

Як утвердити національну ідею

Звідси ще одна ключова теза: реформи повинні відображати інтереси людей, мати їх підтримку. Наголошувати на цьому доводиться через те, що ми, схоже, вперто продовжуємо недооцінювати «людський капітал», який завжди був і залишається визначальним чинником економічного розвитку.

Світовий досвід дає змогу дійти однозначного висновку: країна не досягне економічних, державотворчих успіхів загалом, якщо не матиме ідеології, системи цінностей, в яку повірили б люди, і яка дозволить усім комфортно жити у своєму державному домі.

На початковому етапі державного самоствердження переважна частина українського суспільства не мала чітких ціннісних орієнтацій. Утім, науковці стверджують, що й нині передчасно вести мову про якусь базову цінність, яка визначала б поведінку, домінувала в думках і почуттях мільйонів людей. Хода її розвитку лише набирає сили.

Саме тому утвердження національної ідеї як домінуючої на основі об'єднання широкого спектра суспільних настроїв та орієнтацій сьогодні має стати одним з найпріоритетніших завдань у процесі державотворення. Це та духовна субстанція, яка покликана об'єднувати український народ, оберігати його від національного знеособлення, визначати характер і напрями історичного розвитку в різних площинах: політичній, економічній, соціальній, культурній.

Наріжним каменем і формулювання, і утвердження національної ідеї має стати осмислення національної історії в координатах нового тисячоліття.

Цементувати політично-ціннісну конструкцію України повинні, на наше переконання, власна державність (національна організація держави), представницька демократія та ринкова економіка. Тобто ті цінності європейської спільноти, до якої прагнемо й ми.

Суверенна, не асимільована Україна потрібна не тільки самій собі. Вона безцінна для всього світу самобутністю своєї культури, своїм неповторним ментальним обличчям, своєю національною душею. Світ значно збіднів би без Володимира Великого і Ярослава Мудрого, Богдана Хмельницького і Пилипа Орлика, Тараса Шевченка й Івана Франка, Володимира Вернадського й Олександра Довженка.

Цей ряд достойників можна продовжувати. З пізнавальною й очищувальною метою це треба робити якомога частіше, аби наснажуватися енергією й ідейною переконаністю великих попередників. Тільки перейнявшись гордістю за їхній внесок до скарбниці світової цивілізації, можна позбутися того комплексу меншовартості, який все ще дошкульно нагадує про себе у той чи інший спосіб.

Історичний досвід вчить: показові самоприниження — початок самогубства.

Давайте будемо це пам'ятати.

Утвердження національної ідеї може відбутися лише на основі національного самоврядування, державної підтримки української культури й мови, національних традицій, морально-духовного оздоровлення суспільства і, безперечно, за дотримання принципів соціальної справедливості та соціальної демократії. Тільки це дасть можливість об'єднати різні верстви населення України, що відрізняються політичними поглядами, соціальним та етнічним походженням, релігійною належністю та суспільними інтересами, в єдину українську політичну націю.

Від існування сильної і згуртованої української спільноти залежатиме подальше зміцнення української держави, її місце в світі.

У цьому зв'язку вважаю за необхідне закцентувати увагу на трьох проблемах.

Перша — усвідомлення кожним українським громадянином своєї причетності до долі України, а відтак — нерозривність власної долі з долею всього народу.

Ми вже добре засвоїли тезу, що людина є найвищою соціальною цінністю суспільства, що її життя, честь і гідність, особиста недоторканність, інші права і свободи мають отримати належний захист у законодавстві. І це закономірно. Ми можемо і повинні зайняти належне місце у світовому співтоваристві за рівнем забезпечення загальновизнаних прав і свобод людини і громадянина. Водночас всім нам треба усвідомити ціну свободи, значення національної солідарності як необхідних передумов самоствердження держави і кожного її громадянина.

Друга — це подолання суспільної невпевненості, розхристаності, конфронтаційності. І забезпечення відповідальності та суспільного спокою, консолідації та громадянської злагоди.

Мусимо визнати, що протистояння — політиків, політичних сил, конфесій, регіонів, гілок влади — самобичування та мода проклинати себе і своє минуле, своє життя вже загрожують перетворитися на нашу суспільну рису.

Нам конче потрібен консенсус у баченні та розумінні національних інтересів, а не спекуляції на будь-чому, зокрема й на трагічних подіях. Відомо, що до таких спекуляцій, убачання в усьому актів зради тяжіють слабкі держави і політики з синдромом меншовартості.

Якщо ми хочемо мати єдине суспільство, єдиний народ, а ми цього таки хочемо, то нам необхідно «складати» його з усіх елементів, у тому числі й антагоністичних, різнополюсних.

Для цього слід виробити власне уявлення про свою власну історію. Зокрема, й про історію ОУН—УПА, чимало сторінок якої потребують ще об'єктивної оцінки.

Цілком очевидним є одне: якщо ми хочемо національної злагоди, єдності, громадянського миру, то примирення нам не оминути. Інакше ми не станемо цивілізованою нацією. А для початку потрібно, щоб зрозуміли і сприйняли це політики. Бо, творячи державу, ми по відношенню до себе та оточення залишаємося руйнівниками суспільства.

Не можна й далі плекати конфлікти. Українська політика має перестати бути трилером. Долю України слід вирішувати виключно у правовому полі, різні політичні сили повинні діяти в руслі єдиних правил, а не протиставляти себе суспільству та владі.

Третя проблема лежить у площині формування національної свідомості громадян через передачу їм генетично-культурного коду свого народу, його характеру, національного світосприйняття й мислення.

Радикальна трансформація українського суспільства з особливою гостротою підносить питання розвитку культури, цього істотного чинника його консолідації, інтегруючої духовної сили. Як на мене, культура і держава — взаємозв'язані, взаємозалежні та взаємозобов'язуючі системи. В ідеалі держава повинна бути культурною системою, здатною до самоорганізації та самооновлення. Відповідно належить утвердити такі механізми саморегулювання, які забезпечували б нерозривність національних традицій, органічне функціонування сфер культури, моралі, усього комплексу ціннісних орієнтацій, консолідували націю і відкривали їй перспективу самореалізації. Це підтверджує досвід технологічно розвинених країн, де мобільна модернізація суспільства, демократизація його життя, зростання індивідуальної ініціативи забезпечуються переважно інтенсивним інтелектуально-духовним розвитком.

В усі часи релігійні, моральні, філософські, ідеологічні вчення закликали людину до самоудосконалення, до праці над собою.

Зараз йдеться переважно про інше: про те, що людина має поліпшувати не себе, а лише умови свого існування. А отже, її душа вже не зобов'язана трудитися.

У нашу повсякденність впроваджується принцип вигоди, відтак — нові плацдарми відвоюють егоїзм та цинізм, відбувається духовне та моральне спустошення, утверджується, якщо хочете, повзуча логіка та психологія свині під дубом.

Та про що можна говорити, коли, скажімо, на одного мешканця України нині випускається близько 1 книжки, тоді як у РФ — 3-4, у Білорусі — 6-7, у західних країнах — 10-12.

Цілком очевидно, що потрібні надзвичайні системні заходи, щоб наповнити глибинними, історично притаманними нам поняттями мету і сенс життя людини.

У Бабеля можна прочитати незакінчений сценарій про Беню Крика, якому намагаються прищепити марксистську віру. Для цього йому дають читати Маркса, Енгельса, Каутського, Плеханова. У Бені на це відповідь одна: «Ти не носи мені книжки, ти мені людей покажи».

Справді, у політиці, а публічній — особливо, людина виразніша за ідеї. Хочеш не хочеш — доводиться пити з обличчя.

Наступність поколінь як місток через провалля безпам`ятства

Україна переживає не лише зміну політичних епох, а й політичних еліт. Нині влада переважно належить

незалежністю

людям, які народилися у повоєнний період, на початку 50-х. Так, середній вік членів уряду становить 52 роки, голів облдержадміністрацій — 50, держсекретарів та їхніх перших заступників, керівників центральних органів виконавчої влади та до них прирівняних — 51, народних депутатів України — 48,3, депутатів Верховної Ради АРК, обласних, Київської та Севастопольської міських рад — 48,7.

Їх становлення і формування, отримання освіти припадає на 70-ті роки, які були для республіки своєрідними і складними. Проте вони добре знають діючу систему української влади, є добрими виконавцями, здатні забезпечувати функціонування українського державного механізму без різких поворотів.

Фактично це покоління перехопило владу у представників довоєнного і воєнного поколінь, дітей війни, які формувалися на відомій світоглядній основі.

Водночас його активно підпирають «діти реформ», становлення яких розпочалося в період «гласності». Вони нікого і нічого не бояться, живуть у принципово іншому світі, оскільки формувалися переважно на запереченні всієї нашої попередньої історії. Існуючу систему влади вони здебільшого не сприймають і діють у позаідеологічному полі.

Неупереджений аналіз попереднього періоду державотворення підводить до такого принципової ваги висновку: для України нагальною є проблема цивілізаційного прориву, а щоб вона здійснила такий прорив, необхідний кадровий десант, який своєю яскравістю затьмарив би сірість. Необхідна органічна наступність поколінь як місток через провалля безпам'ятства.

Інакше нація буде з кожним роком просто танути, як свічка, запалена з двох кінців.

На жаль, цьому дуже заважає невміння політиків своєчасно піти, неготовність їх до політичного старіння. Але ж ми не повинні жити за тією схемою, за якою жили до нас.

Для цього потрібна посилена увага до партійних процесів, партійного будівництва в Україні.

Незважаючи на те, що після парламентських виборів партійний ландшафт дещо спростився, що викристалізовуються партії та блоки, які можуть стати індикаторами суспільної думки, було б передчасним стверджувати, що у нас відбулося становлення партійної системи в загальних вимірах.

І насамперед з огляду на такі реалії, про які ми говоримо якось мимохідь:

— політика тісно зростається з економікою, влада з капіталом. Внаслідок цього, зокрема, місця у партійних списках на виборах виявилися вигідним вкладенням грошей. Утім, подекуди це стосувалося й одномандатних округів. У результаті останні парламентські вибори дещо нагадували біржу людських амбіцій, на якій виступали політики без політичних поглядів та позицій;

— наявність значної кількості віртуальних партій, партій-бізнеспроектів, комерціалізація, регіоналізація та олігархізація партійного життя, здрібнення політичних фігур;

— невисокий інтелектуальний потенціал партій як результат переважної орієнтації їх лідерів та ідеологів на держслужбовців, не кажучи вже про ганебні випадки примушення їх до опартійнення, та фактичне ігнорування тих, хто визначає обличчя країни, має усталені орієнтири та цінності, зацікавлений у нормальній, осмисленій державі. Щоправда, може, правильніше говорити, що останні ігнорують, не сприймають сучасне українське партійне життя;

— викривлена опозиційність, рушійною силою якої здебільшого є політична образа, захист капіталів, часто сумнівного походження, інші особистісні мотиви. Правило такої опозиції завжди одне: ворог мого ворога — мій товариш.

Сучасна українська непримиренна опозиція — це переважно ніщо інше, як боротьба за «місце під сонцем», прагнення зберегти свої позиції — у владі та суспільстві.

Слід мати на увазі, що дальше спрощення політичної системи зумовить пошук нових підходів до неї з боку капіталу, особливо з наближенням президентських виборів.

Відповідно потрібні невідкладні заходи — законодавчі та політичні — щоб партії мали ідеологічний характер, щоб свою роль каталізатора суспільних процесів відігравала опозиція, без якої не може бути ефективної та відповідальної влади, повноцінного політичного життя, щоб у політичний процес втягувалася середня ланка українського суспільства. Повинні змагатися ідеї, люди, а не гроші. Це перше і головне.

Друге. Партії покликані примушувати владу жити «за склом», не відмовчуватися і водночас повинні визнавати у ній не ворога, а партнера, розбіжності з яким треба долати цивілізовано, за Конституцією.

Третє. Політики та партії у своїй діяльності сьогодні мають виходити з необхідності справжнього оздоровлення держави, створення відповідальної, адекватної викликам часу системи державної влади, в основі якої — самоврядування. Але це повинні бути не стогони, не заклики, а конкретні узгоджені пропозиції та напрацювання, в основі яких — загальнодержавний інтерес, а не реваншистські чи лобістські підходи.

Результати парламентських та місцевих виборів засвідчили, що пріоритетним політичним світоглядом в Україні стає процентризм, який має кілька варіантів: провладний, націонал-демократичний та соціально-персоналістичний.

У жодному з потенційно проблемних регіонів України (Галичина, Донбас, Закарпаття, Крим, Буковина) реальної загрози цілісності Української держави нині немає. Населення України не підтримало радикальні політичні сили — лівого і правого спрямування, які за певних умов могли і можуть стати чинником формування сепаратистських тенденцій у державі.

Про регіоналізм

Проте в Україні, і це знову-таки показали вибори, ще зберігається потужний дезінтеграційний потенціал в економічній, політичній, духовній сферах. Зростає тенденція до регіоналізації України. Зокрема, через активізацію процесів формування могутніх регіональних політико-економічних груп, які намагаються забезпечити і закріпити своє монопольне панування у власному регіоні та створити сприятливі умови для успішної експансії в інші регіони шляхом зайняття ключових адміністративних позицій у центральних органах державної влади.

Звідси необхідність винесення на публічне обговорення наявних проблем регіонального суспільно-політичного життя, причому обговорення без нагнітання ажіотажу навколо них.

Поняття «регіоналізм», попри всю його багатогранність, в умовах незалежної України стало вагомим конструктом теорії управління. І це зрозуміло, оскільки максимально можлива всебічність в аналізі регіональної специфіки є необхідною передумовою раціональної територіальної організації. У колишньому СРСР регіоналізм незмінно розглядався як винятково негативний чинник, здатний підірвати економічну і державну єдність. Роки незалежності наповнили це поняття новим, значно ширшим змістом. Нині ним здебільшого позначається природне прагнення регіонів до утвердження власної самодостатності, розширення своїх прав і компетенцій, збереження самобутності.

Регіональні проблеми існували в Україні завжди, але їх регулювання було прерогативою далекого союзного центру. Процеси регіоналізації розглядалися як суто територіальні, зумовлені природними особливостями та завданнями раціонального розміщення продуктивних сил. Політичний контекст явищ регіоналізму брався до уваги лише тоді, коли з ними були пов'язані очевидні деформації. Про регіональну самоорганізацію мова не йшла взагалі. Ціною економічних експериментів, не завжди вдалих, було економічне виснаження окремих регіонів, непомірне навантаження на екологію, руйнування тієї системи міжрегіональних і внутрішньорегіональних зв'язків, яка історично склалася.

Новий контекст проблем регіоналізму і регіоналізації пов'язаний значною мірою із розвінчанням радянського гіперцентралізму як одного з чинників розвалу радянської системи. Але ще більшою мірою — із сучасними глобалізаційними процесами, які диктують необхідність нових підходів до проблем територіальної організації.

Глобалізація зробила очевидним тісний зв'язок між інтеграційними процесами і зростанням ролі і значення локальних чинників. Фахівці позначають цей зв'язок «глоболокалізація» чи «глоболокалізм», акцентуючи увагу на тому, що глобалізаційні процеси радикально змінюють регіональні форми життєдіяльності людей і нехтування новими викликами здатне призводити до гальмування розвитку, ізоляціонізму, економічної стагнації і екологічних ускладнень.

Якщо дивитися на проблему неупереджено, Україна й понині лишається уламком колишнього Союзу, тому що зберігає успадковані від нього диспропорції в регіональному розвитку. Не виробивши надійних механізмів його самоорганізації, не здійснивши назрілу адміністративно-територіальну реформу, вона поки що не в змозі вирватися з полону надмірного централізму. Диспропорції в розвитку регіонів, помножені на амбіції регіональних еліт і вияви регіональної клановості, істотно гальмують соціотрансформаційні процеси, стають на заваді оптимального використання природного, науково-технічного, людського потенціалу регіонів.

Відсутність власної ідеології регіонального управління не тільки позбавляє регіони ознак економічної і політичної суб'єктності, а й вкрай ускладнює проблеми взаємовідносин між ними і центром. Компетенції місцевих органів виконавчої влади і органів місцевого самоврядування належним чином не розмежовано, і це також призводить до тертя і ускладнень. Якщо додати до цього вади недосконалої податкової системи, очевидність небезпеки збереження й консервації такого стану сумніву не підлягає.

Завдання реформування регіональної політики і адміністративно-територіального поділу були поставлені на порядок денний більш як три роки тому. За цей час багато наших сусідів налагодили системний моніторинг регіонального розвитку, законодавчо закріпили нові схеми регіоналізації. У нас же далі розмов справа не пішла. Мало того, останніми роками намітилася тенденція структурування суспільства за ознаками територіальних інтересів, навіть деякі партії будуються не так на ідеологічних, як на регіональних засадах. Все це створює реальну небезпеку постійного «перетягування ковдри на себе», тіньового лобізму, кругової поруки за земляцьким принципом. І виконавча, і законодавча гілки влади однаково несуть відповідальність за те, що механізми збалансування інтересів центру і регіонів надто застарілі і здатні стимулювати регіональний сепаратизм.

Одна з причин «пробуксовування» владних рішень — практична відсутність в Україні скоординованої системи регіональної науки. Велика кількість наукових центрів, покликаних виробляти моделі регіонального розвитку, не вирішують головного завдання — створення нової ідеології і технологій регіонального управління. Зусилля управлінців, економістів, географів, соціологів координуються надто мляво. Історична наука донедавна взагалі не залучалася до осмислення наслідків багатовікового розчленування України.

Регіональну проблематику не можна зводити до збереження балансу й рівноваги між різнополюсними орієнтаціями східних і західних регіонів. Те, на чому найчастіше фокусується увага — лише верхівка айсберга, підводна частина якого складається з вкрай суперечливих і неунормованих у правовому полі відносин різних регіональних центрів впливу між собою та з Києвом. Гостра конкурентна боротьба частково знаходить свій вихід пристрасними дискусіями у стінах Верховної Ради. Але головні вісі протистояння перебувають у глибокій тіні. Імовірна федералізація України, до якої ми явно не готові — це ще далеко не найгірший варіант майбутнього, яке може чекати Україну в разі зволікання у розв`язанні проблем регіональної політики.

Насамперед необхідно визначитися зі змістом і темпами реформування адміністративно-територіального устрою. Зрозуміло, що управління з центру 27 регіонами, надто різними за своїм економічним потенціалом, людськими і природними ресурсами, не може бути ефективним. Далеко не кожному з таких регіонів під силу створення власних механізмів самоорганізації.

Поступовий, але неухильний перехід до триступеневої регіональної системи (макрорегіон, мезорегіон, мікрорегіон) здається оптимальним. Регіональна ієрархія у такому разі складатиметься з 9-10 великих макрорегіонів (земель) з обласним (повітовим, районним) поділом і територіальних громад з функціями місцевого самоврядування. Зрозуміло, що нові моделі територіальної організації мають бути предметом найширшого громадського обговорення на багатьох рівнях.

Головне, на чому хотілося б наголосити — це необхідність найуважнішого врахування у створенні нових моделей районізації історичного досвіду: і позитивного, і негативного. Різноманітних експериментів територіальної організації в СРСР відбувалося чимало, але від переважної більшості їх дуже скоро доводилося відмовлятися. Причиною цього зазвичай було те, що в основу реформування закладалися економічні потреби держави, а не реальні інтереси регіональних спільнот. Та прикладна регіоналістика, яка нам нині вкрай потрібна, має виходити не з доведених згори умоглядних схем, а з наукового освоєння величезного масиву інформації про регіональний розвиток на різних історичних етапах. Тільки в такий спосіб вдасться проникнути в таємниці регіональної ідентичності, розкрити внутрішній потенціал кожного регіону, подолати територіальні диспропорції, які гальмують соціотрансформаційні процеси.

Очевидно, що саме на цьому шляху найлегше зживатимуться і полярні орієнтації, пов'язані з тривалим перебуванням регіонів України в різних цивілізаційних системах. Саме на цьому підґрунті належить утверджувати і нову форму взаємин — регіональної відповідальності — у ставленні до загальнодержавних інтересів, загальнонаціональних пріоритетів.

Постійно віддзеркалюючи закономірні процеси суверенізації та автономізації соціальних суб'єктів, регіоналізм не становить небезпеки там, де держава дбає водночас і про зміцнення власної незалежності, і про забезпечення регіонам умов для самореалізації. Але він може перетворитися на серйозну небезпеку в разі негнучкості й нереалістичності регіональної політики центру. Успішний розвиток України і її регіонів забезпечить не бездумне копіювання малопридатних для українських умов зарубіжних (зокрема, федералістичних) моделей, а уважне ставлення до регіональної ідентичності і специфічних потреб регіонів.

***

Тривалий час домінантою нашого життя в умовах незалежності була політика, хоча ми добре пам'ятаємо слова Івана Франка, що політика — це поверхнева структура. На часі глибинна робота, прагматичні рішення та дії в усіх складових державотворення.

Україна сьогодні потребує не революцій, а спокою, не агітації, а занурення у справи свого внутрішнього облаштування, а також оновлення зовнішньополітичних завдань з урахуванням стрімкої динаміки міжнародних процесів та появи принципово нових викликів. Тим паче що ми більше зусиль витрачаємо на імідж демократичної країни, аніж на розвиток демократії.

Останній період позначено безпрецедентною активністю України на європейському та євроатлантичному напрямках на основі нових орієнтирів і не за рахунок інтересів нашої країни та прав її громадян. Власне, світ зрозумів, що нам нічого від нього не потрібно, що ми можемо обійтися без преференцій у міжнародних справах. І ми зрозуміли важливість підтримання постійного інтересу партнерів до себе. Бо як особистість, так і країна, із заниженою самооцінкою, не може адекватно відповідати на виклики.

Це — головне. Україні потрібні такі партнери, які рахуються з нею і визнають її національні інтереси.

Наголошувати на цьому належить і з огляду на те, що в особі України починають убачати конкурента.

Схоже, що українська еліта вже визначилася в плані зовнішньополітичних орієнтацій, а в багатовекторності починає визначати лише один допустимий вектор — національні інтереси. Вона стає прозахідною в тому розумінні, що сприймає як свою саме цю модель життєвих стандартів.

На цій основі, здавалося б, можна дійти висновку, що курс на інтеграцію із західним світом приречений на успіх. Однак за існування та збільшення розриву між елітою і широким суспільним загалом верхівковий консенсус може не знаходити адекватного розуміння серед «низів».

На мою думку, український народ прагне понад усе роботи, яка забезпечувала б створення матеріальних та духовних цінностей, а також безпеки — для себе, своєї сім'ї та держави. Усе інше — похідне.

Створити умови для цього, в тому числі й у міжнародному вимірі, — завдання влади та політиків. Відповідальної влади, відповідальних політиків. ▼

З Днем шахтаря!

До працівників вугільної промисловості України!

Комітет Верховної Ради України з питань паливно-енергетичного комплексу, ядерної політики та ядерної безпеки сердечно вітає працівників вугільної промисловості з професійним святом — Днем шахтаря!

Ваша мужня, героїчна праця дає країні світло і тепло, радість і впевненість у завтрашньому дні.

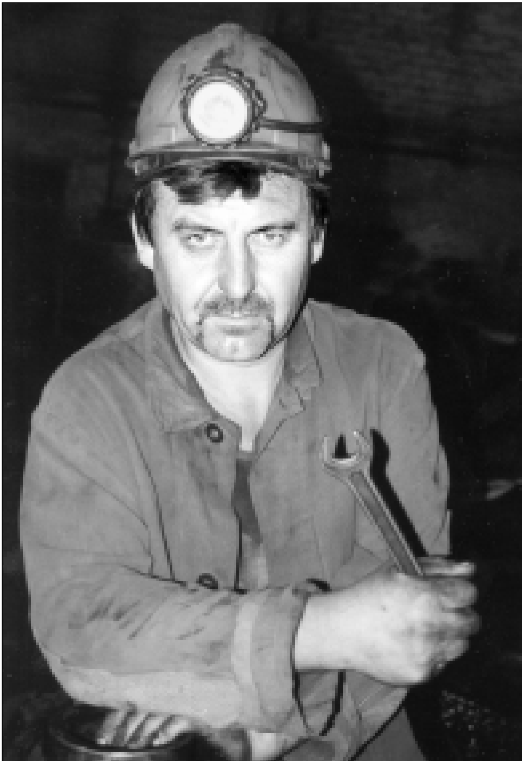
Ми, члени комітету, відчуваємо великий борг перед гірниками. Наш обов'язок — не тільки законодавче забезпечення успішного функціонування вугільної промисловості, а й парламентський контроль за дотриманням уже прийнятих законів. Спільними зусиллями держава має підняти шахтарську професію на ту висоту, на яку вона заслуговує.

Тож нехай вас і ваші родини ніколи не зачіпають горе та незгоди, а шахти стануть надійним джерелом забезпечення ваших сімей. Щастя вам і здоров'я, сімейного благополуччя і добробуту, радості й натхнення в роботі.

Андрій КЛЮЄВ,
голова Комітету Верховної Ради України з питань паливно-енергетичного комплексу, ядерної політики та ядерної безпеки.

БЛІЦОПИТУВАННЯ

Терпка чарівність волі

Фото Дмитра ПЕЧКОВСЬКОГО.

(Початок на 1-й стор.).

Сергій ОЛЕКСІЄНКО, підземний електрослюсар шахти «Лідіївка» (Донецьк):

1. З одного боку, країна стала іншою: отримала новий статус, свою державність, і мова рідна стала розвиватися. Водночас для мене цей день означає, що життя погіршало. Не лише в Україні, а і в інших державах колишнього Союзу. Процвітає розкрадання, безлад. Хотів би пишатися країною, але не виходить.

2. Порівняно з минулим більше стало товарів, продуктів, усе це вільно продається в магазинах. Інша справа, що не всім по кишені. Людям дали більше свободи, більше можливостей заробити. Але серйозних, глобальних досягнень незалежності — їх не видно. Якось наш Президент висловився в тому сенсі, мовляв, лише сліпий не бачить змін на краще. То, мабуть, ми всі незрячі.

3. Одна з перших серйозних помилок — роззброєння країни. Якби Україна не відмовилася від ядерної зброї, з нами хоча б трохи рахувалися. Даремно, вважаю, скасували і смертну кару: не доросли ми ще до цього.

Пограбували і розтягли всю країну. Комуністи, як були при владі, так і залишилися. Подивіться, що коїться у вугільній галузі. Видобуток палива за останні десять-п'ятнадцять років упав, аварійність — зросла. Один мільйон тонн вугілля коштує майже п'ять людських життів.

Нас, шахтарів, «гвардію праці», перетворили на бидло. Дожилися: із заробітної плати ми на 16-му місці в Україні. І ті гроші не отримуємо вчасно. Поточну зарплату видають частинами, а заборгованість на нашій шахті тягнеться ще з 1997 року. Ось і напередодні Дня незалежності колектив, не витримавши, застрайкував. Народ втратив віру — в уряд, у своїх керівників. А без віри будувати державу неможливо.

4. Якщо на роботі буде вихідний — поїду на город. Свято святом, а сім'ю годувати чимось треба. А вже ввечері, мабуть, із друзями-шахтарями сядемо у когось у дворі, піднімемо чарку. І за незалежність України, і за своє професійне свято, яке відзначатимемо наступного дня.

▼

Записала Ліна КУЩ.

«Попри всі шторми,

На запитання оглядача газети «Голос України» відповідає заступник Голови Верховної Ради України Олександр ЗІНЧЕНКО

Фото Сергія КОВАЛЬЧУКА.

— Олександре Олексійовичу, одинадцята річниця незалежності — не тільки свято, а й можливість підбити деякі підсумки розвитку держави. Чого, на вашу думку, вдалося добитися Україні за ці роки?

— Усе пізнається в порівнянні. А тому, якщо порівняти досягнення України з відповідними показниками країн пострадянського табору за останні одинадцять років, стане зрозуміло: наша держава пройшла надзвичайно складний шлях.

Проте нам вдалося закласти нові засади для створення сучасної ринкової економіки і водночас зберегти мир у суспільстві за умов жорсткого протистояння — особливо на початку шляху — різних політичних сил. Сьогодні можна стверджувати: державні інституції отримали нову мотивацію для своєї діяльності, а в Україні з'явилися перші паростки громадянського суспільства.

Я не хотів би, щоб мої слова розцінили як пафос. Зрозуміло, нині в нашому житті ще є надто багато негараздів. І досі даються взнаки, скажемо так, супероптимістичні очікування суспільства, які були на зорі незалежності. Трансформаційні процеси виявилися надто складними, і в перші роки з ними не вдалося впоратися. Водночас, якщо проаналізувати новітню історію, побачимо: наші внутрішні проблеми наклалися на низку світових потрясінь. Пригадаймо: 1998 рік — загальносвітова фінансова криза, 2001-й —зміна поглядів на трансформаційні процеси, на майбутнє світового товариства.

Одне слово, змінюються акценти, змінюються пріоритети. Але сьогодні беззаперечне одне: Україна, попри всі шторми, виборола свою незалежність, довела, що вона стала державою, з якою рахуються у світі. Отож сучасне покоління політичних менеджерів мусить пам'ятати: від них залежить, яке буде найближче майбутнє нашої країни. Воно буде цілком вдале, для чого є всі підстави, або не зовсім, бо є і така ймовірність, що воно буде не таке оптимістичне, не таке позитивне, як нам того хочеться.

А тому для нас сьогодні головне — злагода в суспільстві, розуміння того, що потрібно не очікувати результатів від когось, — Президента України, голови акціонерного товариства чи когось іншого, — а спільною працею досягати поставленої мети.

Наведу такий приклад. Нещодавно я очолював делегацію України на Санкт-Петербурзькому економічному форумі. І от глава уряду Чехії Мілош Земан у своєму виступі розповів, що звернувся до громади і попросив керівників кожної фірми, кожної державної інституції не купити своїй дружині жодного авто, а придбати за рік хоча б по одному верстату. А це означає одне: чехи добре усвідомили, що все залежить від виробництва, від них самих.

Я переконаний: нам сьогодні треба не тільки зробити правильні висновки з попереднього історичного досвіду, а й усвідомити мотивацію подальших кроків держави. Окрім того, потрібна спільна робота — така вимога часу — усіх без винятку державних інституцій: Президента України, обох гілок влади. Бо світ став жорсткий. Ми бачимо: наших товарів не чекають на ринках, їх просування йде у нелегкій конкурентній боротьбі.

— На ринки не запрошують, за ринки воюють...

— На жаль, військова термінологія має бути на тих нарадах, на яких радяться, як завоювати ринки. Не випадково це словосполучення і надалі визначає тенденції у світі.

— Коли аналізую одинадцятирічний розвиток Української держави, мені інколи здається, що ми тупцюємо на місці, а точніше — постійно повертаємося на одне й те саме місце. Тобто постійно наступаємо на граблі. Я маю на увазі 1993 і 2001 роки. З вашої точки зору, на які граблі можна було б не наступати, щоб досягти кращого результату?

— Знаєте, боляче бачити, як ми час від часу повторюємо власні помилки. Боляче насамперед від того, що не вчимося навіть на власних помилках.

Скажімо, перша помилка — надто оптимістичні очікування, що не грунтувалися на вимозі спільної роботи, на зорі незалежності. Наголошу: спільної! Розрахунок був на те, що суспільство працюватиме, а воно чекало. Чекало на результати від когось, від чогось, завдяки чомусь.

Я не маю підстав стверджувати, що ми заклали в суспільстві вдале уявлення про сучасний світ, про сучасну модель ринкової економіки. І висновки треба робити всім, а не тільки політикам: вченим, громадським діячам. Лише за такої умови ми могли б позбутися значної кількості сьогоднішніх проблем.

Власне, настав час для нової політичної еліти, яка добре усвідомлює ситуацію, в якій опинилася держава. Еліти, яка вміє не тільки ставити завдання, а й уже навчилася їх розв'язувати. Але не тільки в режимі «ату його!» чи в режимі «усе гаразд, у нас немає проблем». А в режимі поточного критичного аналізу, зробленого кожною обласною державною адміністрацією, обласною радою, центральним органом влади. Критичний погляд на життя — не шпаринка в замку, проте абсолютно потрібний грунт для просування вперед.

Інша проблема. Ми ще не вміємо, не навчилися жити в прозорому суспільстві. Адже позитивні зрушення можливі лише за умови, коли рішення прийматимемо прозорі, коли будуть прозорі фінанси, прозорий бюджет. До речі, прозорість фінансової системи — надійний бар'єр на шляху криміналітету, зростання негативних явищ. На жаль, ми поки що лише ставимо питання про створення таких умов. Хоча, мабуть, уже звернули увагу на те, що навіть вакантна адміністративна посада — підстава для оголошення конкурсу.

Далі. Протягом одинадцяти років ми багато

ЗАЯВА

прес-служби Київської міської державної адміністрації

Упродовж останніх тижнів деякі друковані та електронні засоби масової інформації, зазвичай недержавні, а почасти й відверто заангажовані, розгорнули чергову кампанію з дискредитації міської влади столиці, і насамперед київського міського голови Олександра Омельченка.

Шпальти газет і програми окремих телеканалів заряснілі упередженою, викривленою інформацією з необ'єктивним трактуванням стану справ у досить широкому спектрі галузей міського господарства — від нагнітання проблем транспорту, енергозабезпечення до вкрай суб'єктивної оцінки деяких архітектурних рішень та питань, що стосуються соціального захисту киян. Мало того, почали з'являтися повідомлення з натяками, які ставлять під сумнів спроможність київської влади повноцінно здійснювати виконавчі функції і державного, і місцевого рівнів.

Прес-служба уповноважена заявити, що Київська міська рада, Київська міська та районні в місті Києві державні адміністрації керуються в своїй роботі винятково чинним законодавством, указами Президента України, постановами Верховної Ради, Кабінету Міністрів та рішеннями органів місцевого самоврядування.

Не займаючись політиканством, міська влада демократично та цілеспрямовано здійснює керівництво всіма сферами життєдіяльності Києва як столиці України і в повному обсязі виконує обов'язки, покладені на неї державою. Про це відкрито і в письмовій формі, і під час офіційної зустрічі київський міський голова Олександр Омельченко поінформував Президента України Леоніда Кучму. Під час зустрічі відзначалося, що в Києві забезпечено соціальну, економічну і політичну стабільність, дотримання громадянами норм правопорядку та виконання соціальних заходів, спрямованих на поліпшення умов життя і праці киян.

Але надбання Києва стали кісткою в горлі окремим політиканам, олігархам і деяким політичним силам. Тому й використовують вони підконтрольні газети та телеканали для виступів проти міської влади, її керівництва, щоб створити інтригу. Втім, кияни демонструють виважeність, порозуміння, державницьку позицію. Київ був і залишається прикладом політичної і соціальної стабільності та економічного зростання в Україні.

За програмою, затвердженою Президентом України, столиця належно підготувалася до відзначення головного державного свята —Дня незалежності, і Київ та кияни з притаманною їм гостинністю гідно зустрінуть і співвітчизників, і представників зарубіжних делегацій.

22 серпня 2002 року.

СОЦІАЛЬНИЙ ЗРІЗ

Один із 25 — не при справах

На 1 серпня 2002 року в Державній службі зайнятості було зареєстровано 1,034 млн. безробітних, або 3,7 відсотка працездатного населення, **повідомляють «Українські новини»**. Найвищий рівень безробіття зареєстровано в Рівненській області — 7,1 відсотка, в Тернопільській він сягає 6,8, в Чернівецькій — 5,7, в Закарпатській — 5,4, Івано-Франківській — 5 відсотків рівно. Найменше безробітних у Києві —0,5, Севастополі — 0,8 і Одеській області — 1,7 відсотка.

У липні держава виділила допомогу безробітним у розмірі 61,2 млн. гривень. Її отримали 672 тисячі осіб. Середній розмір виплат становив 95,92 гривні.

Українська держава відбулася»

говорили про адміністративну реформу. На жаль, сформулювати необоротні речі, які докорінно змінили б систему державного управління, так і не вдалося. Не можна будувати засади керівництва економікою так, ніби нічого не відбулося. Економіка сьогодні — уже ринкова і живе за іншими, а не пострадянськими, законами.

А тепер пропоную звернути увагу на дискусію, яка ведеться з кінця минулого року на сторінках «Вашингтон пост», «Файненшл таймс», «Економіст», інших провідних видань. Іде пошук нових засад функціонування ринку. Адже він відрізняється навіть від зразка 1995 року, з'явилися нові перешкоди і нові мотивації. Саме тому й потрібно дуже швидко перебудовувати мислення нашої еліти.

— Це означає, що має бути стратегічний погляд на розвиток подій. Але чи можливо його виробити, якщо, скажімо, у Верховній Раді складна конфігурація політичних сил. Окрім того, у сесійній залі уже відчувається подих президентських перегонів 2004 року. Чи вдасться нарешті порозумітися політичним силам, які є в парламенті, і виробити спільний погляд на розвиток подій в Україні та світі і прийняти чимало важливих документів, приміром Податковий кодекс?

— Перефразовуючи Черчілля, можна сказати: парламент — дуже погана установа, але іншої демократія не вигадала. А тому ми приречені існувати в парламенті, який обирається народом і мусить існувати разом з іншими гілками влади й виконувати свої функції. Це — не біда і не перевага нинішнього складу парламенту. Він мусить здійснити повноваження у відведених йому межах.

А про перспективу можу сказати: загальні стратегічні вимоги до розвитку держави потребують посилення впливу парламенту. Зміна акцентів має відбутися шляхом збільшення повноважень парламенту як органу влади, посилення не тільки контрольних функцій, а й відповідальності за долю співвітчизників. Нам усім, і кожному парламентарію зокрема, треба вчитися брати відповідальність за соціально-економічний розвиток країни, за рівень життя кожного громадянина. Бо скаржитися весь час на Кабінет Міністрів, на Президента України недоречно. Бо помилки — і дуже серйозні — ми робимо самі.

Податковий кодекс — не заручник шереги чиновників, які мали розробити ще в дев'яностих його основні засади. Неприйняття Податкового кодексу — пряма вина усіх без винятку фракцій. А тому, вважаю, без Податкового кодексу разом з кількома економічними законами, без Засад внутрішньої і зовнішньої політики, кількох інших кодексів Верховна Рада не поверне собі право бути серйозною суспільною інституцією. Пересічному громадянинові не вдається пояснити, чому не вдалося їх прийняти, бо Податковий кодекс — ознака дієвості Верховної Ради, ознака сприйняття суспільством парламенту.

З другого боку, я вважаю: сьогоднішня ситуація і в суспільстві, і у Верховній Раді дозволяє сподіватися, що Податковий кодекс, як і низка інших документів, будуть прийняті. Зокрема, під тиском громадської думки. Як це було у 1996 році з Конституцією. Ще за місяць до її прийняття мало хто сподівався на успішне вирішення проблеми. А тому ми приречені вже у вересні прийняти ряд важливих документів і вийти на фінішну пряму з прийняттям податкового законодавства.

— Водночас на 16 вересня опозиційні сили призначили «осінню революцію». Чи не завадить ця «революція» законодавчому процесові? А з другого боку, я не можу зрозуміти, які інтереси можуть об'єднати депутатів фракції «Наша Україна» з депутатами від КПУ і — навпаки — роз'єднати з представниками блоку «Єдина Україна» і об'єднаних соціал-демократів...

— Думаю, що нинішня сесія, якою б вона не була складною, вимагатиме від усіх фракцій плідної роботи. І це добре, що ми маємо вину перед виборцями у вигляді Податкового кодексу, що є низка інших законопроектів, які треба приймати. Бо саме це стане основою для результативної роботи.

Для вирішення проблем податкового законодавства у сесійній залі можна зібрати 270—280 голосів. Але вони не голосують, бо політичні пристрасті не дають можливості їхньому волевиявленню чи в той, чи інший день. З цієї ситуації можна буде вийти лише за рахунок прозорості абсолютно усіх дій Верховної Ради. Результативність наших дій і визначить ситуацію довкола 16 вересня. Без вирішення економічних проблем держава й надалі розвиватиметься ривками.

— Якщо немає консенсусу у політичних сил, то чи можна сказати, що Україна стала єдиною? Чи не заважають регіональні відмінності стати народові єдиною нацією?

— Ми поки що, на жаль, надто емоційно сприймаємо власну незалежність. Більшість наших співгромадян не хоче повертатися в минуле, та й тих, хто бажав би цього, стає все менше. Проте в суспільстві немає єдності в головному: якими шляхами будувати Українську державу. Водночас у багатьох політичних сил немає розуміння власної відповідальності за майбутнє держави.

Скажімо, певні сили свідомо сприяють накопиченню негараздів у суспільстві. А потім звертаються по допомогу до різних іноземних держав, закликають до міжнародного бойкоту України. Хіба це можна назвати патріотичною позицією? Я не виправдовую багатьох помилок, бо вони коштують надто дорого. Понад те, переконаний: за них треба нести відповідальність. Але займати позицію «чим гірше — тим краще», бо з'являється місце для політичного маневру, на мою думку, також злочинно.

Я спостерігав за розвитком подій у Грузії, бо у мене там багато друзів. І від цього плакати хочеться. Більшість ледь витримує. А всі, у тому числі і їхній тодішній лідер Звіад Гамсахурдія, бажали кращого. Тому потрібно відчувати свою відповідальність за розвиток подій.

Не розумію тих політиків, які закликають народ до «громадянської непокори». Легко кинути гасло, легко розпалити багаття протистояння. А їхні діти протистоятимуть натовпу під градом каміння?

— Я не переконаний...

— І це є міра відповідальності політичних сил. І про це треба казати прямо.

Я б не хотів, щоб у нас відбулися події на кшталт грузинських, які відкинули б державу на 10—15 років назад. Отож у кожної політичної сили уся відповідальність попереду.

— Тим більше в посланні Президента України до Верховної Ради визначена стратегічна мета — членство у Європейському союзі. Хотілося б почути ваш прогноз: чи довгою була ця наша дорога? Скільки часу триватиме цей процес? Коли вона буде реалізована?

— Я думаю, тривалим, важким і виснажливим...

А наприкінці розмови хочу привітати весь український народ з нашим світлим, теплим і радісним святом — Днем незалежності України!

— Дякую за цікавий діалог. Вас також вітаю зі святом!

Розмову вів **Володимир КОРОЛЮК.**

У НОМЕР

Іллічівські обнови

Фото Олександра СЕРОГО.

В Іллічівському морському торговому порту, за інвестиційної участі кіпрської компанії «Естрон корпорейшн», введено в дію другу чергу потужного зерноперевантажувального комплексу. Він оснащений лінією вітчизняного виробництва, що в ході випробувань показала високу потужність — майже 900 тонн зерна на годину. А другий великий об'єкт тут у стадії спорудження: унікальний олійножировий комбінат, що випускатиме екзотичні харчові продукти. Є «обнови» і в соціально-побутовій сфері. Введено в експлуатацію, зокрема, чудовий кінотеатр «Нептун». Смачну питну воду одержали мешканці «безводного» села Бурлача Балка, що за територіально-адміністративним поділом входить до Іллічівська, — тут споруджено водозабірну свердловину з насосною станцією.

Георгій ВОРОТНЮК.

Одеса.

Юлію Тимошенко знову обвинувачують

До Верховної Ради України надійшло подання Генеральної прокуратури на надання згоди парламенту на притягнення до кримінальної відповідальності та арешт народного депутата Юлії Тимошенко, лідера фракції БЮТ, повідомив у четвер Голова Верховної Ради Володимир Литвин.

В. Литвин зазначив, що подання напередодні надійшло до парламенту.

Голова Верховної Ради також повідомив, що це «об'ємний документ», і нині він у нього на столі, **повідомляє агентство «Інтерфакс-Україна»**.

Як повідомлялося, 2 серпня Генеральний прокурор України Святослав Піскун порушив кримінальні справи стосовно народного депутата України Ю. Тимошенко. Зокрема, справу порушено за ознаками злочинів, передбачених ч. 5 ст. 191 Кримінального кодексу України — привласнення коштів в особливо великих розмірах від реалізації споживачам України російського природного газу, ч. 3 ст. 27, ч. 4 ст. 28, ч. 2 ст. 29, ст. 30, ч. 5 ст. 191 КК України — організація, привласнення коштів в особливо великих розмірах від реалізації природного газу, ч. 2 ст. 366 КК —службовий підлог, ч. 3 ст. 27 і ст. 366 КК —організація службового підлогу.

Крім того, С. Піскун порушив стосовно Ю. Тимошенко кримінальну справу за ознаками злочину, передбаченого ч. 2 ст. 364 КК — зловживання владою або службовим становищем.

Сама Ю. Тимошенко пов'язує порушення проти неї кримінальних справ з ініціативою опозиційних сил провести у вересні акції громадянської непокори, спрямовані на досягнення мети — дострокові президентські вибори.

ФОТОФАКТ

Фото Бориса ДВОРНОГО.

У виставковому залі Запорізької обласної організації спілки художників відкрито персональну виставку Антона Гулича, присвячену 75-річчю живописця і Дню незалежності України. В експозиції представлено більш як 100 полотен різних жанрів, які демонструють широкі творчі інтереси майстра, його бачення світу й рідного краю.

На знімку: художник Антон Гулич.

Платити почали більше, але...

Заборгованість у заробітній платі в Донецькій області становить 683 мільйони гривень. За півроку борг вдалося скоротити лише на 6 відсотків. Водночас, за даними прес-служби обласної ради, середньомісячна зарплата в першому півріччі досягла 425 гривень — на 18,5 відсотка більше, ніж торік.

Програма економічного й соціального розвитку області на 2002 рік виконується не в повному обсязі. Втім, приріст виробництва зафіксовано у машинобудуванні, харчовій та легкій промисловості. На 20 відсотків збільшився випуск товарів народного вжитку та на 7 відсотків — товарообіг підприємств роздрібної торгівлі та ресторанного господарства.

Ліна КУЩ.

Донецьк.

Від Академії медичних наук України

Академія медичних наук України відповідно до свого статуту повідомляє імена кандидатів у дійсні члени (академіки) і члени-кореспонденти АМН України, висунутих на підставі повідомлення в газеті «Голос України» від 28.05.2000 р. радами наукових установ та вищих навчальних закладів, державними та громадськими організаціями, дійсними членами та членами-кореспондентами НАН та АМН України:

Кандидати у дійсні члени (академіки) АМН України за спеціальностями:

онкологія — Бондар Григорій Васильович; **патологічна анатомія** — Зербіно Дмитро Деонісович; **інфекційні хвороби** — Возіанова Жанна Іванівна; **фармакологія** — Стефанов Олександр Вікторович.

Кандидати у члени-кореспонденти АМН України за спеціальностями:

гематологія — Бебешко Володимир Григорович, Перехрестенко Петро Михайлович; **кардіологія** — Коваленко Володимир Миколайович; **фізіологія** — Мороз Василь Максимович; **комбустіологія** — Гусак Володимир Корнійович; **соціальна гігієна** — Вороненко Юрій Васильович, Москаленко Віталій Федорович; **терапія** —Нетяженко Василь Захарович, Синяченко Олег Володимирович; **фармакологія** — Громов Леонід Олександрович, Кресюн Валентин Йосипович, Мохорт Микола Антонович; **трансплантологія** — Баран Євген Якович, Лоскутов Олександр Євгенович, Ніконенко Олександр Семенович; **гігієна** — Ванханен Володимир Вільямович, Григоров Юрій Григорович, Думанський Юрій Данилович, Нагорна Антоніна Максимівна, Проданчук Микола Георгійович, Хижняк Микола Іванович, Шафран Леонід Мойсейович.

Здається, це було

ДЕКЛАРАЦІЯ
ПРО ДЕРЖАВНИЙ
СУВЕРЕНІТЕТ
УКРАЇНИ

Прийнята
Верховною Радою Української РСР
16 липня 1990 року

Київ
Видавництво політичної літератури України
1990

▲1990 Обкладинка першого видання Декларації про державний суверенітет з автографами учасників її прийняття.
(З особистого архіву Михайла ШУЛЯКА.)

▲1991 24 серпня. На позачерговій сесії ВР прийнято Акт проголошення незалежності.
Фото Олександра КЛИМЕНКА.

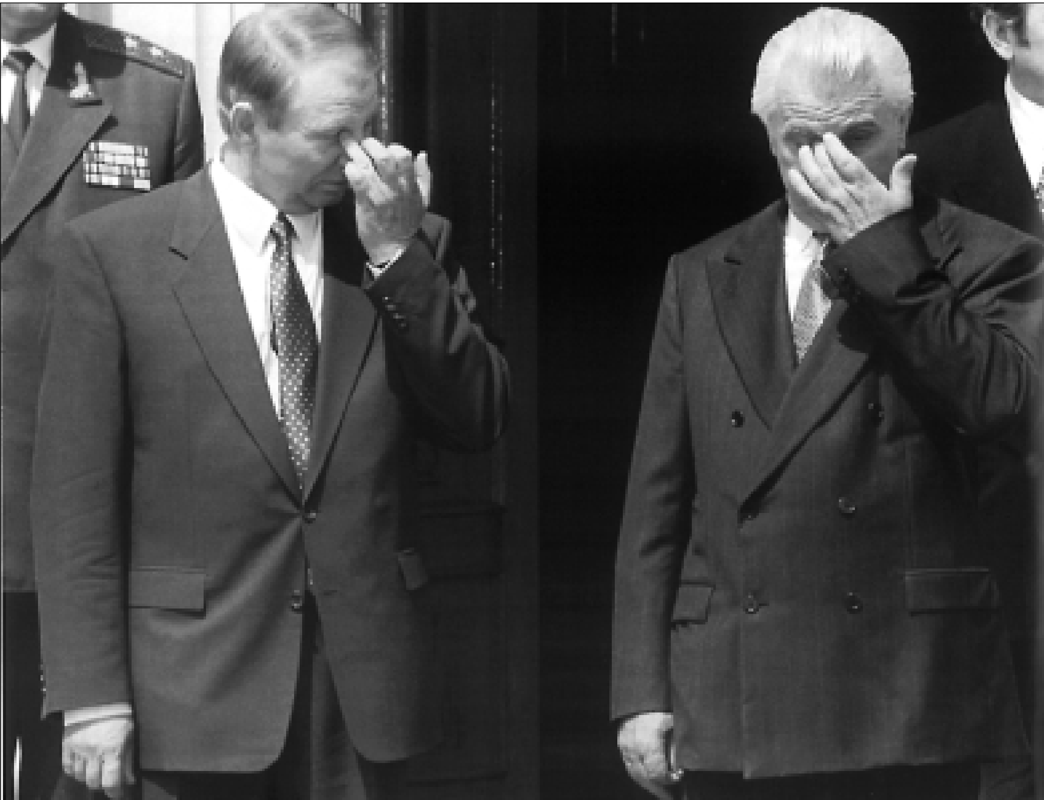
▲1992 24 серпня. Глава уряду УНР у вигнанні Іван Самійленко передає Президенту України Л. Кравчуку президентську печатку та альбом з фотографіями діячів УНР.
Фото Укрінформу.

▲1995 12 травня. Візит до України президента США Білла Клінтона.
Фото Олександра КЛИМЕНКА.

▲1993 Червень. Зафіксовано найвищий рівень інфляції в світі: випущено купюру номіналом 100 тисяч купоно-карбованців.
Фото Укрінформу.

▲1994 19 липня. Церемонія передачі повноважень президента у Маріїнському палаці.
Фото Олександра КЛИМЕНКА.

тільки вчора...

▲1996 28 червня. Прийнято Конституцію України.
Фото Олександра КЛИМЕНКА.

▲1997 19 листопада. У складі міжнародного екіпажу на борту корабля «Колумбія» у космос піднявся перший космонавт незалежної України Леонід Каденюк.

▲1998 Листопад. Повінь на Закарпатті, яка вперше привернула увагу до екологічних проблем краю.
Фото з архіву «ГУ».

▲1999 29 березня. Похорон загиблого в автомобільній катастрофі лідера Народного Руху України В'ячеслава Чорновола.
Фото Юрія ВЕНГЕРЕША.

▲2001 9 березня. Сутички прибічників опозиції з міліцейськими кордонами, які увійшли в історію як «березневі події».
Фото Віктора ПОБЄДИНСЬКОГО (УНІАН).

▲2000 21 січня. Засідання парламентської більшості в Українському домі під час «оксамитової революції» в парламенті.
Фото Сергія ВАСИЛЬЄВА (УНІАН).

▲2002 31 березня. Виборчий блок «Наша Україна» на виборах до Верховної Ради набрав найбільшу кількість голосів виборців.
Фото Віктора ПОБЄДИНСЬКОГО (УНІАН).

ПОСТУП ВІТЧИЗНИ

Войцюк в Америці працює...

Пам'ятник видатному піонеру бджільництва Петру Прокоповичу нещодавно з'явився в Івано-Франківську. Його винахід — вулик з рамками, дав «поезії сільського господарства» новий, продуктивніший поштовх розвитку.

Прикарпаття з давніх часів славилося своїми бджолярами. Один з них — Володимир Войцюк 55 років присвятив розведенню працелюбних комах. Це він вирішив у такий спосіб — встановлення пам'ятника — вшанувати вчителя українських пасічників.

Доля самого В. Войцюка не менш цікава. Педагог із сорокарічним стажем, він все своє життя навчав людей мислити, шукати виходу з патових ситуацій і вірити в Бога. До всього підходити творчо й неординарно. А коли вийшов на пенсію в 1990 році, вирушив до Америки виконати обов'язок сина — доглянути престарілу матір.

Як радів він, вільний духом українець, коли звістка про незалежність Батьківщини облетіла весь світ. Разом із невеликою групою однодумців організував демонстрацію підтримки акту незалежності перед Білим будинком, чим привернули увагу американської громадськості. І здавалося, не було щасливіших за них. З їхнім почуттям гідності в той момент не могли зрівнятися навіть американці.

Звиклий до роботи Володимир Семенович (у свої 60) пішов працювати... прибиральником. Енергія і старанність, з якою виконував доручене, вразила роботодавців. Привітний і уважний, він швидко здобув повагу, а відтак авторитет. Роботи вистачало на цілий день, та Войцюк працював і вночі. Він не ставив за мету розбагатіти. Собі залишав мінімум на прожиття та оплату помешкання, решту грошей Володимир Семенович відправляв у рідне село Єзупіль, де в той час проходила газифікація. Пам'ятник Шевченку і погруддя Франка постали також з його щедрої руки.

На запитання про вартість збудованих пам'ятників він посміхнувся і відповів: «Шевченко — два роки моєї роботи, Франко і Прокопович — по року.»

А якщо зібрати усі добрі справи Войцюка і перевести не у гроші, а в роки невтомної праці! Певно, саме так має чинити людина, для якої Батьківщина завжди на першому місці.

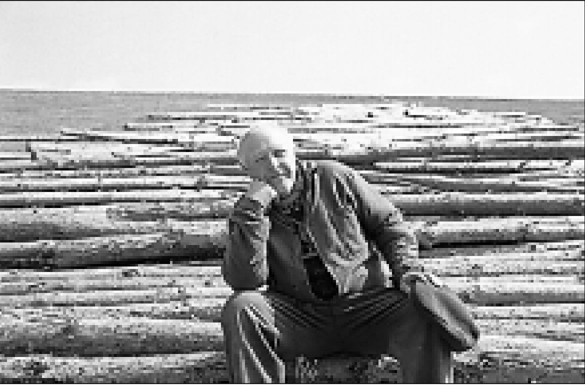
Володимир Войцюк повернувся до Америки, щоб знову працювати. А неподалік військо-

Пам'ятник Петру Прокоповичу з написом «Дар місту від В. Войцюка»

БЛІЦОПИТУВАННЯ

Терпка чарівність волі

(Початок на 1-й стор.).

Андрій ФЛОРА, фермер:

1. У перший рік незалежності нашої держави я отримав в оренду перших 30 гектарів землі і спробував фермерського хліба. Нині господарюю на 300 гектарах. Мають свою землю діти: у сина Олександра поле в 56 гектарів, дочки Ліди — 35 гектарів. Тому це свято викликає відповідні асоціації — можливість бути вільним, самостійним господарем на землі.

2. Про здобутки держави мені, селянинові, важко щось конкретно казати. То справа економістів, політиків... Але, якщо відверто, життя кращим, на жаль, не стало. Не один я так думаю. Зате люди почуваються набагато вільніше. Це очевидно. Про свої досягнення коротко можу сказати так: вдалося збудувати приміщення для худоби, невеликий будинок прямо посеред поля для самого себе, закінчуємо зводити житло для дочки, на зароблені власною працею кошти купив техніку (маю два зернові комбайни, трактори — три МТЗ-80, по два Т-70 і Т-150).

Найголовніше — земля віддячує гарними врожаями. А знаєте, чому? Одного лише старання для цього замало. Я не посоромився піти на уклін до науки: познайомився, а тоді заприятелював з ученими Вінницького аграрного університету, науковцями Миронівського НДІ пшениці імені академіка Ремесла. Вони на моїх землях навіть досліди ставлять. Не хочу бити себе в груди, але врожаї маю гарні: зернових на 200 гектарах зібрав по 55 центнерів на круг, буряків буде не менш як 500 центнерів з гектара.

3. Найбільша помилка, на мою думку, полягає в тому, що держава веде неправильну політику стосовно свого годувальника — селянина. Знаєте, по чім купили в мене цьогорічне зерно? 75 тонн пшениці — це все, що я поки що продав, — виторгував аж по 265 гривень за тонну. Я змушений був продати, бо потрібна копійка, щоб, як кажуть, іти далі. За кілограм живої ваги свиней дають 3 гривні. Приватні заготівельники запропонували по 4,5 гривні, то їм відпустив 3 тонни свинини. Хоча це теж низька ціна. Молоко ще місяць тому продавав по 35 копійок за літр. Тепер ціна трохи підвищилася — 42,5 копійки за літр. Порівняйте її з вартістю води і зрозумієте, як збиткуються над селянином, який за важкою щоденною працею світу білого не бачить.

Я десь читав, коли в американському парламенті з'являється фермер, всі встають, виказуючи тим самим повагу до нього, бо розуміють: зайшов годувальник. Нашим би чиновникам перейняти бодай частково приклад такого ставлення до селянина.

4. Як завжди, в роботі. Худоба їсти щодня хоче. Я вже попередив дітей, а ми, до речі, працюємо всі разом, щоб трохи швидше впоратися і зібратися разом пообідати. Зізнаюся, дуже люблю такі хвилини. Коли бачу, як онуки, а їх у мене вже четверо, разом з дітьми заходять на подвір'я, серце шаленіє від радості.

Записав Віктор СКРИПНИК.

Крижопільський район Вінницької області.

Де Случ

До села Висоцьк Дубровицького району — шлях неблизький, воно лише за десяток кілометрів від українсько-білоруського кордону. Але ловлю себе на думці, що за споглядання чудових поліських пейзажів, які так і просяться на полотно, за свіжістю омитих теплим літнім дощем лісових краєвидів, різнобарв'ям стиглих лук, якими поважно походжають бузьки — улюблені в цих місцях птахи, час пролетів напрочуд швидко.

Ось він, овіяний легендами, оспіваний поетами, не забутий істориками та фольклористами Висоцьк —потонув у зелені вікових лип, кленів, квітчався невибагливими, але зворушливими півоніями, ромашками, півниками. Село видно здалеку, бо розкинулося на високому лівому березі Горині. Звідси, певно, й назва — Висоцьк. За своє більш ніж тисячолітнє існування його називали Височко, Вишгород. Чепурненькі біленькі хатки чергуються зі складеними з товстих тесаних колод —такі побачиш у Білорусі. Ось воно, поєднання двох культур — української та білоруської, бо ж Висоцьк до 1940 року був центром однойменної волості Білоруської РСР. Це позначилось на традиціях, мові, звичаях...

Біля ошатної приватної крамнички гурт молодиць. Саме йдуть з ферми, прикупили дещо з товару і діляться сільськими новинами у короткі хвилини перепочинку, бо зараз майнуть хто на город, хто на сінокіс, хто до лісу — достигли чорниці.

— Скажіть, будь ласка, чи застану на роботі сільського голову, чи прийме? — закидаю жінкам пробний камінець, з досвіду знаючи, що ті дадуть повну характеристику владі. У відповідь почула, що, сільський голова — не бюрократ, вислухає людину і в сільраді, і вдома, і навіть посеред вулиці. І господар він не лише у себе на обійсті, а й у селі.

— Бачите, які в нас вулиці чистенькі, як упорядковане святе в селі місце — братське кладовище загиблих на війні. А які магазини та кафешки затишні! Не скрізь у райцентрі такі побачите. А чи в кожному селі є такий прекрасний дендропарк, як біля нашого лісгоспу? Тож коли вибори були, громада довірила Григорію Яцуті вже на п'яте скликання посаду сільського голови.

Незмінний голова

— Це жінки перебільшують, — скромно відмахнувся від переданих шанобливих слів на його адресу висоцький сільський голова Григорій Яцута. — Звичайно, докладаємо зусиль, щоб наші села — а до сільської ради входять ще й Вербівка, Хилін — були затишними для людей. Для цього, звичайно, потрібні кошти і підтримка керівників підприємств, розташованих на території сільради. Директори Висоцького держлісгоспу Григорій Сокол, приватного сільгосппідприємства «Злагода» Микола Новик та інші керівники не відмовляють у допомозі. Бо не для себе стараємось, а для людей — їхніх таки працівників.

До слова, днями СПП «Злагода» порадувало мешканців вулиць Б. Хмельницького, Поліської новим водогоном.

Щодо коштів, то як і скрізь, їх бракує, хоча й намагається сільська рада заробляти гроші за рахунок різних місцевих податків та зборів. Але база для цього дуже вузька, тому що село розташоване в Чорнобильській зоні, де є багато пільг щодо сплати податків.

Досі головним болем була заробітна плата культпрацівникам, які працювали на половину, а то й на чверть ставки. Годі було за такої копійчаної оплати вимагати від них якоїсь роботи. У сільського голови визріла ідея: а що як здавати зайві клубні площі в оренду і за рахунок цього доплачувати культпрацівникам? Тепер культурне життя у селі вирує: хоч як би не втомились люди, не пропускають репетицій хору, де художнім керівником Любов Полховська. Почули б ви солістку Анастасію Щур, чудові голоси Олени Вабіщевич, Тамари Турович, Валентини Савончук... Воістину багата на таланти поліська земля. Чудові вишиванки виходять з рук Ніни Главацької, картини — художників Василя Деревенка, Віктора Махна. Достеменно знає усі місцеві традиції та обряди Дарія Шагун...

Сільський голова, зазначивши, що у них дуже рідко бувають столичні та обласні журналісти (зате сюди приїздили за досвідом голови районних рад з усієї області), не хизувався перед диктофоном, а говорив про наболіле.

Хвилює голову демографічна ситуація. Цього року померло більш як тридцять осіб, народилося лише тринадцять немовлят, та й ті переважно у Вербівці. До слова, донедавна в цьому невеличкому селі молодь не затримувалась, але в останні роки ситуація змінилась: молодята будуються, господарюють на землі, народжують і виховують малюків. І все-таки дітей мало: у Висоцьку школа, розрахована на 700 місць, має близько 400 учнів, у Вербівці й наполовину не заповнена — лише 40 школярів...

Село старішає. Відтак запровадили у сільраді посаду соціального координатора, щоб він опікувався проблемами літніх самотніх людей, інвалідів, малозабезпечених сімей. Цьогоріч немічним старенькім за домовленістю з районним центром зайнятості безробітні в рамках громадських робіт привезли дрова, обробили городи, відремонтували оселі.

Серед найголовніших проблем — безробіття. Діючі в селі держлісгосп, сільгосппідприємство, дільнична лікарня, торфодільниця «Вербівська», мале деревообробне підприємство «Пролісок» не можуть дати усім роботу: колективи сформовані, вакансії з`являються рідко. А тому молодь виїздить на навчання, на сезонні заробітки в інші регіони. І не завжди повертається. Звісно, риба шукає, де глибше, молодь — де краще... Тож Григорій Яцута всіляко сприяє створенню нових робочих місць. Відкрився на селі магазинчик — добре, ще кілька молодих дівчат працевлаштують, та й людям не потрібно буде їхати за покупками в Дубровицю. Загалом у Висоцьку дуже розвинена приватна торгівля — цим займаються п'ятнадцять підприємців, торік обсяг товарообороту становив 1,1 мільйона

на пам’ятники

вого шпиталю як спогад про недавній його візит залишився стояти бронзовий Прокопович.

— Поспішайте робити добро і жити для інших, — прощаючись, радив Володимир Семенович. — Це велике щастя, відчувати себе нескореним. Україна одна. Нас, українців, по світі багато!

Сергій ГУБЕНКО.

Івано-Франківська область.

Фото Дмитра БОЙЧУКА та Миколи МАЦЮКА.

Під час відкриття — меценат у центрі з квітами.

ГЛИБИНКА

єднається з Горинню

гривень — по 262 гривні на одного жителя.

Свого часу розпався сільський кооператив з надання побутових послуг. Та як без них? Григорій Яцута створив при сільраді комунальне побутове підприємство, де можна відремонтувати взуття, скористатись послугами перукаря, швачки, зробити заявку на ремонт побутової техніки. Поки що це своєрідний експеримент. Якщо він економічно виправдається, спектр побутових послуг розширюватимуть...

У Висоцьку люди живуть із землі, з особистого підсобного господарства. Сам Григорій Яцута має город, тримає живність, навіть корову, хоча й каже, що дуже важко поєднувати все це з ненормованим робочим днем на посаді сільського голови. Корову, теличку, бичка має у своєму особистому господарстві і секретар сільради Раїса Гловацька.

— Інакше було б дуже сутужно виживати, — зізнається жінка. — Інші теж господарюють — на території сільради в особистих господарствах нараховують 670 корів. Теличок, бичків тримають, бо в нашій місцевості багато заплавних лук. З цього й мають копійку.

Потерпають селяни від того, що в області відсутня єдина структура яка б цивілізовано й чесно займалась заготівлею лишків сільгосппродукції з особистих підсобних господарств. Тож їх часто ошукують заїжджі приватні заготівельники, скуповуючи худобу, молоко за безцінь. Людям нікуди дівати вирощене — вони погоджуються й на такі невигідні для себе умови, бо до обласного центру більше півтори сотні кілометрів і самим комерцій не подужати.

Більше в селі з’явилось гривастих: якщо у 1991 році був лише один «приватний» кінь, то нині — понад 170. Це й зрозуміло — без них землі не обробиш.

На жаль, не минуло Висоцька й чорнобильське лихо. Воно підступне — люди частіше хворіють. Тим часом держава заборгувала «чорнобильцям» Дубровицького району 8,2 мільйона гривень.

З історії слів не викинеш

У Висоцьку достеменно знають історію свого села, яке через три роки святкуватиме своє тисячоліття. На східній околиці Висоцька свого часу було знайдено давньоруське городище IX—XIII ст.ст., римські монети, жіночі прикраси, гривні.

— Наше село пов’язане з іменем Богдана Хмельницького та його родиною. У 1663 році гетьман Правобережної України Павло Тетеря-Моржковський, який був одружений з донькою Хмельницького Оленою, проживав у Висоцьку, — розповідає сільський голова. — Тут свого часу мешкав автор славнозвісної слов’янської граматики Мелетій Смотрицький.

Детальніше про минуле Висоцька можна дізнатись, завітавши у Музей історії села, де зібрано предмети старовинного побуту поліщуків, матеріали різних часів. Якщо в деяких подібних музеях замовчують історію радянської доби, то тут чимало документів саме про неї, бо з історії, як і з пісні, слів не викинеш...

Почула зворушливу розповідь про те, як трагічно склалася доля мешканки Висоцька, першого депутата Верховної Ради УРСР від Рівненщини Килини Хомич. Коли почалася війна, їй пропонували виїхати з села, але жінка відмовилася. Килину та її маленьку дитину замордували її таки родичі, які не вітали радянської влади...

Один із стендів присвячений першому голові висоцького колгоспу Луці Мальку. Щойно почалася війна, він зумів вивезти колгоспне майно і худобу аж за Волгу, щоб вони не дісталися фашистам, а сам пішов на фронт, захопивши із собою колгоспну печатку. У селі жартували, що вона, наче талісман, рятувала його від куль. Повернувся з фронту Лука Степанович і знову очолив колгосп, що був одним із кращих у районі.

Це лише кілька штрихів з історії поліського села. До слова, Висоцьк має свій герб.

— На гербі — пара горностаїв, на яких колись полювали у Висоцьку, — розповідає Григорій Яцута. —Тоді цих звірів було в нашій місцевості багато, адже навколо Висоцька стояли суцільні ліси. З хутра шили одяг для російських імператорів. І нині неподалік села на двохстах гектарах збереглася правічна заплавна діброва.

Місцева знаменитість

Саме краса цих місць навіки полонила свого часу випускника Переяслав-Хмельницького педучилища Петра Красюка, який народився на Черкащині. Молодий учитель оселився над Горинню і відтоді наче прикипів до цих місць, до прекрасних працьовитих і щирих людей.

Доля гнула чоловіка, підкидала на його життєвому шляху всілякі випробування — в роки війни фашисти вивезли Петра Красюка на примусові роботи до Німеччини, зазнав він злиднів і знущань за дротом концтабору... Але не зламався, навпаки, має веселу вдачу, а всі свої враження викладає у гумористичних творах, теми для яких черпає тут, у Висоцьку.

Ось як у дробинці-веселинці висміює він тих, хто любить сунути носа не в свої справи:

Ховають жінку. Просить чоловік:
— Нехай щілина в домовині буде:
Любила ж Ганна підглядать весь вік,
Що роблять по сусідству люди.

Іронію вклав Петро Красюк у дробинку про бюрократа:

На кухні жінці вивісив наказ:
«За те, що мало цукру у компоті,
Попереджаю я не перший раз,
А ще повториться — звільню з роботи».

Дістається від гумориста й п’яницям:

— Ти всі, Микито, гроші пропиваєш:
Без спадщини лишиться дітвора!..
— Ну ти мене, Горпино, ображаєш:
Та ж буде в спадщину пляшок гора.

Ще у 1953 році розпізнав талант у гумориста-початківця Павло Тичина: «Голос Ваш уже окріп. А буде ще міцніший. Вітаю! З благословіння майстра поезії Петро Красюк видав сімнадцять гумористичних збірок, став членом Спілки письменників України, лауреатом літературних премій імені Валер’яна Поліщука та імені Микити Годованця. Тож без перебільшення про Висоцьк багато хто дізнався завдяки творам цього прекрасного гумориста, який і в сімдесят вісім років радує своїми байками та гуморесками людей. І не лише в Україні — його твори перекладені російською, білоруською, тувинською, єврейською, польською, болгарською.

Олександра ЮРКОВА.

Рівненська область.

АНЕКДОТ ДО ТЕМИ

Дві молодиці розглядають гучномовець, який щойно прикріпили на одному зі стовпів у центрі села. Одна з них не второпала, що це, й до приятельки:

— Бано-бано, на стовпі відро бає...

У НОМЕР

Націлились на мільйон

Жнива на Тернопільщині розтягнулися більш як на місяць. Планувалося зібрати хліб за два-три тижні. Але погода внесла корективи. Дощить кожен день. Ще одна причина — різко поменшало зернозбиральної техніки.

Цього року комбайнів вийшло в поле на третину менше, ніж торік. Та й техніка на 80-90 відсотків зношена. І все ж, незважаючи на труднощі, область буде з хлібом.

Тернопільські хлібороби націлилися на мільйон тонн зерна, що значно більше, ніж торік. Але чи знизиться ціна на хліб, ще невідомо. Поки що тернопільський хліб найдорожчий у західному регіоні. Озима пшениця видала в середньому по 30 центнерів з гектара, яра — дещо менше. Але головне — зерно якісне.

Закономірно, що голова облдержадміністрації Іван Курницький націлює селян на те, щоб площі під озимими збільшити на 40 відсотків. Тим більше, що резерв є — понад 100 тисяч гектарів заростає бур’янами. Селяни не проти. Але все залежить від того, який прибуток принесе їм нинішній урожай. Поки що на ринку збуту пожвавлення не відчувається. Тернопільська агропромислова біржа вичікує. А селянам чекати ніколи — для посівної потрібні пальне, якісне насіння, техніка.

Марта ЛІТИНСЬКА.

Тернопіль.

Чий урожай?

На Дніпропетровщині податківці виявили майже 200 гектарів нічийних посівів.

За повідомленням прес-служби податкової міліції ДПАУ, дивна на перший погляд знахідка — результат землеробських клопотів представників тіньового бізнесу. Тепер його досліджують у ході спецоперації «Урожай-2002». Інтереси тіньовиків Дніпропетровщини цілком відповідають попиту на ринку: 76 гектарів було засіяно ячменем, 62 — просом, 40 — насінням соняшнику тощо. За приблизними підрахунками, загальна вартість «лівого» врожаю становить більш як 150 тисяч гривень.

Юлія ПОДЛЕГАЄВА.

Шануймося...

Учора керівники Хмельниччини за участю депутатів всіх рівнів, представників громадськості відкрили на майдані Незалежності обласну Дошку пошани. Спільним рішенням колегії облдержадміністрації та президії обласної ради визнано цього року найкращими серед трудових колективів краю сільськогосподарські підприємства «Промінь» Красилівського та «Манятин» Славутського районів, ВАТ «Славутський солодовий завод та ВШО «Хмельницьклегпром». В «індивідуальному заліку» удостоєно на річну шану на майдані Незалежності 56 подолян. Серед найвідоміших — голова правління ВАТ «Укрелектроапарат» Михайло Кирпиченко, директор селянсько-го приватно-орендного підприємства «Незалежність» Чемеровецького району Антон Корiневич, директор агрофірми «Козацька долина» Дунаєвецького району Віталій Загородний, директор СТОВ «Нива» Теофіпольського району Лідія Самойлюк, композитор Хмельницького лялькового театру Іван Пустовий, всесвітньо відомий академік з Кам`янець-Подільського педуніверситету Валерій Степанков, сільський голова з Новоушицького району Анатолій Могила, полковник внутрішньої служби Петро Томчишин, приватний підприємець Ростислав Бойченко.

Цьогорічна Дошка пошани примітна тим, що половина відзначених колективів та чверть подолян — представники агропромислового комплексу. Чимало районів краю до Дня незалежності ужинивали по 100 тисяч тонн хліба. Такі високі показники раніше були хіба що в Дунаївцях і Теофіполі. Завдяки вищим результатам районів і область у цілому цю дату вперше за останні роки святкуватиме з небувалим результатом — близько півтора мільйона тонн зерна.

Михайло ВАСИЛАШКО.

На знімку: **вагомий внесок у чемеровецькі 100 тисяч голови ПОП «Незалежність» Антона Коріневича** (ліворуч) **справедливо відзначили голова райдержадміністрації Валентин Хоптян та голова райради Віктор Прусецький** (зліва направо).

Фото автора.

III. Через терни до свободи

ЕВОЛЮЦІЯ ВЛАДИ

судова гілка

Мала і велика реформи

Так звана мала судова реформа запобігла правовому колапсу, привівши у відповідність до Конституції України законодавство, що регулює діяльність правоохоронних органів і судів, захищає основні права людини, в тому числі право на справедливу процедуру під час арешту чи обшуку житла, забезпечення права на апеляційний і касаційний розгляд скарг громадян. Водночас ця реформа загострила безліч недоліків судової влади, що яскраво свідчило: зроблено лише перший крок і потрібно рухатися далі.

Серед безумовних досягнень парламенту третього скликання справедливо можна вважати ухвалення 7 лютого 2002 року 313 голосами Закону «Про судоустрій України», що набрав чинності з 1 червня. І його автори, і експерти не називають цей закон бездоганним, але він безперечно став значним кроком уперед у побудові правової держави і в наближенні до європейських стандартів.

Закон визначив закладені у Конституції засади судової влади і діяльності в Україні. Відтепер є чотири ланки судової влади: місцеві суди (районні, міські, міжрайонні); апеляційні суди в кожній області і Апеляційний суд України; Касаційний суд України, який розглядатиме справи за касаційними скаргами учасників судового процесу та касаційними поданнями прокурорів. Закон про судоустрій передбачив діяльність в Україні спеціалізованих судів загальної юрисдикції: господарського і адміністративного. Господарські суди розглядають справи, які виникають у господарських відносинах, зокрема, між підприємствами під час порушення договірних зобов'язань, заподіяння шкоди під час виконання договірних зобов'язань, справи щодо банкрутства підприємств за заявами кредиторів тощо. Адміністративні суди — справи, пов'язані з адміністративно-правовими відносинами, тобто між громадянином, з одного боку, й органами державної влади, місцевого самоврядування чи їхніми посадовцями — з другого.

Вершиною будівлі судової влади є Верховний Суд України, який є найвищою інстанцією і у цивільних та кримінальних справах, і в господарських та адміністративних. Згідно з Законом «Про судоустрій України» діють чотири палати Верховного Суду — у цивільних, кримінальних, господарських та адміністративних справах, які складаються з 12 суддів. За фінансування судів тепер відповідатиме Державна судова адміністрація, у кожного суду буде свій рахунок, йому буде дозволено брати приміщення в оренду. Судова адміністрація звітуватиме перед Радою суддів, а раз на три роки — на з'їзді суддів України. Апеляційний суд розглядатиме справи у справах першої інстанції, які розглянули апеляційні, колишні обласні суди. Це справи за тяжкими кримінальними злочинами. Касаційний суд розглядатиме касації за цивільними і кримінальними справами, тобто виконуватиме певні функції, які досі були в компетенції Верховного Суду.

СИСТЕМА СУДІВ ЗАГАЛЬНОЇ ЮРИСДИКЦІЇ УКРАЇНИ

відповідно до Закону України "Про судоустрій України" від 7 лютого 2002 р.

Створення судів присяжних передбачено в судах першої інстанції, тобто в місцевих судах. Такий суд, до якого ввійдуть професійний суддя-головуючий і 9—12 народних засідателів, розглядатиме цивільні й кримінальні справи, де дуже важлива моральна оцінка дій сторін, наприклад, при розлученнях, позбавленні батьківських прав. Суд присяжних має бути створено і при апеляційних судах, але він розглядатиме лише тяжкі кримінальні злочини у першій інстанції. При цьому такий суд може бути сформовано лише за клопотанням самого підсудного. Присяжні встановлюватимуть винність чи невинність підсудного, а призначатиме покарання суддя. Присяжні та народні засідателі на час виконання ними обов'язків у суді матимуть ті самі гарантії незалежності та недоторканності, що і судді. Народним засідателям і присяжним за час їх роботи в суді виплачуватиметься винагорода (у розмірі їх середньомісячного заробітку чи пенсії, але не менше посадового окладу судді відповідного суду), їм відшкодовуватимуть витрати на проїзд і наймання житла, виплачуватимуть добові.

На створення Апеляційного і Касаційного судів України Закон «Про судоустрій» відвів шість місяців. Це покликано розвантажити суди від величезної кількості справ, які по багато місяців очікують свого розгляду в різних судових інстанціях. Систему державної судової адміністрації має бути створено до 1 січня 2003 року. Вона складатиметься з територіальних управлінь і центрального органу — Державної судової адміністрації України, яка відповідатиме за організаційне і матеріально-технічне забезпечення інститутів судової влади.

На побудову системи адміністративних судів відведено три роки. Після створення Вищого адміністративного суду в 2003 році планується створити сім апеляційних адміністративних судів, а мережу місцевих адміністративних судів — у 2004 році. Адміністративні суди розглядатимуть щорічно орієнтовно не менш як 150 тисяч справ, що зменшить навантаження на інші суди. Саме становлення системи адміністративних судів створить реальну можливість пересічним громадянам протистояти чиновницькій сваволі.

Втім, чимало юристів та правників вбачають у розпочатій судовій реформі багато негативних сторін. «Такого безладдя, як тепер, у судах ніколи не було, — вважає Перший заступник Голови Верховної Ради України Геннадій Васильєв («Голос України», 23 липня 2002). — Проведенням так званої малої судової реформи ми завдали відчутної шкоди передусім нашим громадянам, становищу в суспільстві. Суддям надано колосальні повноваження. Крім того, за Конституцією вони незалежні. Рівень відповідальності суддів тепер просто не адекватний тому обсягу повноважень, які вони отримали. А незалежність суддів не повинна бути за жодних умов їх незалежністю від закону».

Багато суперечок триває досі й довкола конституційної норми про обрання суддів безстроково. Чи не було це помилковим рішенням? «Принаймні така можливість мала б урівноважуватися чітким порядком їх призначення Верховною Радою України та відповідними процедурами дострокового припинення їхніх повноважень, — переконаний Г. Васильєв (там само — **Авт.**). — Внаслідок законодавчої неповноти врегулювання цих питань на посадах суддів подекуди опиняються недостатньо кваліфіковані люди, які за своїми професійними та особистими якостями не мали б займати такі відповідальні посади. А через помилкові й поспішні рішення страждають люди. Їхні права і свободи недостатньо захищені нашими судами». Як приклад Перший заступник глави парламенту наводить такий факт: у своєму виборчому окрузі на Донеччині один громадянин убив двох чоловік, а суддя навіть не знайшов приводу для його арешту. А таких прикладів дуже багато.

З другого боку, інші юристи вказують на те, що судова реформа свідомо гальмується з політичних міркувань. «Очевидно, не всі в Україні зацікавлені в існуванні незалежних судів, прозорому правосудді, чіткому дотриманні законності незалежно від посади. У тому, щоб усім нести відповідальність перед судом за скоєний злочин, щоб не було політичних замовлень», — вважає голова парламентського Комітету з питань правової політики Василь Онопенко.

Презумпція невинності

Ще одним вагомим кроком до розбудови правової держави стало набрання чинності з 1 вересня 2001 року новим Кримінальним кодексом, схваленим парламентом у квітні. Досі вітчизняне слідство і судочинство керувалося старим документом, народженим іще в сталінсько-хрущовські часи. Саме прийняття нового Кримінального кодексу було одним із зобов'язань України перед Радою Європи. Цей кодекс остаточно закріпив таке юридичне поняття, як презумпція невинності, запровадив нові види покарань: громадські роботи, службове обмеження, обмеження свободи. А головне, Україна остаточно відмовилася від найвищої міри покарання — смертної кари, встановивши найсуворішим покаранням для злочинців довічне ув'язнення.

Фото Олександра КЛИМЕНКА.

2 жовтня 2001 р. Попередній розглядсправи «9 березня» у Старокиївському районному суді столиці.

Фото Олександра КЛИМЕНКА.

23 січня 2002 р. Голова Донецького Апеляційного суду Олександр Кондратьєв доповідає на спільному засіданні президій Верховного Суду України та Ради суддів України у справі вбивства журналіста Ігоря Александрова.

Новий кодекс визначив новий порядок арешту (за рішенням суду, а не лише за санкцією прокурора). А такий вид покарання, як конфіскація майна, застосовуватиметься лише у виняткових випадках за тяжких і особливо тяжких злочинів. З моменту набрання чинності новим Кримінальним кодексом рішення про закриття кримінальних справ також належить лише суду, а не слідчому чи прокурору.

Новий Кримінальний кодекс став значним кроком уперед і з точки зору кваліфікації злочинів — на тяжкі, середньої тяжкості, особливо тяжкі. «Це не лише нові обставини, які визначають злочинну діяльність, це не тільки дієвіший порядок звільнення від кримінальної відповідальності, скажімо, у разі хвороби. Це і розширення видів покарання: громадські роботи, арешт на 1—6 місяців, обмеження волі», — зазначав Голова Верховного Суду України Віталій Бойко в інтерв'ю журналу «ПІК» у № за 1—7 травня 2001 року.

Серед новацій — у кодексі визначено відповідальність за злочини проти волі виборців і порушення закону про вибори. І вперше в юридичній практиці України чоловіки, нарівні з жінками, можуть бути визнані жертвами насилля. Передбачено й покарання за службові злочини, торгівлю людьми, екологічні злочини, відмивання брудних грошей.

До речі, в один день із новим кримінальним кодексом та законом про судоустрій законодавці прийняли ще один резонансний закон: поправки до Кодексу про адміністративні правопорушення, якими працівників ДАІ позбавили права стягувати штрафи з водіїв-порушників просто на місці, забирати водійське посвідчення чи номерні знаки. Розглядати справи про порушення правил вуличного руху доручено районним чи міським судам. А штрафи, якщо їх призначить суддя, необхідно сплачувати протягом 15 днів після винесення судового рішення через будь-який банк.

Нема грошей — і крапка?

Однак і після схвалення нового закону про судоустрій, який законодавчо закріпив реформування вітчизняної судової системи, багато питань залишилися відкритими і потребують подальшого законодавчого врегулювання. Скажімо, питання про взаємовідносини судової влади і Міністерства юстиції.

Фото Сергія КОВАЛЬЧУКА.

18 березня 2002 р. «Круглий стіл» із проблем судової реформи у парламентському Комітеті з питань правової політики.

Аби забезпечити ефективне для діяльності судів правове поле, необхідно передусім прийняти новий закон «Про статус суддів», який замінить чинний, ухвалений у 1992 році. Цей документ має докладно розтлумачити, розширивши положення Конституції, статус і повноваження суддів, порядок формування суддівського корпусу, процедуру обіймання і звільнення їх із посади, притягнення до дисциплінарної відповідальності, права і обов'язки, захист професійних інтересів тощо. Окрім того необхідно ухвалити нові процесуальні кодекси — Цивільний процесуальний, Кримінально-процесуальний, Господарський процесуальний та Адміністративний процесуальний кодекси. Скажімо, на сьогодні діє Кримінально-процесуальний кодекс, якому вже понад 40 років. Багато його норм об'єктивно застаріли і не відповідають нинішнім суспільним відносинам.

Приведення законодавства про судоустрій у відповідність до вимог Основного Закону ще не завершує судову реформу. І справа не лише в судах присяжних, передбачених Конституцією, але так і не створених. Якщо додати до цього низьке матеріально-технічне забезпечення судів, вірогідність скорочення виконавчою владою бюджетних асигнувань на судову владу та низький заробіток суддів, то казати про ефективне правосуддя важко. І найважливіше: суди в Україні й надалі позбавлені гарантій своєї незалежності.

«Я б не сказав, що судова реформа свідомо гальмується, — вважає перший заступник Голови Верховного Суду України Володимир Стефанюк («Бізнес», 8 квітня 2002). — Їй просто не виділяється достатньо уваги, влада реагує якось в'яло, апатично. Нема грошей — і все, нема приміщень — і все». Яскрава ілюстрація до державних пріоритетів: якщо, скажімо, видатки на утримання всієї судової України плюс витрати на судову реформу в Бюджеті-2002 в три з гаком рази менше, ніж лише на одних податківців.

Виступаючи на першому з'їзді Всеукраїнської незалежної суддівської асоціації (ВНСА) 18 травня 2002 року, перший заступник державного секретаря Міністерства юстиції України Олександр Пасенюк зазначив, що, за мінімальними підрахунками, для створення трьох нових структур — апеляційних і касаційних судів, а також державної судової адміністрації — необхідно мінімум 76 млн. грн. Разом із тим, за його словами, Державне казначейство в поточному році профінансувало судову гілку влади лише на суму, потрібну для виплати 50 відсотків заробітної плати. «Проведення судової реформи за рахунок коштів, передбачених на поточні витрати судової гілки влади, не можна допустити, — наголосив О. Пасенюк. — Тому Міністерству фінансів і Кабінету Міністрів необхідно терміново вишукувати додаткові джерела коштів на проведення судової реформи». Водночас Мін`юст побачив у новому законі про судоустрій низку суперечностей із Конституцією, у зв'язку з чим уже подано відповідні подання до Конституційного Суду України. Виступаючи на цьому ж з'їзді, перший заступник Голови Верховного Суду України Володимир Стефанюк відзначив, що паралельно з проведенням судової реформи нині є наміри «повернутися до старої авторитарної судової системи». Зокрема, незважаючи на те, що в Конституції ліквідовано повноваження прокуратури за загальним наглядом за судочинством, Верховна Рада навесні 2002 року прийняла зміни до закону про господарські суди, якими частково відновила наглядову функцію прокуратури. На думку В. Стефанюка, це може стати способом контролю за веденням суперечливих справ у господарських судах. Окрім того, у квітні 2002 року Міністерство юстиції подало до Кабінету Міністрів законопроект, згідно з яким передбачається створити державний судовий департамент при Мін`юсті, тобто державний орган, до функцій якого належатиме організація діяльності судів.

Поки що Україна в реалізації судово-правової реформи опинилася на роздоріжжі. Продовжувати розпочатий шлях чи звернути на інший? Нині Кабінет Міністрів пропонує знову відкласти реалізацію положень нового Закону «Про судоустрій» ще на півроку через відсутність коштів. Але якщо розпочату судову реформу знову буде відкладено «у глибоку шухляду», про епітети «демократична» та «правова» щодо нашої держави можна забути. Адже рівень демократії у державі визначається місцем у ній суду.

Юліана ШЕВЧУК.
Фото з архіву «ГУ».

Фото Олега ПРИТИКІНА (УНІАН).

6 липня 2001 р. Оголошення вироку в міському суді Краснодона Луганської області в кримінальній справі за фактом аварії на шахті ім. М. Баракова, в результаті якої загинуло 80 гірників. Судовий процес тривав майже сім місяців.

Фото Сергія КОВАЛЬЧУКА.

18 жовтня 2001 р. Президент України Леонід Кучма, Голова Конституційного Суду України Віктор Скоромоха і Голова Верховного Суду України Віталій Бойко на відкритті нового приміщення Конституційного Суду на вулиці Жилянській в Києві, збудованого до п'ятиріччя КС.

(Продовження. Початок у №№ 71, 84, 94, 104, 115, 124, 131, 141).

ДУМКИ З ПРИВОДУ

***Олександр ЗАДОРОЖНІЙ,** постійний представник Президента України у Верховній Раді:*

— Новий Закон "Про судоустрій України" став досягненням компромісу між прихильниками різних концепцій реформування судоустрою, між усіма гілками влади.

Реформа судової влади в Україні лише розпочалася, оскільки необхідно ще розробити й прийняти процесуальні кодекси — Кримінальний, Цивільний, Адміністративний і Господарський. Без цього судової реформи не відбудеться. Ми тільки законодавчо задекларували структуру судової влади, яка відповідає Конституції України.

Створення Апеляційного і Касаційного судів України дасть можливість кожному громадянину реально реалізовувати своє право на оскарження судового рішення. Адже сьогодні апеляційні суди перевантажені, оскільки вони виконують роль судів першої інстанції. Скажімо, у Верховному Суді нині перебуває близько 40 тисяч справ, тож на їх розгляд потрібно... вісім років. Тобто досі право на касаційне оскарження у нас було декларовано, але практично не реалізовано. Закон про судоустрій вирішує це питання.

Але якщо не знайдемо нових підходів до фінансування судової системи, не розв`яжемо ніяких проблем. Коли не звернемо увагу на фінансування виконавчої судової служби, яка нині фінансується на 30 відсотків від потреби, то не слід взагалі казати про зростання ролі судді. Якщо рішення суду не виконується, воно ніяк не впливає на суспільство.

***Олександр ЛАВРИНОВИЧ**, Міністр юстиції України:*

— Звичайно, із прийняттям закону про судоустрій ми сподіваємося на нову якість судової системи. Але необхідно усвідомлювати, що цей шлях буде непростим і некоротким. Сподіваючись у найближчому майбутньому побачити наочні результати покращення роботи судової системи, треба враховувати, що повільно змінюється правосвідомість громадян, і, зрештою, самих суддів. Сьогодні потребує розв`язання проблема, як забезпечити ефективне функціонування всіх інститутів, передбачених у законі про судоустрій. І, безумовно, прийняття у досить стислі терміни кадрових рішень.

Досить складно сподіватися на новий якісний рівень правосуддя без вирішення питання матеріально-технічного забезпечення судів. Тож очікування на щось надзвичайно кардинальне на сьогодні не має під собою твердого грунту. Це тільки початок довгого шляху реформування судової системи, забезпечення її на рівні потреб суспільства.

***Володимир СТЕФАНЮК**, перший заступник Голови Верховного Суду України:*

— Без тепла, ручки, паперу правосуддя не може відбуватися. Мені можуть заперечити: та ж воно відбувається! Так, але якщо хтось "дає" не з держбюджету, у мене виникає запитання, а хто дає і за що? Під поняттям "хабар" ми зазвичай розуміємо — дав якийсь громадянин. А якщо дає голова держадміністрації, ради чи директор підприємства — це вже не вважається хабарем. З одного боку, він допоміг судовій владі. Але як суддя вчинить завтра, коли розглядатиме справу свого благодійника? Хіба ми таке суспільство хочемо побудувати?

Конституція гарантує фінансування судів державою у повному обсязі, тож необхідно створити такі умови, щоб судді не можна було нічого дати і щоб він не міг нічого взяти. Для цього потрібна більш-менш пристойна зарплата та пенсія судді. За ці питання й повинна дбати державна судова адміністрація, яку створюємо.

***Віктор КРИВЕНКО**, голова Ради суддів України:*

— Роль суддівського самоврядування з прийняттям закону про судоустрій істотно змінилася. Раді суддів передано багато повноважень: вона покликана брати участь у формуванні видатків на утримання судів, вирішує питання, пов'язані з кадровим забезпеченням, та багато інших. Але сьогодні суди не зможуть самі запровадити нову судову систему. Необхідна допомога держави, уряду.

***Віктор КУДРЯВЦЕВ**, заступник Генерального прокурора України:*

— Створюються Апеляційний, Касаційний, Вищий адміністративний суди, Судова адміністрація, збільшується число суддів. А, отже, чи не виникає потреба у збільшенні чисельності працівників прокуратури, які забезпечують виконання конституційної функції державного обвинувачення? Адже від участі прокурора фактично залежать законність і обгрунтованість рішень у кримінальних справах. Тож це питання треба вирішувати комплексно: забезпечуватиметься участь прокурора, не буде й тяганини з розглядом справ у судах.

***Анатолій ОСЕТИНСЬКИЙ**, заступник голови Вищого господарського суду:*

— Хоча спеціалізовані суди створено не сьогодні — система арбітражних судів почала працювати ще з 1992 року, — попереду ще дуже багато роботи. До новоствореної ланки судової влади — апеляційних судів повинні прийти сильні фахівці-професіонали, адже на цьому етапі практично завершується повний розгляд справи. Створено ще одну нову ланку — адміністративні суди. Тож, думаю, ще не раз повертатимемося до питання розмежування функцій системи спеціалізованих судів.

Дуже істотне питання — захищеність суддів державою. Вона повинна бути не декларованою, а реальною. Велике значення має і виконання рішень суду, бо, наприклад, у нашій спеціалізованій системі багато скарг і заяв пов'язані з неможливістю виконати судове рішення. І це, напевне, ще одне з важливих питань, яке повинна вирішити нова Верховна Рада.

Діаспора чекає на закон про свій статус

(Початок на 1-й стор.).

Він пообіцяв також, що парламент уже в жовтні цього року повернеться до розгляду закону про правовий статус закордонного українця, і наголосив, що керівництво парламенту та комітетів ВР має намір тісно співпрацювати зі Світовим конгресом українців та іншими громадським об'єднаннями.

Віктор Педенко, у свою чергу, наголосив, що діаспора давно чекає закону про статус закордонного українця. В діаспорі є ті, хто негативно ставиться до процесів, які відбуваються в Києві, але більшість вважають, що Україна йде правильною дорогою, і хочуть підтримати її на цьому шляху, сказав він. В. Педенко також повідомив, що прийнято рішення про проведення наступного року VIII Світового конгресу українців саме в Києві.

Під час бесіди сторони обмінялися думками з приводу сучасної політичної ситуації в Україні, яка, на переконання Володимира Литвина, нині «стабільна й прогнозована». Кілька штрихів до цього додав Голова ВР і після зустрічі, відповідаючи на запитання журналістів. Він повідомив, що вчора одержав подання Генпрокуратури про отримання згоди парламенту на притягнення до кримінальної відповідальності народного депутата України Юлії Тимошенко.

Ганна ЛУКАНСЬКА.

БЛІЦОПИТУВАННЯ

З нашою зарплатою — та в Європу

Галина ЛІСНІЧУК, заступник головлікаря Хмельницької міської лікарні:

1. Для мене це свято якесь половинчасте. Бо політичні, юридичні атрибути державності — це ще не все. Воно мусить бути наповнене і змістом, тобто гарним, заможним життям. Наповнене таким змістом, щоб з нами... рахувалася світова спільнота, щоб кожен громадянин міг за кордоном пишатися своєю державою, а не тікати у треті країни на принизливе заробітчанство.

2. Просто здобутків, як у кожній країні, звісно, є багато. Зокрема, навіть медицина пішла значно далі: нові лікувальні технології світового рівня вже дійшли і до обласних центрів. Але чи все це пов`язано з незалежністю та її здобутками, важко сказати. Бо звичайна людина оцінює здобутки держави приземленіше, прагматичніше, виходячи з особистих надбань. Мене, скажімо, менше переймає, чи їздить наш Президент за вказівками до Москви або Вашингтона, чи сам собі дає раду, але більше цікавить, коли він наблизить рівень моєї зарплати до зарплатні лікарів Європи. А саме тут нам хвалитися поки що немає чим...

3. Держава наша молода, наче десятирічне дитя. А звідси і багато дитячих помилок — хвороб. Передусім в економічному блоці: кавалерійська приватизація, розкручування інфляції, розвал ВПК тощо. Скажіть, де сьогодні, в якій європейській країні людина йде до лікаря із своєю марлею, шприцом і пігулками? Де лікарі місяцями чекають платні? Це ще тільки в нас, у Хмельницькому, завдяки таланту та енергії покійного міського голови Михайла Чекмана бюджетники отримували вчасно свою мізерну зарплату, а медичні установи було оснащено передовим устаткуванням. Це лише завдяки наполегливості та ініціативності головного лікаря Володимира Розгонюка вже кілька відділень наближено до світового стандарту. А подивіться в районах, селах і селищах... Аж моторошно стає, як чуєш, що в окремих районах на харчування хворих на добу виділяють по 20—40 копійок. А про медикаменти, ремонти, нову техніку, профілактику захворювань медики говорять як про щось із сфери фантастики або індивідуальних подвигів. І таке, на жаль, є. Бо медичні установи області загалом недофінансовуються бюджетом майже наполовину. Така ситуація з охороною здоров`я призвела до того, що в області людей більше помирає, ніж народжується. І це, на мій погляд, найбільша втрата.

4. Якщо не буде якихось непередбачуваних ситуацій, то цей день проведу як екскурсовод: хочу своїм друзям зі столиці показати найпам`ятніші місця, пов`язані з визвольними походами Богдана Хмельницького, — фортеці Меджибожа, Кам`янця, Хотина, Сатанова. Познайомити їх з унікальними Товтрами, напоїти найцілющішою водою України із Збручанського водоймища. Хочу їх переконати, що Поділля — то не просто перлина нашої держави, а й оберіг національної історії.

Фото Михайла ВАСИЛАШКА.

Настав час

Виступаючи на минулорічних ювілейних торжествах, Президент України Леонід Кучма заявив: протягом наступного десятиріччя питання вступу нашої держави до Євросоюзу має постати в практичній площині. Отже, має відбутися коли й не історичне возз'єднання з Європою «де-юре» (тобто власне вступ до ЄС), то вже точно «де-факто». Звісно, через набуття державою загальновідомих ознак європейськості: демократії, верховенства права, вільної від олігархів ринкової економіки, виразно проєвропейської зовнішньої політики тощо. Минув рік. Чи наблизилися ми до заповітної мрії?

Відступати нікуди — позаду Москва

Запитання, треба сказати, для України традиційно неприємне, особливо в переддень урочистих промов. Тим більше нинішніх: для нашої держави рік, що минув, був важкий. Події 11 вересня 2001-го поставили питання цивілізаційного вибору (або Європа — або Росія) особливо гостро, і, образно кажучи, відступати Києву далі нікуди — позаду Москва. Потреба спільної боротьби з тероризмом вивели відносини між Росією та західними країнами на якісно новий рівень, і колись золота геополітична українська карта остаточно перетворилася на простий папірець. Захід з готовністю заплющив очі на ситуацію в Чечні, на очевидний процес звуження громадянських прав і свобод в Росії, на тамтешню ситуацію із свободою слова, а щодо України... Тут зіграли свою роль ще й цілком зрозуміле розчарування українськими «реформами» і відсутність видимих перспектив виправлення ситуації.

Отже, розвинута й благополучна частина світу, до якої ми начебто прагнемо приєднатися, відчутно байдужіє до жовто-блакитної «неньки». І минулого вересня перед Києвом постало нагальне завдання: знайти якісь нові аргументи на користь підтримки Заходом євроінтеграційних амбіцій нашої держави. Чим відповіла Україна?

Спільна ностальгія

На жаль, жодних ознак європейськості за перший рік окресленої Президентом «десятирічки» українська зовнішня політика не виказала. Дивна травнева декларація про бажання вступити до НАТО була більше схожа на панічний крок відчаю, аніж на серйозний зовнішньополітичний демарш. Водночас набагато приroднішими для нинішньої української влади були кроки в російському напрямку. Дедалі відчутніший крен у бік Москви надав і так вочевидь декоративним українським євродеклараціям геть комічного забарвлення. Україна інтенсивно втягується в «підмосковське» Євразійське економічне товариство, водночас справа йде до втрати Києвом контролю над своєю газотранспортною мережею. І все це, завважте, відбувається значно швидше, аніж, скажімо, процес визначення україно-російського кордону, не кажучи вже про його демаркацію — абсолютно необхідну умову повноцінної євроінтеграції України. Наші державні мужі, голосно кажучи про бажання вступити до ЄС і НАТО, тихенько помовчували — куди ж подіти з Криму Чорноморський флот РФ? А часом україно-російське «взаєморозуміння» було взагалі схоже на спільну ностальгію за радянсько-імперськими часами. Скажімо, російські й українські урядовці взялися узгоджувати підручники з історії, а наш Кабмін розпочав підготовку до святкування 350-річчя «возз'єднання» України з Росією — події, що призвела до кількасотрічної ізоляції нашої країни від Європи. Мабуть, як генеральну репетицію у вересні той самий уряд має відзначити ще й 85-річчя з дня народження Щербицького — добросовісного намісника Москви в Україні і протеже Брежнєва, людини, відповідальної за репресії проти українських патріотів і за нищення української мови.

Що ж відбувається? Враження таке, що українська влада геть не замислюється над тим, який вигляд мають ті чи інші її кроки крізь призму офіційно проголошеної євроінтеграційної мети, як вони можуть бути сприйняті в Європі. З другого боку, такий «хохлізм» має цілком закономірний відгук у Москви: МЗС Росії береться вказувати — реабілітувати нам воїнів УПА чи ні, московський мер Лужков, вочевидь знущаючись, називає Крим російським регіоном, а посол РФ Черномирдін якось грізно повчав на-

Рига знайомиться з нашим модерном

З 20 серпня в столиці Латвії проходять Дні сучасного українського мистецтва, приурочені до Дня незалежності України, які триватимуть місяць. У двох галереях старої Риги, у вітринах Держархіву, в музичному магазині — виставки художників Олександра Бабака та Валерія Франчука, фотографів Євгена Павлова та Олександра Супруна й учнів Київської дитячої академії мистецтв. У галереях демонструються відеофільми серії «Міръ искусства» (продюсер Світлана Зинов'єва) про творчість фото- і просто художників, проводяться зустрічі з гостями. Член Спілки художників України Тамара Бабак не тільки виставила об'ємні композиції і гобелени з лози, а й навчатиме бажаючих мистецтва лозоплетіння в етнографічному музеї просто неба.

Виставки цих майстрів проходили в Росії, Польщі, Італії, Австрії, Німеччині, Франції, Словаччині, США, Іспанії, країнах Скандинавії. Приємно, що в цей ряд стала і Латвія. Експозиції не пов'язані єдиною художньою концепцією. Тому об'єднання в одній галереї, наприклад, абстрактних полотен О. Бабака, написаних глиною та чорноземом, із фотографіями доцента харківської Академії дизайну і мистецтв, почесного члена Міжнародної федерації фотомистецтва О. Супруна справляє дивне враження. Проте сама можливість для латвійського глядача побачити роботи сучасних українських майстрів, поспілкуватися з ними заслуговує всілякої підтримки. Бо це вже стало поганою традицією, що сучасні роботи скандинавів або німців у країнах Балтії знають краще, ніж роботи їхніх колег із колишніх союзних республік.

На відкритті Днів мистецтва виступив посол України в Латвії Віктор Михайловський. Але аж ніяк не українські держструктури (хоча саме вони, згідно з настановами вищого керівництва країни, зобов'язані популяризувати Україну за кордоном) ініціювали це «свято душі». Як завжди, ініціативу виявила громадська організація. Цього разу — «Апріорі», що об'єднує переважно студентів приватного Балтійського російського інституту (БРІ). Відвідування заходів Днів мистецтва було безплатне, що — рідкість у Латвії. І хоча «Апріорі» створена на початку цього року, основні роботи за першим, українським, проектом здійснено в останні місяцьдва. Здійснено «на одному диханні», без надриву, з молодим завзяттям та вірою в успіх. Використовуючи набутий досвід та нові зв'язки, організатори вирішили здійснити «другу серію». В листопаді до Дня незалежності Латвії плановано провести виставки латвійських художників у Києві.

Володимир СТРОЙ.

Рига.

«Медалісти» поласують салом

День 11-ї річниці незалежності України військові українського миротворчого контингенту в складі місії ООН у Сьєрра-Леоне мають намір відзначити Парадом медалей. На злітній смузі населеного пункту Хастінгс, де дислокується контингент, у парадній обслузі вишикуються підрозділи 20-го окремого вертолітного загону та 4-го окремого ремонтно-відновлювального батальйону Збройних Сил України. Цим заходом військове керівництво місії ООН вшанує українських військових вертолітного загону, які вже протягом майже 5 місяців виконують миротворчі завдання.

Фото агентства «Прес-КІТ».

Чому Парад медалей? Бо урядовцями Сьєра-Леоне та командувачем військ місії ООН нашим миротворцям має бути вручено медалі ООН «За службу миру». А після урочистих заходів відбудеться святковий концерт військового оркестру 4-го окремого ремонтно-відновлювального батальйону. Звучатимуть відомі українські пісні та марші. Буде, звісно, і святковий обід зі страв української кухні. І буде сало — воно в Африці подається до столу наших миротворців лише в найвизначніші для України святкові дні.

Євген СВІРСЬКИЙ, агентство «Прес-КІТ», зі Сьєрра-Леоне.

На знімку: репетиція параду.

двох кроків уперед

родних депутатів: «У мене немає слів від обурення у зв'язку з тим, що відбувається у Верховній Раді. Так можна дожити до того, що не просто ображати Президента, а цілу країну, народ. І де? У Верховній Раді? Це неприпустимо!».

Що ж, зверхнє ставлення до нашої влади (а отже, і до України загалом) з боку Москви цілком адекватне діям самої влади. Втім, можливо, така поросійщеність української зовнішньої політики просто входила до сценарію широко розрекламованого Року України в Росії? То краще б відкрили для наших тамтешніх співвітчизників українські школи або започаткували бодай одну українську газету. На жаль, цим наші дипломати не переймаються.

Лише язик до Брюсселя не доведе

Можливо, за рік, що минув, Україна досягла чогось такого на європейському напрямку, що могло б нівелювати всі вищезгадані виразно «неєвроінтеграційні» подвиги? Прикро, але не досягла. Найвидатнішим здобутком офіційного Києва була тут геть несподівана (насамперед для самого Києва) заява німецького канцлера Герхарда Шрьодера про те, що Бонн підтримує ідею надання Україні асоційованого членства в ЄС. Зробив він це в листопаді минулого року, під час україно-німецьких консультацій. Невідомо, що підштовхнуло канцлера до такого кроку — чи то чарка горілки, привселюдно випита з нашим Президентом, чи то архіви Баха, щедро подаровані українською стороною, чи то гарне місце, відведене під будівництво нового німецького посольства... Проте це, власне, вже неважливо: ні сам Євросоюз, ні хтось з інших західних лідерів жодної солідарності з німецьким канцлером поки що не виявив. Та й самі німці цю заяву, образно кажучи, тиражувати не схильні. А от у квітні міністри закордонних справ країн — членів ЄС вирішили подумати над наданням Україні (а також схожим на неї Молдові й Білорусі) статусу «особливих сусідів». Цим, власне, ЄС нині й переймається, залишаючи поза увагою українські прохання про асоційоване членство та визнання України державою з ринковою економікою. Одне слово, не скоро ще нашому Президентові святкувати свій день народження у товаристві Ширака, Блера чи Шрьодера.

То чим же можна козирнути в переддень ювілею, чим довести просування держави в напрямку євроінтеграції? Пропонується на вибір: чесністю й відкритістю влади і покращенням її іміджу в Європі та світі, розвитком демократії, ринковими перетвореннями, розквітом свободи слова... Воістину, з такого списку вибирати важко; за звітний, так би мовити, період з усім цим були проблеми. Згадується інцидент зі збитим над Чорним морем російським пасажирським літаком — «чесність і відкритість» нашої найвищої влади вразила тоді весь світ. Львівська катастрофа спричинила в західній пресі град публікацій, лейтмотивом яких було: українська влада довела державу «до ручки». Щодо демократії, то можна цілком довіряти висновкам міжнародної організації «Фрідом хаус» («ГУ» за 17 серпня), а також, звичайно, власним спостереженням: адже всі ми мали задоволення стежити за передвиборним процесом. А в економіці, за даними Центру антикризових явищ, спостерігається тенденція до істотного відпливу іноземних інвестицій (за перший квартал цього року вони скоротилися вдвічі). Фахівці цього центру, всупереч радісним урядовим звітам, також застерігають: темпи зростання реального ВВП давно, ще із середини 2001-го, скорочуються. Не дивно, що Україна, за підрахунками Світового банку та Нюрнберзького інституту з вивчення ринку, є однією з найбідніших у Європі за доходами на душу населення...

Та оскільки при владі в нас досі перебувають прихильники ленінських принципів, то, можливо, не все так погано. В тому сенсі, що ще більшовики полюбляли комбінацію «крок назад — два кроки вперед». Рік «назад» уже минув. Тепер або будуть два вперед, або при владі у нас — не справжні ленінці, а такі, що під них добре маскуються. У будь-якому разі слід пам'ятати, що коли язик (читай, порожні обіцянки й декларації) до Києва, тобто до влади, нинішніх «вождів нації» і привів, то до Брюсселя не доведе напевне.

Анатолій МАРЦИНОВСЬКИЙ.

Мій багатоголосий край

Фото автора.

В Ужгороді відбувся IV Міжнародний фестиваль телерадіопрограм для нацменшин «Мій рідний край». Учасники з 12 країн Європи представили на ньому 120 програм. Це була справжня мовна мозаїка: румунські передачі українською мовою, югославські — словацькою, угорські — німецькою... Гран-прі серед радіопрограм отримало радіо «Тімішоара» (Румунія), кращою телероботою визнана програма «Гогар» Хмельницької ОДТРК «Поділля-Центр». Кілька нагород здобула робота національних редакцій Закарпатської ОДТРК — однієї з небагатьох, яка робить в Україні програми ДЛЯ національних меншин, а не ПРО нацменшини.

Призами Української всесвітньої координаційної ради (УВКР) відзначено дві україномовні програми Асоціації радіомовлення Румунії (радіо «Решица») та Національного словацького радіо (місто Пряшів). Спеціального призу удостоєний литовський фільм про добре відомий читачам «ГУ» міжнародний караван українських журналістів «Разом у Європі» (автор Віктор Чернищук, режисер Ромена Ражинськайте).

Світлана ОСТАПА,
прес-секретар УВКР.

На знімку: учасники фестивалю в гостях у словацької громади села Середнього.

Виставка в Москві

У російській столиці в рамках проекту «Рік України в Росії» відкрито виставку «Мистецтво України», **передає РІА «Новости»**. Її організували міністерства культури двох країн за підтримки Міжнародної конфедерації союзів художників і Національної спілки художників України. Згідно із задумом упорядників, виставка «має відродити активніший діалог культур», а російська публіка зможе познайомитися з сьогоднішнім українським мистецтвом і дізнатися «про процеси, що відбуваються в ньому протягом останніх 11 років».

Відбір експонатів мистецтвознавці проводили так, щоб показати і «магістральні» напрями в мистецтві України, і новаторські методики.

Чингісхана не шукатимуть?

25 серпня 1227 року помер Чингісхан (Темучин), який свого часу перетворив багато українських міст і сіл на попіл. Утім, на батьківщині його досі шанують як засновника Монгольської імперії і вимагають, щоб так само до Темучина ставилися й іноземці.

Фінансована США експедиція з пошуку поховання легендарного завойовника припинила роботу після звертання колишнього прем'єр-міністра Монголії Дашийна Бямбасурена до президента країни Нацагійну Багабанді. Як повідомляє НТБ, цей відомий монгольський політик звинуватив експедицію в тому, що вона роз'їжджає автомобілями по священній землі і зводить споруди поруч з історичною стіною. За словами Бямбасурена, експедиція оскверняє останки мертвих.

Чингісхан захопив велику частину Азії. У Монголії його вважають героєм. Він зображений на монгольських монетах, а його портрет висить у холі будинку МЗС.

У листі Бямбасурен висловлює розчарування, що трирічна історико-географічна експедиція має пов'язані з розкопками комерційні інтереси, й просить провести розслідування та вигнати її з країни.

Під час цієї експедиції, очолюваної професором Чиказького університету і фінансованій приватними інвесторами, було оголошено про те, що місце ймовірного поховання Чингісхана знайдено.

Воно (під назвою Oglogchiin Kherem) розташоване за 200 миль на північний схід від Улан-Батора у провінції Хентій (це — батьківщина легендарного завойовника).

«Ми сподіваємося повернутися сюди наступного року, але поки що майбутнє експедиції туманне», — заявив її керівник, історик Джон Вудс.

Організатор експедиції Моурі Кравіц ось уже протягом 40 років намагається знайти могилу Чингісхана, й для цього знайшов інвесторів, що виділили 1,2 млн. доларів.

Монгольський уряд, який надав дозвіл на проведення розкопок, ніяк не відреагував на лист Д. Бямбасурена.

Утім, монгольська влада захотіла все-таки з'ясувати, про які комерційні інтереси йдеться. І М. Кравіц повідомив, що про хід експедиції знімається документальний фільм. За його словами, передбачається також зняти художню стрічку про життя Чингісхана. За словами керівника експедиції, інвестори не розраховують отримати якийсь прибуток від самого місця поховання, а сподіваються заробити на демонстрації фільмів.

ХРОНІКА, ФАКТИ, ПОДІЇ

■ Брюссель

Росію визнано ринковою

Європейська комісія офіційно визнала Росію країною з ринковою економікою. Цей статус має пожвавити товарообіг Росії з Євросоюзом, який нині є найбільшим її торговельним партнером. До того ж визнання Росії країною з ринковою економікою прискорить її вступ до СОТ. Зі свого боку, Євросоюз пропонує Москві переглянути ціни на енергоносії й утворити дорадчий орган, який об'єктивно й неупереджено розглядав би торговельні суперечки між ЄС і Росією.

■ Тбілісі

Затримано чеченського японця

Міністерство держбезпеки Грузії займається нині ідентифікацією особи затриманого прикордонниками 15 серпня громадянина Японії. Сам він назвався відставним офіцером сил самооборони цієї країни Мінамі Хіросі. За інформацією офіційного представника МДБ Ніки Лаліашвілі, прикордонники затримали неозброєного японця та озброєного автоматом чеченця Саїд-Алі Ітаєва на чеченській ділянці грузино-російського кордону за вісім кілометрів від ущелини Муцо, на так званому Шатильському напрямку. Сам Хіросі заявив слідству, що спочатку намагався потрапити до Франції і влаштуватися до Іноземного легіону. Але це в нього не вийшло. Потім він дізнався про набір волонтерів для війни в Чечні, воював там, прийняв іслам.

Затриманим японцем займається і МЗС Грузії. За словами Лаліашвілі, суд уже обрав запобіжний захід — три місяці попереднього ув'язнення.

■ Оттава

Кретьєн піде

Прем'єр-міністр Канади Жан Кретьєн оголосив, що піде у відставку через півтора року. Цим кроком він хоче покласти край тривалій внутрішньопартійній боротьбі. Кретьєн перебуває на посаді глави кабінету міністрів уже третій термін, він став прем'єром 1993 року. Причиною розбіжностей у лавах правлячої Ліберальної партії стало його рішення відправити у відставку популярного міністра фінансів Пола Мартіна.

■ Бішкек

Страшний сон водія

12 осіб загинули і понад 20 дістали поранення (15 із них — тяжкі) внаслідок катастрофи пасажирського автобуса в Іссик-Кульській області на півночі Киргизії. Трагедія сталася минулої ночі в Боомській ущелині. Водій автобуса заснув за кермом. Машина з'їхала в кювет і декілька разів перекинулася.

■ Пекін

Евакуація розпочалася

Влада Китаю розпочала евакуацію мешканців з територій, прилеглих до озера Дунтінху (провінція Хунань), через реальну загрозу повені. Рівень води в озері вже перевищив критичну позначку. В разі, якщо Дунтінху та ріки, що живлять його, зокрема й Янцзи, вийдуть з берегів, окрім шестимільйонного населення міста Чанша, столиці провінції Хунань, постраждають мешканці сусідньої провінції Хубей.

Фото АП.

За повідомленнями кореспондентів «ГУ» та зарубіжних інформагентств.

Нарешті сталося! Маємо найгрунтовніше комплексне, виконане в нашій державі, дослідження життя і діяльності великого сина українського народу Симона Петлюри. Йдеться про книгу Сергія Литвина «Суд історії: Симон Петлюра і петлюріана» (Київ, видавництво ім. О. Теліги, 2001, 640 с.). Автор цієї праці — доктор історичних наук, полковник, начальник кафедри історії війн та воєнного мистецтва Національної академії оборони України, заступник голови правління Українського інституту воєнної історії.

Велич Симона

(Він поклав життя

Українське суспільство збагатилося давно очікуваною грунтовною працею, у якій узагальнено життя і діяльність Голови Директорії і Головного отамана військ Української Народної Республіки.

Особистість Симона Петлюри довгий час оцінювалася з двох протилежних позицій — радянської і державницької української. Якщо більшовики, зрозумівши небезпеку «петлюрівщини» для радянського ладу, всіляко очорнювали Головного отамана і його справу, то в діаспорних працях С. Петлюра був показаний здебільшого як національний герой.

Особливий інтерес викликають мемуарні спогади про події визвольної боротьби багатьох соратників С. Петлюри. Аналізуючи ті праці, дослідники дійшли висновку, що для об'єктивної неупередженої оцінки діяльності С. Петлюри потрібен час. І лише тоді, коли буде довершено боротьбу, яку вів Головний отаман, аж до створення незалежної української держави, «тільки тоді виступить виразно і яскраво постать Симона Петлюри, тоді буде дано йому і його чину достойну і правдиву характеристику».

З крахом комуністичної системи склалася принципово нова ситуація для розвитку історичної науки. Новітнє українське відродження викликало підвищений інтерес і до С. Петлюри. Багато українських істориків почало активно працювати і вибудовувати об'єктивний ланцюг подій, пов'язаних з Головою Директорії і Головним отаманом військ УНР. В Україні активізувалося перевидання праць С. Петлюри, збірників спогадів, окремих досліджень, розгортається вивчення його життя і діяльності. За сприяння паризької бібліотеки ім. С. Петлюри в Києві проведено низку наукових заходів, опубліковано збірники з новими цікавими матеріалами про добу визвольних змагань 1917—1921 рр., очолюваних С. Петлюрою.

У травні 1996 року було проведено низку важливих заходів пам'яті 70-річчя його трагічної загибелі, видано окремий збірник «У 70-річчя Паризької трагедії». Поштовхом на шляху долання догм і міфів навколо імені С. Петлюри стало відзначення в 1999 році 120-ї річниці від дня його народження. До цієї дати доктор історичних наук професор Київського національного університету ім. Т. Шевченка В. Сергійчук видав третій том статей, листів, документів про С. Петлюру (два попередні томи було видано в діаспорі). Однак, як справедливо вважає сам В. Сергійчук, зібрані в томі матеріали — «лише частина з невідомої досі спадщини людини, котра несла на своїх плечах неймовірний тягар державної влади в чи не найскладніший період нашої історії».

Одвічний дух державності запанував в Україні в ході революційних подій 1917 року. На українських теренах першої світової війни тут було скупчено до двох третин військових сил Російської імперії. Із загальної кількості російської армії (близько 9 млн.) українців у ній було десь 40%, у тому числі офіцерів майже половина. На Чорноморському флоті українці становили 65%.

Навесні 1917 року, на тлі загального розкладу армії, в ній почали створюватись українські військові комітети — виборні армійські органи національного типу, що перебирали владу в свої руки.

Попри всі коливання Центральна рада підтримала ініціативу клубу ім. П. Полуботка про скликання військового з'їзду, який розпочав свою роботу 5 травня 1917 року в Києві в приміщенні Педагогічного музею (тепер Будинок учителя). На з'їзд з'їхалося понад 900 делегатів від 1,5 млн. військовиків-українців з усіх фронтів і гарнізонів. З'їзд обрав своїм головою С. Петлюру, який прибув туди як голова Української фронтової ради Західного фронту. Вибір на С. Петлюру припав тому, що «на чолі військової організації треба було поставити такого українського діяча, який разом із розумінням значення військової справи, єднав би в собі глибокий український патріотизм і вірність національностей справі. І такою людиною був власне Симон Петлюра». Вже 8 травня він був обраний головою Українського Генерального військового комітету і кооптований до Центральної ради, отже, вступив на високий і складний шлях керманичів української революції.

Через місяць відбувся II Військовий з'їзд (2 тис. делегатів від 1,75 млн. українських вояків). Після з'їзду пройшли складні переговори Центральної ради з Тимчасовим урядом про автономію України і військовий устрій, підсумок яких було оголошено в II Універсалі.

20 жовтня було скликано III Військовий з'їзд, під час роботи якого в Петрограді відбувся Жовтневий переворот. Того ж дня Центральна рада прийняла резолюцію, в якій засудила насильницьке повалення Тимчасового уряду. Ці події прискорили розмежування політичних сил в Україні. В Києві почався більшовицький заколот, але до 31 жовтня завдяки рішучим діям українських частин, керованих С. Петлюрою, вся влада тут була зосереджена в руках Центральної ради. С. Петлюра офіційно призначається Генеральним секретарем з військових справ, тобто військовим міністром.

У процесі українізації, яка проводилась під безпосереднім керівництвом С. Петлюри, було створено передумови для формування українського війська на основі дислокованих в Україні частин російської армії.

На кінець 1917-го — 400 тисяч військовослужбовців

Спираючись на резолюції III Військового з'їзду з вимогами проголосити українську демократичну республіку та намагаючись перешкодити анархії і розгортанню громадянської війни, Центральна рада 7 листопада 1918 року проголосила свій III Універсал, яким надала формальну основу під фактично вже існуючу Українську державу. В цей час відбулося добровільне формальне підпорядкування частин колишньої російської армії Південно-Західного і Румунського фронтів, а також гарнізонів усіх міст України Центральній раді. С. Петлюра забезпечив погодження цих важливих і безкровних заходів з російським військовим командуванням у Могильові, що свідчить про розуміння верховним російським генералітетом ролі України в боротьбі з більшовизмом і анархією.

Більшовики робили все, щоб дезорганізувати армію і розвалити фронт — 9 листопада вони призначили Верховним головнокомандувачем прапорщика Криленка. Генерал-лейтенант Духонін у телефонній розмові з С. Петлюрою повідомив про своє рішення не підпорядковуватися рішенню Ради Народних Комісарів. Однак 10 листопада більшовики захопили ставку в Могильові і розстріляли Духоніна. Частина ставки, рятуючись від розгрому, переїхала до Києва.

Петлюра віддав наказ усім військовим українцям не виконувати розпорядження РНК, а прибути в Україну в підпорядкування командування Українського фронту. Він вимагав, щоб війська цього фронту підкорялися лише наказам Генерального військового секретаріату УНР. В цей час Петлюра скасував наказ Криленка про виборність командного складу, ліквідацію звань та нагород в армії. В листопаді було започатковано Український Генеральний штаб, склад якого своїм наказом від 7 грудня 1917 року було затверджено С. Петлюрою.

Після того, як українські частини під керівництвом Петлюри ліквідували смертельну більшовицьку загрозу антиукраїнського заколоту в Києві, Рада Народних Комісарів розпочала активні військові бойові дії проти УНР. Збільшовичені частини Румунського і Південно-Західного фронтів отримали наказ іти на Київ, але були зупинені за наказом С. Петлюри Першим Українським корпусом П. Скоропадського. Складніше склалися обставини на північному напрямку, де не було значних збройних українських формувань. Багатотисячні озброєні до зубів загони за наказом Леніна і Троцького під командуванням Антонова-Овсієнка посунули на Київ і Харків.

У складній обстановці фактичної війни більшовицької Росії з Україною найбільш здатним до рішучих дій виявився Симон Петлюра, він поспішив організувати військо, спроможне протистояти ворогові. Робота йшла одночасно в кількох напрямах — формування українських військових частин з частин російської армії, мобілізація за наказом С. Петлюри по всій Україні вільного козацтва, створення з полонених українських січових стрільців міцної бойової формації — Куреня Січових стрільців під командуванням Євгена Коновальця. Деякі історики стверджують, що на кінець 1917 року УНР мала в своєму розпорядженні до 400 тисяч військовослужбовців, у тому числі 180 тис. у діючій армії. Ці дані свідчать про значні успіхи Центральної ради і особисто С. Петлюри в організації українського війська.

Між тим у Центральній раді не було єдності в оцінці самовідданої діяльності С. Петлюри. Виникали суперечки, звинувачення його в перевищенні своїх повноважень, персональні образи. Це спричинило те, що 18 грудня Симон Петлюра покинув свій урядовий пост саме в найкритичніший період становлення Української держави.

Відставка Симона Петлюри мала негативні наслідки. До помилок Центральної ради у військовому питанні, до недооцінки значення регулярної національної армії додалося бездарне керівництво Генеральним секретаріатом з військових справ. Українські частини змушені були боротися з більшовиками без належної підготовки і керування з центру. Подальша розбудова національної армії після відставки С. Петлюри пішла на спад, багато зукраїнізованих військових частин самодемобілізувалося.

Незважаючи на загрозу більшовицької окупації України, 3 січня 1918 року Центральна рада прийняла «Закон про утворення Української народної військової», згідно з яким існуюче військо мало демобілізуватися, а натомість повинна була бути організована народна міліція. Наказ про повну демобілізацію армії, створеної так важко під керівництвом С. Петлюри, практично зруйнував українські збройні сили. І це перед лицем відкритої агресії більшовицької Росії, багатотисячна армія якої посунула на Київ. У цей найскладніший час С. Петлюра на чолі Гайдамацького кошу козаків не тільки стримував наступ більшовицьких військ, а й зліквідував повстання арсенальців у Києві. Більшовицькі війська заволоділи Києвом тільки 27 січня, коли Брестський мир уже було підписано. Згідно з наказом Муравйова вони розв'язали масовий терор у місті. Пізніше дослідники назвуть цифру жертв цього кривавого акту — 5 тисяч людей.

Відступивши 27 січня на Житомир із Києва, війська Центральної ради були реорганізовані в Окрему Запорізьку бригаду, що складалася з трьох куренів. Самостійними одиницями залишалися курінь Січових стрільців Є. Коновальця та Гайдамацький кіш на чолі з С. Петлюрою.

У лютому українські війська почали контрнаступ і разом з німецькими військами 1 березня оволоділи Києвом. Більшовицькі частини, пограбувавши міста і села України, вивезли в Росію сотні ешелонів хліба, майна і коштовностей та втекли на північ.

Опозиція, Лук'янівська тюрма

Унаслідок державного перевороту 29 квітня 1918 року до влади в Україні прийшов гетьман Павло Скоропадський, було припинено існування демократичної народної республіки і її легітимної влади — Центральної ради.

Через декілька днів після гетьманського перевороту С. Петлюру за наказом П. Скоропадського було заарештовано, однак невдовзі звільнено. Петлюра став у тверду опозицію до гетьманської влади.

Політична активність та протести Петлюри викликали гнів гетьмана Скоропадського, і 27 липня 1918 року після виступу з вимогою ліквідації поміщицького землеволодіння і повернення землі селянам він був вдруге заарештований гетьманською владою. Закінчував своє ув'язнення Петлюра в Лук'янівській тюрмі і через 4 місяці — 12 листопада, виїхав у Білу Церкву до Січових стрільців, де взяв участь в антигетьманському повстанні, яке було розпочате виступом загону Січових стрільців у Білій Церкві 15 листопада 1918 року, набрало всенародного характеру і завершилося 14 грудня 1918 року зреченням гетьмана Скоропадського від влади на користь Директорії.

Петлюра став членом Директорії і головнокомандувачем військових сил. За кілька днів спротив гетьманських військ було подолано і українські частини оволоділи Києвом. 19 грудня 1918 року С. Петлюра в складі Директорії прибув до Києва, де було влаштовано

БЛІЦОПИТУВАННЯ

Терпка чарівність волі

Фото Юрія ВЕНГЕРЕША.

(Початок на 1-й стор.).

Юрій СТРЮК,
полковник, заступник начальника Полтавського військового інституту зв'язку, депутат Полтавської міської ради:

1. Для мене це найулюбленіше, найрадісніше свято, яке знаменує споконвічну мрію народу про волю і незалежність. У моєму уявленні й сприйнятті це свято, як жодне інше, органічно поєднує в собі голубінь мирного неба України із золотом її безмежних ланів і вселяє надію в щасливе майбуття прийдешніх поколінь.

2. Наша країна, незважаючи на всі труднощі розвитку, відбулася як незалежна суверенна держава. І це в такі короткі історичні терміни! Хоча, зрештою, ми боролися за це свято віки і таки вибороли його. Збройні Сили країни, за мізерного фінансування, підтримують боєготовність та боєздатність. І саме армія, попри всі реалії, зокрема й трагічні, є головним гарантом збереження здобутих державних цінностей. Але армія в першу чергу вимагає до себе пріоритетного ставлення. Не можна відводити їй роль пасинка!

3. Дуже повільне, непрозоре, непослідовне реформування всіх сфер суспільного життя, як то й Збройних Сил країни. І від цього майже повна невідчутність пересічним громадянином позитивних результатів, які, безсумнівно, є. А хочеться мати їх саме сьогодні — реально відчути на собі.

4. Як і всі попередні роки, разом зі своїм курсантським колективом. Організовуватиму та проводитиму урочистості, святкові заходи. Вояки —одна сім'я. І особливо виразно це помічаєш і відчуваєш у години випробувань і державні свята. Я особисто цього дня вкотре розповім майбутнім офіцерам незабутні власні спогади про становлення незалежної України в нашому місті, свідком і активним учасником яких я був. Бо тоді, 11 років тому, вони ще були дітьми, і їм буде корисно дізнатися, як у Полтаві вперше піднімали державний прапор, власне, як все відбувалося. Тоді не все сприймалося однозначно і тим паче одностайно, але залежне не стовідсотково ми вірили і мріяли про свою державу Україну. І вона здійснилася. Усіх зі святом! Слава Україні!

Записав Григорій ГРИНЬ.

І тільки сьогодні, через десятиліття, в незалежній Україні ми починаємо, нарешті, відкривати (осягати) велич Симона Петлюри

Петлюри на олтар Вітчизни)

Симон Васильович Петлюра (1879—1926 рр.) — український політик, державний і військовий діяч, публіцист. З 1900 р. — член Революційної української партії, з 1905-го — в Українській соціал-демократичній робітничій партії. У 1912 р. у Москві редагує журнал «Украинская жизнь». Під час революційних подій 1917-го стає одним з керівників Центральної ради, Генеральним секретарем військових справ. Організатор Гайдамацького коша Слобідської України, згодом — член Директорії та Головний отаман армії УНР. 1919—1926 рр. — Голова Директорії УНР. Емігрував до Польщі, пізніше — до Франції, де й був убитий радянським агентом.

врочисту зустріч з представниками громадських організацій, військовим командуванням.

28 грудня 1918 року Директорія ухвалила звернення до всіх урядів країн світу з пропозицією миру і співробітництва. Та цей благородний заклик не мав сподіваних наслідків. Незабаром Україна опинилася у уорожому оточенні, історія не дала їй можливості для мирного будівництва держави. В грудні 1918 року більшовицька Росія починає другу війну проти України. Цікаві спогади Є. Коновальця про події того часу і про роль у них С. Петлюри: «Серед усіх членів Директорії найбільше вибивався С. В. Петлюра — людина кришталево чесна, безкорисна, доброї волі, великої віри і енергії. Вправі у нього не було необхідної підготовки для керма військовими і політичними справами Української Республіки, однак його велика віра була тим чинником, який, незважаючи на невдачі, що почали спадати на українську владу, спаював усіх в одну цілість і дав змогу серед незвичайно несприятливих обставин вести визвольну боротьбу на українській території більше ніж півтора року».

Та ситуація в Україні дедалі ускладнювалася, вона опинилася в колі ворожих фронтів — червоного, білого, польського.

Не маючи сил утримати Київ від більшовицької навали, Директорія і уряд 2 лютого 1919 року залишили місто, перебравшись до Вінниці. 5 лютого більшовики ввійшли в Київ. Значна частина політичних діячів, у тому числі і В. Винниченко, вважаючи, що подальша боротьба є безперспективною, емігрувала за кордон. Принципово іншим було рішення С. Петлюри, який залишився до кінця з народом України, що стікала кров'ю.

11 лютого 1919 року вся влада в державі практично зосередилася в руках Симона Петлюри. Співучасник подій того часу В. Королів писав: «Ми маємо право сказати, що в галереї Будівничих Української Самостійної Республіки Симонові Петлюрі, безперечно, належить перше місце. Безмежна принадність в його невсипучій енергії, в фанатичному патріотизмові, в його чистім демократизмі, глибокій незламній вірі в силу своєї нації, в ідеальній чесності та безкорисності». Можна наводити ще багато прикладів і відгуків про цього рицаря українського духу, що підтверджують вищенаведене.

9 травня 1919 року Симон Петлюра був офіційно призначений Головою Директорії із збереженням на посаді Головного отамана.

На початку 1919 року в Армії Української Народної Республіки налічувалося близько 300 тисяч вояків. Головний отаман зумів згуртувати під своїм проводом досвідчених військових діячів. Військове міністерство УНР залучило до служби в Українській армії 30 генералів та адміралів, а на кінець 1920 року вже служили 123 генерали, із них 40 мали академічну освіту.

Здобувши перемогу над Колчаком, Червона армія кинула на Україну додаткові дивізії, сформовані і добре озброєні. Генеральний план більшовиків — зламати опір Петлюри, підкорити Україну, використати її хліб, вугілля, метал, а далі через Карпати прорватися в Угорщину на допомогу комуністичному повстанню Бела Куна і подальшому підкоренню всієї Європи.

Україна опинилася у вогняному колі: з Півночі і Сходу — червоні, зі Сходу — Денікін, із Заходу — поляки, з Півдня — війська Антанти. В степах України з усіма воював анархіст Нестор Махно, непередбачуваний отаман Григор'єв, під Києвом — отаман Зелений. Виникли сотні малих і великих отаманських загонів, які не визнавали жодної влади. Навесні 1919 року армія УНР зазнала низки поразок. Армія скоротилася до 60 тис. осіб, катастрофічно не вистачало зброї, набоїв, медикаментів. Вояків тисячами косили страшні інфекційні хвороби. Міжнародна спільнота не зрозуміла тоді Україну і вона опинилася в ізоляції. Без зв'язку з Європою боротися далі ставало безперспективним. Наближалася катастрофа.

Пізно восени 1919 року Директорія приймає рішення йти на переговори з Польщею, С. Петлюра з болем погоджується. Не бачачи іншого виходу, залишивши в Україні своїм заступником генерала Омеляновича-Павленка, С. Петлюра 6 грудня 1919 року виїхав до Варшави. Але армія УНР не була здолана. За наказом Петлюри вона виступила в героїчний зимовий похід тилами ворога, що дало можливість продовжити збройну боротьбу за державність і водночас фізично зберегти ядро армії.

Варшавський договір: про і контра

Унаслідок переговорів з керівником Польської Держави Юзефом Пілсудським було домовлено про надання допомоги українській стороні ще до підписання широкомасштабної угоди, яке затягнулося до березня 1920 року. Дослідники вважають, що ця затримка зумовлена відсутністю підтримки східної політики Пілсудського в сеймі і пошуками можливості, в разі ослаблення Росії, поширити польські володіння до Дніпра. Прибічники Пілсудського називали більшовицьку Росію найбільшим ворогом Польщі і вважали за необхідне допомогти відбудові незалежної Української держави як надійного заборола проти зазіхань московського імперіалізму в напрямку Західної Європи. Петлюра заявляв перед членами свого уряду: «Ми — Польща і Україна — повинні досягти цього порозуміння, щоб перед Москвою устояти».

19 квітня 1920 року Петлюра звернувся до українського народу з відозвою, в якій роз'яснювалася суть нового етапу боротьби у зв'язку з україно-польським договором. Його було підписано 21 квітня 1920 року, і він увійшов в історію як Варшавський договір.

25 квітня розпочався спільний похід українських та польських військ на схід проти більшовиків, а вже 7 травня союзницькі війська здобули Київ.

Україно-польські війська протрималися в Києві тільки трохи більше місяця. Оговтавшись від поразки, більшовицьке командування кинуло на Україну 30 піших та кінних дивізій — близько 150 тисяч війська. Під ударами армій Будьонного і Тухачевського поляки поспішно відступали. 10 червня уряд УНР залишив Київ. Над незалежністю самої Польщі нависла загроза. В Москві вже формувався польський радянський уряд на чолі з Ф. Дзержинським, більшовицькі орди мали намір тріумфальним маршем пройти Європою. Однак Українська армія на своїй ділянці фронту вела успішні бої. В битві під Замостям кінна армія Будьонного зазнала серйозної поразки і не змогла вчасно прорватися до Варшави на допомогу Тухачевському. В серпні 1920 року більшовиків було розгромлено під Варшавою, і вони відступали.

12 жовтня було підписано Ризький договір між Польщею і Росією без жодного врахування інтересів УНР.

21 листопада армія УНР, що мала в своєму складі близько 35 тис. осіб, дала останній бій більшовикам, перейшовши через Збруч на територію Польщі. До кінця з військом перебував і Симон Петлюра зі штабом. Армія УНР не була переможеною, вона відступила за Збруч, де пізніше її, відповідно до міжнародних норм, було інтерновано.

Варшавський договір, ініційований Петлюрою, за своїми наслідками мав загальноєвропейське значення. Саме йому великою мірою можуть завдячувати своєю незалежністю Польща, Прибалтійські держави, а також Фінляндія.

Період інтернування армії УНР (1921—1923 рр.) розглядався особисто Петлюрою і Українським урядом як продовження боротьби за українську державність у нових умовах. Пізніше Петлюра про це писав так: «Наша боротьба не закінчилася відступом Уряду та Армії поза межі батьківщини. Те становище, в якому ми перебуваємо, можна схарактеризувати так: під натиском переважаючих сил ворога та з огляду на несприяючу міжнародну ситуацію, ми відійшли на другу лінію наших бойових позицій, де й проводимо підготовчу працю для осягнення чергової мети нашої боротьби. Ми уважаємо себе ні морально, ні ідейно не розбитими. Поки зберігається в нас ця відпорна сила, поки ми плекаємо її і дбаємо про її розвиток, доти ми уявляємо собою для ворога потенціальну небезпеку, яка може статись для нього кожного часу і цілком реальною».

Навесні 1921 року у пограбованій вщент і розореній більшовиками Україні були надзвичайно сприятливі умови для всенародного повстання. Створювалися сотні загонів для боротьби проти московської окупації. До Петлюри зверталися з проханням очолити цю боротьбу, допомогти матеріально. Уряд УНР у Львові створив Партизансько-повстанський штаб (ППШ) для керівництва повстанським рухом в Україні. Більшовицькі агенти уважно стежили за цією діяльністю. Москва висунула вимоги до Польщі дотримуватися умов Ризького договору, яким заборонялося існування антирадянських збройних формувань на території Польщі і згідно з яким до 1 травня 1921 року уряд УНР і Рада Республіки мали бути усунуті за її межі.

У зруйнованій Росії перед загрозою всенародного повстання більшовицькі лідери оголосили НЕП. Вони вважали за краще зробити один крок назад, щоб потім зробити два вперед. Селяни з жадібністю вхопилися за надану їм землю. Час для повстання було упущено. За деякими даними, чекісти разом з Червоною армією в 1921 році в Україні ліквідували бандитських отаманів — 444, рядових — 30 тисяч! Другий зимовий похід (листопадовий рейд) в Україну під проводом генерала Ю. Тютюнника, що розпочався 25 жовтня 1921 року, закінчився поразкою під Базаром.

Смерть... за європейський вектор України

На останні роки еміграції припадає повне навернення Петлюри до Заходу. З цього часу його особу треба розглядати як першого українського політика, що найпослідовніше відстоював європейський вектор розвитку України. Він доводив, що тільки незалежна сильна Українська держава може служити гальмом подальшої експансії червоної Москви на захід. Петлюра доводив усій Європі, що Москва є і залишається навіки історичним непримиренним ворогом світової цивілізації.

Московське керівництво пильно слідкувало за небезпечною для нього діяльністю С. Петлюри. Було розроблено план, що став відомий Петлюрі, викрасти його з Польщі і перепровадити в Радянський Союз. З огляду на реальну небезпеку подальшого перебування в Польщі, 31 грудня 1923 року Петлюра, разом з тодішнім прем'єр-міністром уряду УНР В. Прокоповичем, змушений був покинути Польщу. Деякий час він перебував у Будапешті, потім у Цюріху і Женеві і тільки 16 жовтня 1924 року, отримавши дозвіл, прибув до Парижа. Аналіз історичних джерел підтверджує, що українська політична еміграція в період 1921—1926 рр., зберігаючи вірність ідеї незалежності України, продовжувала національно-визвольну боротьбу, а С. Петлюра залишався її визнаним лідером.

Симона Петлюру було вбито пострілами із вогнепальної зброї 25 травня 1926 року о 14 годині 12 хвилин у Латинському кварталі Парижа на розі бульвару Сен-Мішель і вулиці Расіна євреєм Самуїлом Шварцбардом. Звістка про смерть Петлюри боляче сколихнула українську еміграцію, викликала гнів і обурення серед українського громадянства, по всьому світу пройшли заходи вшанування пам'яті Симона Петлюри. В Харкові відбулася велика антибільшовицька демонстрація. Сам С. Петлюра незадовго до смерті писав: «... Петлюру», коли ходить не про особу, не так легко знищити, як думають росіяни, і спинити природний розвиток національної свідомості провокаційними заходами федерації ледве чи пощастить росіянам».

Радянська історіографія довгий час замовчувала справжню причину вбивства Петлюри або фальсифікувала її. Українська діаспора, яка більше знала всі обставини смерті, в багатьох своїх працях одностайно доводила: вбивство — це справа рук Кремля як знешкодження небезпечної для московського режиму особи. Москва стверджувала, що це — акт помсти єврея-одинака за єврейські погроми, які нібито проводив Петлюра в Україні.

Автор дослідження документально довів, що єврейські погроми в Україні в період визвольної боротьби — це справа денікінців, загонів Червоної армії, отаманів-анархістів. Симон Петлюра, як Головний отаман військ УНР, жорстоко карав винуватців погромів, а єврейському населенню уряд УНР надавав посильну допомогу.

Поховано Симона Петлюру 30 травня в Парижі на цвинтарі Монпарнас. Віддати останню шану своєму вождю на похорон зібралися тисячі його соратників і послідовників. Через 15 років у могилу свого батька лягла донька Леся (1911—1941 рр.), що померла від тяжкої хвороби. Його дружина Ольга Опанасівна померла в Парижі в 1959 році. Рідних Симона Петлюри, що залишились в Україні, матір, сестер Феодосію і Марину та небожів Скрипників було заарештовано і розстріляно в 30-х роках.

Мрія, за яку боровся і віддав своє життя Симон Петлюра, здійснилася — вже 11 років маємо свою незалежну суверенну Українську державу. Боротьба за здобуття нашої держави, хоч і в інших формах, після падіння УНР практично не припинялася. Ім'я С. Петлюри стало загальнонаціональним символом. Сучасна політика самостійності і європейської орієнтації України є, по суті, продовженням політики С. Петлюри.

Однак Симон Петлюра ще не знайшов в Україні того вшанування, на яке заслуговує. Праця С. Литвина — серйозний поступ у петлюріані у нас в Україні. Автор створив цілу енциклопедію Симона Петлюри, і за це ми, українські читачі, вклоняємося йому. Нам також соромно за те, що в столиці нашої держави до цього часу немає жодного пам'ятника Симону Петлюрі, немає музею, не названо жодної вулиці його ім'ям.

Громадськість України вже давно порушує питання про створення в Києві Пантеону Національної Слави України, де могли б знайти вічний спочинок її найкращі сини. Можна віднайти і помістити в Пантеоні прах 5—6 наших гетьманів. Настав час перевезти в Україну і останки наших славних лицарів — борців за волю держави в XX столітті — Симона Петлюри, Євгена Коновальця, Андрія Мельника, Степана Бандери та інших. Вважаємо це справою найближчого майбутнього. І насамкінець ще раз низько вклоняємося автору за прекрасне дослідження про Симона Петлюру.

Микола ЛИСЕНКО,
ветеран війни і праці,
член УНР,
член ОУН,
почесний голова київського товариства «Меморіал».

Парад петлюрівських військ на Софійській площі у Києві. Грудень 1918 р.

З «коліна» козака

Як уже повідомляв «Голос України», 17-річний юнак із Черкас, випускник фізико-математичного ліцею Сергій Нечуйвітер, виборов на 33-й міжнародній олімпіаді, яка відбулася в Індонезії, золоту медаль з фізики.

Це була перша закордонна подорож Сергія. До цього він більше 30 разів перемагав на учнівських олімпіадах свого міста, області, України. Тому дуже хвилювався під час відкриття олімпіади. Майже 300 учасників з 69 країн світу вступили в боротьбу за честь називатися кращими юними фізиками світу. Були там старші за віком юнаки з фізико-математичних шкіл всесвітньо відомих університетів Кембріджа, Оксфорда, Гарварда. Втім, пізніше хлопець розповість, що найбільше його вразили на цих міжконтинентальних змаганнях відкритість, приязність, доброзичливість і господарів, і їхніх гостей.

Коли Сергій одержав перше, а згодом і друге завдання — у нього відлягло від серця. В екзаменаційних завданнях не було жодного найкавернішого запитання, на яке він не міг би дати обгрунтованої, вичерпної відповіді. За п'ять годин іспиту з теорії фізики юнак показав, як зафіксувало у протоколах журі, глибокі і блискучі знання. Другого дня за п'ять годин практичного завдання Сергій знову без проблем упорався з найскладнішими задачами й експериментами. Як згодом поділився, для нього вони навіть не були важкими. Дома, у ліцеї, він зі своїм наставником Миколою Івановичем Горбатовським ще й не такі головоломки розв'язував.

За підсумками двох турів Сергій Нечуйвітер разом із 42 найкращими знавцями фізики став золотим медалістом олімпіади. Ще трьом учасникам з України вручено бронзові медалі.

Після повернення «індонезійського героя» у Черкаси його атакували місцеві акули пера і мікрофона. Газети, радіо і телебачення розповідали не тільки про успіх земляка, а й про чудовий навчальний заклад обласного центру — фізико-математичний ліцей, котрий дає добру підготовку здібним дітям.

Я поцікавилася ще й родоводом фізика від Бога. Бо ж недарма кажуть, що таланти на порожньому місці не народжуються. Так воно і є — переконалася. Батько Сергія, Микола Федорович Нечуйвітер, — обдарована людина. Зі шкільної лави він з математикою і фізикою на «ти». Закінчив Харківський політехнічний інститут, працює інженером-конструктором, має на своєму рахунку відкриття і винаходи. Мати, Надія Костянтинівна, — провідний інженер-патентознавець машинобудівного заводу. Дід нашого фізика, Федір Левкович Нечуйвітер, — колишній фронтовик, жив у селі Кам'януватці на Кіровоградщині і був «рахівником і бухгалтером на весь Новомиргородський район — царство йому небесне». Так охарактеризувала післявоєнного і незмінного «колгоспного фінансиста» старожилка Кам'януватки, колишня колега Федора Левковича, Мотрона Дмитрівна Макоїд.

— Нечуйвітри — козацького «коліна», — повідала далі баба Мотря. — У Левка Нечуйвітра було п'ятеро синів-соколів: Іван, Максим, Єфрем, Оверко і Федір. Усі хлопці були кмітливими, сильними, роботящими і майстрами на всі руки. Мати їх, баба Федоска, зовсім недавно пішла на той світ. Прожила вона 97 років. Увесь їхній рід дуже поважний і тямущий. Якщо онук удався у свого діда, Федора Левковича, то доброю і дуже розумною людиною буде, — завершила розповідь хранителька історії сільських родоводів баба Мотря.

Сергій Нечуйвітер удався у своїх дідів-прадідів. Спокійний і врівноважений, він багато читає, працює над собою. Захоплюється не лише її величністю фізикою («фізики без математики не буває», розтлумачував мені, «чистому» гуманітарію), а й історією, географією. До речі, в нього дуже гарна українська мова.

БЛІЦОПИТУВАННЯ

Терпка чарівність волі

Фото Юрія ВЕНГЕРЕША.

(Початок на 1-й стор.).

Галина САЗОНЕНКО,
директор Українського гуманітарного ліцею Київського національного університету ім. Тараса Шевченка, кандидат педагогічних наук, заслужений учитель України:

1. Почала б зі слова надія. Надія на те, що можна працювати на рідній землі в ім'я своєї держави. Щоб усе, що робиться, було в ім'я людини — моєї мами, батька, і так має бути для кожного. Я народилася в Україні, і тому дуже хочеться, щоб вона стала незалежною практично. Тобто не просто офіційно проголошена незалежною, а й насправді була суверенною економічно, політично тощо. А нині ми ще не стали країною високого економічного розвитку і тому ще багато від чого залежні. Це також надія на розвиток особистості. Найбільші мої біль і тривога, що з України виїжджають розумні люди. Хочеться, щоб вони поверталися і жили в своїй рідній державі. А вона повинна все зробити для розвитку кожної людини.

2. По-перше, назвала б Конституцію, адже будь-яка правова держава без неї існувати не може. По-друге, це міжнародне визнання держави. Найбільшим досягненням вважаю те, що наголос робиться на розвиток і утвердження національної державницької ідеї.

3. Складно аналізувати помилки, бо нібито й дуже багато зроблено за цей час, але ми завжди відштовхувалися від конкретних ситуацій. Наприклад, є проблема в економіці. Ніхто не зважає на те, що розвиватиметься економіка в повному обсязі лише тоді, коли разом з нею розвиватимуться наука, освіта тощо. Найголовніше те, що немає цілісної науково обгрунтованої програми стратегічного розвитку держави. Це, на мою думку, дало б нам можливість досягти більшого успіху.

4. Готуватимуся до великої педагогічної ради, тема якої — педагогіка успіху. Хотіла б, щоб у нас були успішними абсолютно всі. Людина має зрозуміти, що її власний успіх — це крок і до успіху державного. Педрада проходитиме з 28 по 30 серпня і завершиться, як завжди, відвідуванням історичних місць України. Наприклад, позаминулого року ми були в Пирогові, минулого — в Каневі, цьогоріч поїдемо на Чернігівщину, місцями великого педагога Ушинського.

Безпосередньо в День незалежності побуваємо з дітьми у місцях, які стали для нас святинями, — Печерські пагорби, парк Слави, майдан Незалежності (щоправда, у зв'язку з реконструкцією я його вже не так люблю). А далі намагатимуся зробити все від мене залежне, щоб у новому навчальному році кожна дитина досягла конкретного успіху...

Записала Вікторія ЛИТВИН.

От серпень уже настав.

У квітні ц. р. Президент України своїм указом затвердив Національну доктрину розвитку освіти і наказав Кабмінові протягом трьох місяців розробити заходи для її реалізації. Основні положення доктрини такі:

Освіта — основа розвитку особистості, суспільства, нації і держави, запорука майбутнього України. Нині стан справ у галузі освіти, темпи і глибина змін не повною мірою задовольняють потреби особистості, суспільства і держави. Національна доктрина розвитку освіти визначає систему концептуальних ідей і поглядів на стратегію і основні напрями розвитку освіти у першій чверті XXI століття.

Метою державної політики стосовно освіти є створення умов для розвитку особистості і творчої самореалізації кожного громадянина України.

Держава зобов'язана забезпечувати: виховання особистості, що усвідомлює свою належність до українського народу, сучасної європейської цивілізації, виховання людини демократичного світосприйняття, стимулювання у молоді прагнення до здорового способу життя.

Освіта має гуманістичний характер і грунтується на культурно-історичних цінностях українського народу, його традиціях і духовності. У державі створюють систему неперервної мовної освіти, котра забезпечує обов'язкове оволодіння громадянами України державною мовою, можливість опановувати рідну (національну) і практично володіти хоча б однією іноземною мовою. Освіта сприяє розвиткові високої мовної культури громадян, вихованню поваги до державної мови і мов національних меншин України, толерантності стосовно носіїв різних мов і культур.

Освіта — рушій розвитку громадянського суспільства. В умовах становлення в Україні громадянського суспільства, правової держави, демократичної політичної системи освіта має стати найважливішим засобом гуманізації суспільно-економічних відносин, формування нових життєвих орієнтирів особистості.

Освіта і фізичне виховання — основа для забезпечення здоров'я громадян. Пріоритетне завдання системи освіти — виховання людини в дусі відповідального ставлення до власного здоров'я і здоров'я довколишніх.

Для всіх громадян України незалежно від національності, статі, соціального походження і майнового стану, віросповідання, місця проживання і стану здоров'я забезпечується рівний доступ до якісної освіти.

Державна політика стосовно неперервної освіти проводиться з урахуванням світових тенденцій розвитку освіти про-

Навчали нас

Отже, за десять років незалежності України, нарешті, спромоглися заговорити про Доктрину розвитку національної освіти. Та що за доктрину прийняв II з'їзд працівників освіти (майже 2000 делегатів)? Він її... не прийняв. Точніше, дружно перепасував (усі — «за» і лише один — «утримався») спеціальній комісії врахувати пропозиції з місць — і розійшовся. Можна лише уявити собі, що за доктрина буде зрештою, якщо під час роботи в секціях лунала нищівна критика від сотень (!) делегатів. Причини? Проект документа розробляли у вузькому колі працівників освіти (хоча стосується — і це багато хто відзначав — усього суспільства), подали у незручний час літніх відпусток і практично не обговорювали на місцях. Тому й привезли делегати до Києва тисячі пропозицій. З'їзд їх і не міг сформулювати за два дні роботи. Зможе комісія. Аргументи сприйматимуться, самі розумієте, на вибір членів комісії. Аргументувати, отже, не доведеться. Бо заперечити їм уже не буде кому...

Сам собі держстандарт

Те, що державних стандартів освіти — як, втім, і науки — нема й найближчим часом не передбачається, знають також усі. З'явилася ціла низка самопроголошених академій (і наукових, і освітніх). Найпослідущий колись вузькотехнологічний інститут здобув статус університету, а університети часто-густо готують непрофільних фахівців (якщо можна взагалі так висловитися). Приміром, гордість київської інженерної думки, колишній КПІ (нині — університет), готує... викладачів фізичного виховання, а один «вуз третьої категорії акредитації» пропонує «за помірну плату і протягом двох—чотирьох місяців навчити високооплачуваних професій... масажистів, кухарів, продавців». Звідки таке дикунство? Звідти. Якщо раніше були середні спеціальні навчальні заклади (технікуми, ПТУ) і вищі (інститути, університети тощо), то нині всі — вищі. Та рівень акредитації в них — різний. I—II категорії акредитації — коледжі, технікуми (готують молодших спеціалістів), III—IV категорії — інститути, університети, академії (готують бакалаврів, спеціалістів, магістрів, хоча можуть — і «високооплачуваних спеціалістів»).

Хочеш бути безробітним? Плати!

Іще п'ять років тому держвузи України були спроможні прийняти на навчання 36% випускників шкіл (у Великій Британії — 53%, Німеччині — 58%, США — 60%, Японії — 70%). Сьогодні ситуація у нас іще гірша. І хай не обманюють вас оптимістичні цифри офіційних звітів: на нинішній рік передбачалося прийняти до держвузів України (від 809 до 1080 за різними джерелами, включаючи колишні середні навчальні заклади) 70 000 студентів на стаціонар і 13 000 на заочні відділення. Це — за держзамовленням, тобто безплатно. Така ємність державного ринку праці (потреба у фахівцях). Вона змінюється щороку. Не затребувані у держвузах місця для навчання можуть заповнюватися на контрактних (платних) засадах. Але мало того, що ці студенти мусять платити за своє навчання, — вони зобов'язані ще й самі турбуватися за своє майбутнє працевлаштування. Держава контрактникам працевлаштування не тільки що не гарантує — навіть не пропонує. А щодо вузів недержавних форм власності (161 цього року) — тут ситуація неоднозначна. Є такі, що пропонують своїм випускникам пошук майбутнього місця працевлаштування. Але, на жаль, не всі. І тому в нас досить високим залишається відсоток незатребуваних фахівців з вищою освітою. Ще п'ять років тому таких було 40%. На сьогодні даних немає, бо з допомогою держзамовлення держава зняла із себе піклування про працевлаштування зайвих (для держави) дипломованих фахівців. Та можна судити про безробіття серед дипломованих спеціалістів за непрямими даними. Такими, приміром, як перекоси у підготовці фахівців того чи іншого профілю. Так, п'ять років тому держвузи України готували 45% фахівців інженерних та природничих наук (у Франції, приміром, 19%, у США —17%). Сьогодні, в дусі часу, третина студентів навчається у сфері, пов'язаній з бізнесом, фінансами і галузями, що супроводжують процес (юриспруденція, діловодство тощо). Неминуче перевиробництво через певний проміжок часу кадрів «модного» профілю. І не вірте тим, хто запевняє, ніби їхні випускники — найкращі і, отже, без роботи не залишаться. Особливо хитрують ті, хто пропонує за «помірну плату і скорочений термін» другу вищу освіту. Це — вже кон'юнктура: готувати «високооплачувані кадри», поки є попит (при тому, що готуватимуть ці кадри викладацькі кадри не того профілю). Та специфіка у сфері освіти така, що пе-

Сьогодні третина студентів навчається у сфері, пов'язаній з бізнесом, фінансами і галузями, що супроводжують процес (юриспруденція, діловодство тощо)

Нечуйвітра

І в цьому заслуга не тільки вчительки, Валентини Костянтинівни Асекритової, а й бабусі, Лукії Петрівни Нечуйвітер. Її колоритна, щедра на приказки і прислів'я мова збагачувала хлопця.

З першого вересня Сергій поїде навчатися до Москви. Він став студентом Московського фізико-технічного інституту ще навесні, відразу після перемоги на всеукраїнській олімпіаді з фізики. Золотого медаліста-ліцеїста зарахували до вузу без іспитів. Дехто поквапився у зв'язку з цим звинуватити юнака у непатріотизмі. Знову, мовляв, Росія забирає наші таланти. Цього разу це не так. Сергій розповів, що навчатиметься за цільовим направленням Національної академії наук України. Після трьох курсів повернеться до Києва і в одному зі столичних вузів продовжить навчання, а також працюватиме в науково-дослідному інституті. «Я навіть підписав з академією відповідний договір, — сказав хлопець. — Хоча й без договору хочу жити і працювати в Україні. Не сумнівайтесь, я обов'язково повернуся», — щиро усміхнувся на прощання.

Що ж, через три роки повернемося і ми до свого Нечуйвітра-козака, котрий став фізиком...

Лідія ТИТАРЕНКО.

Черкаська область.

На знімку: Сергій Нечуйвітер повернувся з Індонезії із золотою медаллю.

Фото Сергія ХАЛУПІНСЬКОГО.

Доктрина достигає

тягом усього життя, соціально-економічних, технологічних і соціокультурних змін.

Пріоритетом розвитку освіти є впровадження новітніх інформаційно-комунікаційних технологій, які забезпечують подальше вдосконалення навчально-виховного процесу, підготовку молодого покоління до життєдіяльності в інформаційному суспільстві.

Сучасна система управління сферою освіти розвивається як державно-громадська. Вона повинна враховувати регіональні особливості, тенденції до зростання автономії навчальних закладів, конкурентоспроможність освітніх послуг.

Сучасна економіка освіти повинна створити надійні передумови для розвитку всіх напрямів галузі з метою формування високого освітнього рівня українського народу.

Поєднання освіти і науки — умова модернізації системи освіти, головне джерело її подальшого розвитку. При цьому дуже важливою є підготовка педагогічних і науково-педагогічних працівників, котра, у свою чергу, безпосередньо залежить від того, як буде налагоджено соціальні гарантії учасників навчального процесу (розміри зарплат, соціальні виплати, пенсії).

Стратегічне завдання державної освітньої політики — вихід освіти, здобутої в Україні, на ринок світових освітніх послуг, поглиблення міжнародного співробітництва, розширення участі навчальних закладів, учених, педагогів і вчителів, учнів, студентів у проектах міжнародних організацій і спільнот.

Реалізація Національної доктрини забезпечить перехід до нового типу гуманістично-інноваційної освіти, сприятиме істотному зростанню інтелектуального, культурного, духовно-морального потенціалу особистості й суспільства. Зростання освітнього потенціалу суспільства забезпечить впровадження нових виробничих та інформаційних технологій, що дасть змогу протягом найближчих 10—15 років скоротити відставання у темпах розвитку, а згодом й істотно наблизитися до рівня і моделі організації життєдіяльності розвинутих країн світу.

P. S. Як повідомив 17 липня «ГУ» один із розробників заходів із реалізації Національної доктрини розвитку освіти Поташинський Василь Іванович (Міністерство освіти), план заходів із 36 пунктів з реалізації Національної доктрини на 2002—2004 рр. передано для погодження до Мін'юсту та Мінекономіки. Це пов'язане з процедурою прийняття Кабміном постанов: має бути забезпечена правова база заходів та віднайдено кошти.

усі потроху

рекоси у бік модних нині професій відгукнуться за кілька років після початку підготовки таких кадрів. І ніхто ні від чого не застрахований. Що робити? Готових рецептів, на жаль, немає. Напевне, навчатися «беспределу» насправді. Все життя...

Найталановитіші кролики

Те, що з цього року школи України переходять на 12-річне навчання, і саме по собі за відсутності стандартів освіти (ніким не спростоване твердження цілої низки делегатів останнього з'їзду освітян), за браку підручників, шкільної інфраструктури і педагогічних кадрів належного рівня — проблем додало чимало. Та якби лише цим все обмежувалося!..

Почнемо з того, що власне необхідність приймання шестиліток цього року до школи (облишімо поки що цілу низку інших, не менш важливих проблем) спричинила бурхливі дебати і серед педагогів, і у батьків. Ну, й чим все закінчилося? Порадами від маститих педагогів з ученими ступенями для батьків: не сприймати буквально державні плани (навчати дітей із шести років) і «гарненько подумати», перш ніж віддавати своє чадо в навчання. Тобто за законом ви повинні дітей навчати з шести років. А що ж тоді казав Міністр освіти і науки В. Кремень на з'їзді? Цитую: «З прийняттям Закону «Про дошкільну освіту»... відтепер кожна дитина протягом п'яти років життя повинна здобувати обов'язкову (! — **Авт.**) дошкільну освіту через різні форми її отримання за базовим компонентом дошкільної освіти». Чому я зосереджую увагу на цій тезі, хоча міністр говорив про дошкільну освіту, а ми почали про шестирічних першачків? Бо тут помітне міністерське лукавство. Ним — лукавством — просякнута вся доповідь. В одному місці він хвалить міністерство за те, що вперше збільшено набір бюджетних студентів на 4% (це зовсім не заслуга міністерства, а зумовлені зміною держзамовлення обставини), в іншому місці лає батьків за те, що залишають дітей при них, живих, сиротами в інтернатах (в іншому місці він же пояснює, у чому причина цього: в багатьох населених пунктах просто немає шкіл, а відправляти щодня дітлахів за багато кілометрів — жорстоко)...

Отже, до шести років (дані і наших, і білоруських та російських науковців) психологічно до школи підготовлені лише від 15 до 56% учнів. Що це означає? А те, що школяр, цілком розвинутий і здатний схоплювати науку з лету, може не сприйняти конкретного педагога, свого однокласника, реакцію класу на свою відповідь біля дошки і отримати таку психологічну травму, що перетвориться на послідущого тупицю: у нього тремтітимуть руки й ноги, коли його викликатимуть до дошки, погіршуватиметься самопочуття перед контрольною, і нічого зробити буде неможливо. У кращому разі розібратися у проблемі зможе серйозний фахівець. Можлива ситуація, коли батьки вдома з дитиною ретельно визубрять уроки, а в школі — знову біда... І попри все те — не вивчивши достеменно проблему, не вислухавши думку фахівців-педагогів — у нас запроваджують навчання з шести років. А подекуди — починають просто експериментувати на дво-, три, чотирирічних дітях.

...Знаходжу у своїй поштовій скриньці рекламний календарик, в якому запрошують на дошкільну підготовку «дітей двох—шести років» з української, іноземної мов, математики, хореографії, вокалу, образотворчого мистецтва. Якийсь «Департамент освіти Київської Академії наук». Звертаюсь до Національної академії (шукав адресу), пояснюють: нема такої академії. Поспілкуватися з віце-президентом цієї (Київської) академії Олександром Балдіним все-таки пощастило. Та розмова була дивна. Відповіді на найбезневинніші запитання довелося витягати обценьками. Відчувалося якесь лукавство: «Тут не сказано, що ми навчаємо якихось конкретних танців, «хореографія» — це вам не сіртакі...», «Навчаємо ми дітей не з двох, а з трьох років, а з двох — без навчання, лише вчимо одягатися...», «Ексклюзивна школа англійської мови з американськими викладачами — лише з п'яти років...», «З якого віку починаємо навчати дітей? — Взагалі-то є методика, коли діти починають спершу співати, а потім — розмовляти, і це — найбагатодатніший час для їх навчання, однак у нас це — суворо заборонено...» Проте останню тезу, не знаючи висловлювань шефа для сторонніх, спростувала методистка вказаної школи Олена Климович: «Ми співати починаємо раніш, аніж розмовляти...» І довершила самокомпромат: «Син мій допомагав мені відпрацьовувати методику нових виховних прийомів!» Коментарі потрібні? Гадаю, ні...

Костянтин ПАРИШКУРА.

SOS!

Зберегти для нащадків

Гордістю села протягом кількох століть була і залишається школа, яка пройшла нелегкий шлях свого становлення. Першого вересня цього року вона відзначатиме 400-літній ювілей.

Спочатку це була монастирська школа, затим повітове та парафіяльне духовні училища, церковно-парафіяльна школа, однокласне народне училище. А 1913 року тут зведено чудовий будинок, який є і нині.

1940 року в Дермані створили педагогічну школу, що готувала вчителів початкових класів, а після визволення від окупантів у 1944 році відновили середню школу. Середню освіту тут здобули більш як 2000 учнів.

Серед випускників школи — академіки, професори, артисти, вчителі, лікарі, хлібороби, письменники. У 2001 році середню школу реорганізовано в гімназію.

Будинок цієї древньої школи — своєрідна пам'ятка архітектури, яка сьогодні потребує істотної допомоги. Бо культурно-освітні традиції села, діяльність видатних людей України в Дермані, громадська активність його жителів у минулому мають привертати увагу нинішніх поколінь. Село в майбутньому може відродитися як духовний осередок нової незалежної України, спираючись на багату історію і маючи минуле за зразок для наслідування.

Тому ми звертаємося до всіх, кому небайдужа доля цього справжнього джерела освіти, надати благодійну допомогу, яку можна надсилати за адресою:

35751, Дермань-2,
вул. Шкільна, Дерманівська гімназія,
Здолбунівський район Рівненської області.
Або переказати на рахунок:
Р/р 2555148 код 02145843 МФО 333379,
Здолбунівська філія АППБ «Аваль»,
для Дерманівської гімназії.
Будемо щиро вдячні за надану допомогу.

М. ХАВРУК,
директор гімназії.

Рятуйте

Державна українська гімназія при дитячому центрі «Молода гвардія» була створена наказом генерального директора ДЦ № 9 від 10 березня 1998 р. У перший рік навчання батьки підтримували керівництво навчального закладу та надавали посильну фінансову допомогу в його становленні. Створили та зареєстрували благодійний батьківський фонд. У школі навчається майже 600 чоловік.

З 1 січня 2002 р. фінансування гімназії припинено. Власником ДЦ «Молода гвардія» — Федерацією дитячих організацій «Спілка піонерських організацій України» — прийнято рішення про перехід організації з 01.09.2002 р. на госпрозрахункову діяльність та оплату навчання з розрахунку 180 гривень на місяць (з урахуванням усіх податків). Така сума неможлива для абсолютної більшості учнів: вони походять з родин середнього достатку, і навчання в гімназії для них чи не єдина можливість здобути гідну освіту.

Згідно зі ст. 53 Конституції України, ст. ст. 3, 4, 6, 35 Закону України «Про освіту», держава забезпечує доступність і безоплатність повної загальної середньої освіти.

За ст. 28 Міжнародної конвенції з прав дитини, головна мета освіти — розвиток особистості, таланту, розумових та фізичних здібностей на найвищому рівні. Тому вважаємо рішення власника ДЦ «Молода гвардія» незаконним і маємо намір оскаржити дії Федерації дитячих організацій «Спілка піонерських організацій України» в суді.

ДЦ «Молода гвардія» був створений державою на народні кошти для дітей, тому він повинен служити тільки дітям, а не перетворюватися на комерційну організацію. Просимо допомогти у ліквідації гострого конфлікту, щоб перед новим навчальним роком продовжити набір найздібніших учнів. Просимо допомогти припинити беззаконня. Дискримінація талановитого майбутнього неприпустима.

Неодноразові звернення вчителів і батьків до гаранта Конституції та його оточення залишились без відповіді.

Переведення дітей в інші заклади неможливе: в більш як 100-тисячному районі лише дві(!) переповнені українські школи. Більшість інших шкіл на 11-му році незалежності не відповідає сучасним нормам навчання.

Оптимальний варіант — перехід республіканського дитячого центру «Молода гвардія» від Федерації дитячих організацій СПОУ в статус державного зі стабільним фінансуванням окремим рядком.

Чекаємо невідкладної допомоги у підтримці безплатної державної освіти гімназистів ДЦ «Молода гвардія».

Впевнені, що незабаром наша чудова школа на березі моря поповниться новими гімназистами.

Батьки гімназистів.

Одеса.

ФОТОФАКТ

Фото Олександра СЕРОГО.

Під час традиційної благодійної акції «Невдовзі до школи», яка триватиме в Одесі до кінця літа, дітям із будинків-інтернатів вручають набори шкільного приладдя, подарунки, організовують для них різноманітні конкурси, вікторини, концерти.

На знімку: юні учасники акції.

Жити стало краще?..

У другому кварталі нинішнього року громадяни України почали оптимістичніше оцінювати власне матеріальне становище та перспективи економічної ситуації в країні загалом. Про це свідчать результати дослідження споживчих настроїв в Україні — спільного проекту компанії GFK-USM та Міжнародного центру перспективних досліджень. (На підставі вибіркового обстеження домашніх господарств визначаються три сукупні індекси: споживчих настроїв, поточного становища, економічних очікувань громадян.)

Зокрема, в червні індекс споживчих настроїв порівняно з березнем зріс на 4,1 пункту і дорівнював 95,3 (за можливих значень від 0 до 200). Отже, погіршення настроїв, зафіксоване в березні, було нетривале.

Дослідження виявило: серед громадян України поліпшилися оцінки поточної ситуації — порівняно з березнем цей індекс збільшився на 4,6 пункту і становив 82,9. Більшість українців зазначили, що сподіваються на поліпшення особистого матеріального становища у найближчі півроку.

Економічні очікування також покращилися. Відповідний індекс протягом кварталу збільшився на 4,3 пункту й сягнув позначки 103,6. Проте більшість залишається песимістичною щодо розвитку економіки країни у найближчі шість місяців (98,6).

Червневе опитування також виявило, що дедалі зростає кількість громадян, які вважають доцільним робити нині великі покупки для дому: порівняно з березнем індекс збільшився на 4,1 пункту. Вважають, це пов'язано з поліпшенням матеріального становища.

Зазначимо, споживчі настрої покращилися в усіх регіонах країни, окрім західного. Проти березня тут істотно погіршилися очікування щодо економічного розвитку країни. Значення індексу, обчислене для східного регіону, зросло найбільше на 13,8 пункту — до позначки 90. Таке поліпшення, очевидно, пов'язане із прискоренням промислового зростання.

Значно оптимістичніші споживачі, що мешкають у великих містах. Це пов'язано із швидким темпом зростання сектору торгівлі та громадського харчування, **повідомляє УНІАН.**

Фото Юрія ВЕНГЕРЕША.

БЛІЦОПИТУВАННЯ

Терпка чарівність волі

(Початок на 1-й стор.).

Станіслав МАЛИШЕВ, будівельник:

1. Політикою я не займаюся. Моя справа сокира, фуганок і бензопила. Незважаючи на молодий вік, опанував «на зубок» професію будівельника. Це не означає, що можу лише столярувати. Якщо треба, беру до рук кельму й починаю мурувати стіни. Умію й штукатурити та облицьовувати стіни плиткою. В нинішніх умовах будівельник має володіти універсальними знаннями. Інакше опиниться на бобах. Коли наша бригада не мала роботи на Буковині, ми без діла не сиділи. Одні поїхали в Херсонську область, інші в Одеську. Дехто подався в далеке зарубіжжя. Попит на буковинських майстрів скрізь великий. Раніше за «бугор» нікого не пускали. Ми були відгороджені від світу «залізною завісою». Тому вважаю, що найбільшим здобутком нашої незалежності є зняття цих перепон. Держава може вважати себе цивілізованою лише тоді, коли не тримає кордони на замку й не відгороджується від світу «колючкою».

2. Особливих досягнень поки що не видно. На мою думку, потроху виходить із застою космічна галузь. Тут ми маємо потужний потенціал. Головне — розумно розпорядитися ним, показати світові товар лицем. Першого українського космонавта Леоніда Каденюка, до речі, уродженця нашого Хотинського району, вивів на навколоземну орбіту «човник» американського виробництва. Наступного астронавта треба випускати в політ на вітчизняному кораблі. Це одразу додало б нам міжнародного авторитету.

3. Оскільки я сільський мешканець, то знаю й настрої. Село вкрай незадоволене земельною реформою, вважає її поспішною, непродуманою. Паї людям роздали, а обробляти їх немає чим. Сільськогосподарська техніка дорога й недоступна селянам. Тому багато моїх земляків цього року свої наділи не засівали. Тільки в нашому районі сотні гектарів добірного чорнозему облогують. Народ злий на уряд та владу. Про недолугу реформу складають жартівливі пісні й коломийки.

4. Нашій бригаді нині не до свята. Маємо гарячу роботу — беремо участь у підготовці міста Хотина до відзначення тисячоліття від дня його заснування. Урочистості відбудуться наприкінці вересня. З цієї нагоди очікується приїзд Президента України. Нам випало реставрувати старовинну Хотинську фортецю, під стінами якої запорозькі козаки під проводом гетьмана Сагайдачного спільно з польським військом розгромили полчища Османської імперії. Роботи ще багато. Тому працюємо без вихідних.

Записав Василь БАБУХ.

Чернівецька область.

Географічний центр України перший визначив Геродот

Поблизу Доброрвеличківки, що на Кіровоградщині, завершують споруджувати пам'ятний знак. Він сповіщатиме, що саме на цьому місці, поряд із автомобільним шляхом на Умань, знаходиться географічний центр нашої держави.

Центр України вінчатиме двадцятитонна гранітна брила, видобута у місцевому кар'єрі, Її вже встановлено на належному місці, нині тривають оздоблювальні роботи та благоустрій навколишньої території. А урочисте відкриття пам'ятного знака відбудеться завтра.

Про те, що центр нашої країни знаходиться саме на північно-східній околиці Добровеличківки, ще 1989 року сповістив світову громадськість доктор географічних наук професор Віктор Шевченко, який вирахував точку за власною методикою. Місцеві жителі з ентузіазмом сприйняли новину, яка водночас зробила нічим не примітний периферійний райцентр величиною світового значення. І вже через два роки на названому професором місці стояв скромний камінь із написом, що тут буде встановлено пам'ятний знак «Географічний центр України».

Однак епопея із його спорудженням розтяглася на довгі одинадцять років, упродовж яких не вщухали наукові баталії з приводу правильності методики Віктора Шевченка. Претендентів на те, щоб називатися «віссю України», виявилося чимало. Та нещодавно всі сумніви розвіялися. На початку липня вчена рада Українського географічного товариства, вивчивши питання про місце географічного центру України і розглянувши всі можливі варіанти, дійшла висновку, що методика Віктора Шевченка «найповніше враховує конфігурацію території, її сферичність, а також саму суть поняття «географічний центр».

Офіційне рішення розв'язало руки місцевій владі, і за сприяння районної ради та райдержадміністрації спорудження пам'ятного знаку нарешті розпочалося...

***

Цікаво, що територія нинішнього Добровеличківського району ще в прадавні часи була своєрідним життєдіяльним центром у наших пращурів. Про це незаперечно свідчать дані археологічних досліджень, зокрема, виявлені в урочищах «Макітра» і «Куца» залишки великого поселення, своєрідного мегаполіса часів трипільської культури (IV—III тисячоліття до нашої ери). А якщо вірити словам краєзнавців, то вперше центром держави наших предків територію нинішнього Добровеличківського району назвав ще Геродот. Бо саме тут було місце, яке давньогрецький історик, посилаючись на скіфів, називав Ексампеєм і пояснював, що у перекладі на мову еллінів це слово означає «священні шляхи». Геродот стверджував, що ця місцевість була центром держави скіфів-землеробів і алізонів і що саме тут знаходиться величезний котел, який вміщує 600 амфор. Поставлено його начебто скіфським царем Аріантом і відлито із великої кількості наконечників стріл.

Підтверджує версію кіровоградських краєзнавців і російський академік Борис Рибаков. У своїй фундаментальній праці «Язичництво Давньої Русі» він, виходячи з географічних посилань грецького історика про те, що Ексампей розташований між річками Борисфеном та Гіпанісом (нинішні Дніпро та Синюха з Південним Бугом), а також, що з Ексампею річки витікають в різних напрямках, ототожнює річку Ексампей (інакше її ще називали «гірка вода»), за якою, власне, і названо саму територію із нинішнім Чорним Ташликом.

«Чорний Ташлик цілком відповідає всім ознакам, наведеним Геродотом, — пише Борис Рибаков. — Він відділяє степових алізонів від землеробських сколотських племен лісостепу...» Про саму територію: «Річки з неї течуть і в Дніпро, і в море, і в Південний Буг, буквально в усі сторони світу: на захід (Вись, Ексампей — Чорний Ташлик), на північ (витоки Тясмину), на схід (витоки Інгулу і Інгульця), на південь (Сугоклея)».

Досліджуючи археологічні та інші джерела, автор «Язичництва Давньої Русі» також доказово аргументує суть назви Ексампей (священні шляхи). Він пояснює, що саме ця територія була тим центром, з якого посередництвом великої кількості водних артерій, котрі, як уже зазначалося, текли в усі сторони світу, скіфи вели жваву торгівлю із навколишніми племенами, а також із грецькою Ольвією...

***

Шкода, але, незважаючи на багату історію та офіційне визнання Добровеличківки географічним центром України, жителі району найближчим часом навряд чи відбиватимуться від численних набігів туристів-паломників. Відсутність упорядкованих доріг, готелів, інших необхідних атрибутів робить край непривабливим не лише для прискіпливого іноземного, а й навіть для невибагливого вітчизняного туриста. Та й саме ставлення людей до історичних та культурних пам'яток викликає чимале занепокоєння. Так, коли кілька років тому я побував у центрі України, у мене склалося враження, що сюди навідуються тільки для того, аби справити певні потреби та порозбивати порожні пляшки об гранітний монумент. Лише коли районна влада безпосередньо взяла шефство над пам'ятним знаком, ситуація дещо поліпшилась. Та чи надовго вистачить ентузіазму? А саме від нього та ще від патріотичних почуттів місцевих жителів залежать і доля нового пам'ятника, і ті враження, що складатимуться в гостей про район та й, мабуть, про Україну в цілому. Бо це не абищо, а — її географічний центр!

Олег БОНДАР.

Кіровоградська область.

Фото автора.

НАМ ПРО НАС

За ці роки газета стала кращою

«Голос України» передплачуємо вже вісім років, читаємо всією сім'єю. Нас — троє, і всі ми розміняли вже восьмий десяток. Живемо просто: пораємося по господарству, на 0,3 га присадибної ділянки вирощуємо овочі, ягоди, маємо невеличкий сад. У вільний від роботи час читаємо газету, любимо її. Нашу газету читають і сусіди, які не мають грошей на передплату.

Завдяки «ГУ» дізнаємося новини з життя всіх регіонів та закордону. А ще приємно, що редакція допомагає багатьом читачам розв'язувати проблеми.

Незважаючи на те, що ми — ваші давні прихильники, участі в розіграші призів ніколи не брали. Лише два роки тому вперше надіслали квитанцію, не сподіваючись на виграш. Яке ж було наше здивування, коли серед призерів знайшли своє прізвище! Виграли МАГ 30-4 — апарат низькочастотної магнітотерапії, який допомагає при багатьох хворобах. Це ж так здорово!

Я дуже вдячна власному кореспонденту газети по Хмельницькій області Михайлові Василашку за його турботу. За призом мені не довелося їхати далеко. Він привіз його до нещодавно відкритого корпункту в Кам'янці-Подільському. Завдяки цьому я познайомилася з незвичайною журналісткою Вірою Шпильовою. За її активної участі при корпункті відкрито постійно діючу виставку-продаж виробів народних умільців краю «Перлини Поділля». Дякую всім голосоукраїнцям!

Марія КОВАЛЬ.

Одинин
Кам'янець-Подільського району
Хмельницької області.

ФОТОПОГЛЯД

Підготовка до свята на Хрещатику в Києві.

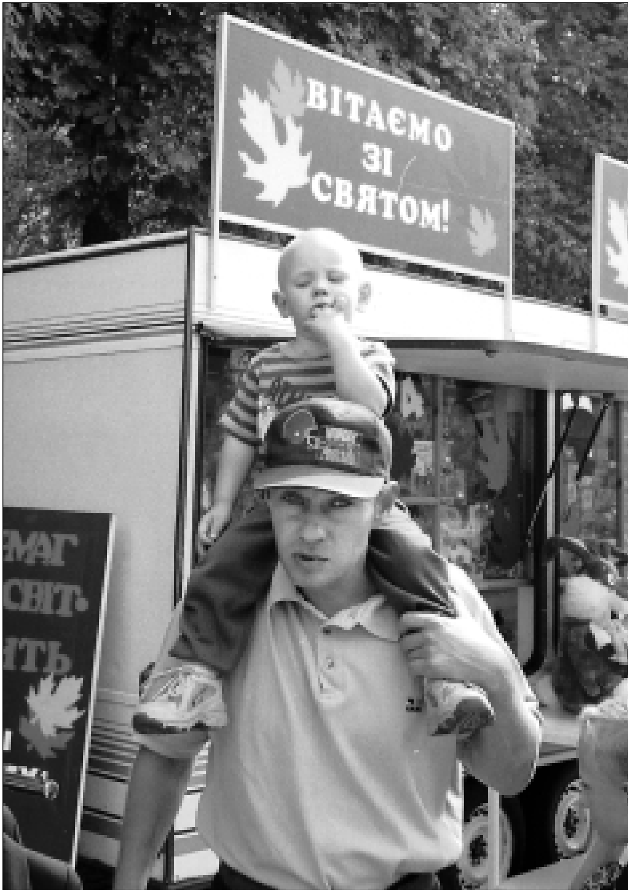

Фото Анастасії СИРОТКІНОЇ.

Тризуб Сваржича

ІСТОРІЯ З КОНВЕРТА

Нарешті варягам вдалося збити цього «поганина» з коня. П'ять бородатих велетнів лежало навколо місця поєдинку з розсіченими головами або пробитими грудьми. Хоча сивина вже торкнулася чола цього русича-українця, проте він ще вправно володів мечем. Не дозволив чужинцям зняти у себе з шиї золотого тризуба. Вікінги скрутили йому руки і потягли до вогнища, де спалювали волхвів та інших «ідолопоклонників», які не хотіли хреститися. Золотий масивний тризуб ясно виграває на сонці...

...Високий русявий юнак на ім'я Сваржич після огляду заморського краму на торговищі в Києві неквапливо зайшов у шинок. Довгий широкий меч висів у нього на поясі. Сів у кутку, відразу ж коло дверей.

— А що люди поміж собою говорять? — спитав шинкар.

— Таку дурницю почув, що аж злий, — похмуро відповів Сваржич. — Чув, як тепер греки Константинополь називають серед нашого люду?

— Ні. А як?

— Царгород. Але для мене він завжди буде називатися тим кривавим ім'ям — Константинополь. Я ще не забув, як там з торгу продавали юнаків та юнок, зловлених на берегах Дніпра, як трьомстам русичам відсікли голови, як греки підкупили кочівників для вбивства батька Святослава.

— Що ж тут скажеш... Грецькі архієреї звуть хлопців у монастирі, хочуть, щоб ті присвятили життя Ісусу Христу.

— Юнак, що випустив меча з рук, стає схожим на дівчину. Життя присвячувати варто лише своїй державі та своєму народові. Звичайно, грекам хочеться лишити Київ без сильного війська — набридло, мабуть, данину нам платити!

— Монахи речуть, щоб ми приходили у святі церкви хреститися, що всі ми діти Авраамові і по смерті відійдемо на лоно його, що апостол Андрій заснував Київ.

— Шинкарю, ти смієшся з мене чи що? — розсміявся Сваржич. — Кожна дитина з тих, які онде граються на подвір'ї, скаже тобі, що пішов наш волелюбний народ від тата Оря та мами Лель, а Київ заснував славний князь Кий із братами. Вже двічі візантійці закликали нас хреститися — і що? Багато народу приходило до них у церкви? Жодна людина не прийшла. Хто ж туди піде, якщо на тих малюнках, які вони називають іконами, намальовані лише греки та іудеї? Нащо чужі святині, якщо повно своїх?

— Усе це так, але є чутки, що людей силою заставлятимуть цілувати хреста. Варягів покличуть.

— Брешеш ти, шинкарю. Який же це князь дозволить, щоб киян силували. Не було, немає і не буде таких оріїв, щоб самі свою голову в ярмо пхали. Сумні думки ти навіваєш своєю балаканиною, піду краще послухаю, про що волхви на вулиці співають, може, трохи розрадиться на серці.

Сваржич вийшов із шинка і пішов поміж торгових рядів. Гарну річ він сьогодні купив в одного ремісника — великий гаптований коштовним камінням тризуб...

Олександр ВОЙТКО.

Новоград-Волинський
Житомирської області.

Заради світла. Тіні наперекір

ТВОРЧІСТЬ ЧИТАЧІВ

Олександра Маландія ви напевне пам'ятаєте. Це з його листа, надрукованого в «Голосі» в червні минулого року під назвою «Сповідь «неблагонадійного», ми дізналися про долю поета, сповнену нестатків і переслідувань владою.

Від імені покоління, загартованого в голодоморах та воєнно-повоєнному лихолітті, національне самоусвідомлення якого проросло вільнодумством «шістдесятників», Олександр Миколайович закликав не забувати, якою дорогою ціною далася українцям державність. За неї вони щедро заплатили — хто життям, хто здоров'ям.

Олександр Маландій (народився на Сумщині, нині — киянин) — журналіст за фахом. Тривалий час його, як неблагонадійного, було позбавлено можливості видавати свої твори. 26 років тому тяжка недуга прикувала його до ліжка. Але наперекір щоденній виснажливій боротьбі за життя він продовжував писати...

Сьогодні Олександр Маландій — автор 15 збірок віршів, оповідань, нарисів, гуморесок. За одну з книжок — «Кувала зозуля» — рік тому удостоєний Міжнародної премії імені Володимира Винниченка.

Нещодавно Олександр Миколайович зателефонував до редакції, щоб поділитися радісною новиною: вишла в світ нова його збірка — «Світлотіні». І ми потрапили в число її перших читачів.

Вона особлива й незвична вже тим, що це перша спроба автора проілюструвати свої твори власними малюнками. А ще — підзаголовком «Поезопроза», що об'єднав і охарактеризував зміст збірки. Усі її ліричні твори й прозові новели — це теплі чи гіркі епізоди з життя автора. Особлива книга і назвою: на межі філософії й літератури. Майже всі персонажі збірки прийшли з царини світла. Це фрагменти-спогади про представників духовної й інтелектуальної еліти XX століття: Олеся Гончара, Василя Стуса, Наталю Кащук, Богдану Фільц, Миколу Данька й інших. А тіні — то бульдозер епохи, що трощив людські долі, кривдив непокірних.

Отже, «Світлотіні» — це знову сповідь. Невдовзі книжка може стати підручником з історії літератури чи просто історії.

Юлія ПОТАПЕНКО.

На знімку: портрет Олександра Маландія, виконаний А. Крвавичем.

РЕЗОНАНС

А я бачу інше

Львівські студенти-журналісти — автори сторінки «Сім поглядів з надією», що вийшла 5.05.02, дали відповіді на пекучі життєві запитання. У тому числі — й на вічне «Хто ми?». Мені далеко за 20 і навіть за 60. Але я також маю що сказати з цього приводу.

Якщо духовність полягає у тому, що Софія Ротару досі співає «Червону руту», то цього замало. До речі, деколи по радіо можна чути й пісню про дівчину, яка в садочку жде вівчара. Але ж овець звели, вівчарі роз'їхались на схід і захід, а дівчата — в Італію, Грецію, Туреччину, де заробляють на хліб, підтираючи чужі брудні зади або ще гірше. Тож чоловіки й жінки ідуть світ за очі, тоді як їхні старі батьки помирають голодні. Заробітчани — переважно молодь із західних областей країни. І львівські студенти мали б це бачити.

Відспівали і про водограй, бо змиває він карпатські крутосхили, а зсуви руйнують будівлі.

Телеефір засмічений так, що соромно дивитися на екран. Та хтось від цього має зиск.

... Лише Ліна Костенко знайшла в собі мужність відмовитися від ордена, що їх нині сиплять мішками.

У загнилій державі були колгоспні ринки, де селяни продавали вирощене в господарстві. Тепер там торгують доктори наук, професори, архітектори, інженери, конструктори, педагоги... У КСП в селі, яке добре знаю, ще не так давно було 10 тис. свиней, 2 тис. корів, парк техніки, майстерні, водогін, допоміжні цехи й служби. Тепер землю розпаювали, скотину загубили, ферми розвалили, техніку розікрали. А пайовики працюють на орендаря...

Колись Анатоль Франс у «Судженнях абата Ж.Куаньяра» писав, що умови життя людей залежать від землі, промислових ремесел і багатств, накопичених у державі. Стан промисловості і торгівлі залежить від державного управління. Тому наші економічні труднощі — від того, що все кинуто напризволяще. Держава не примножує добробут, а розпродує його залишки. Звідси криза, безробіття, невилазні злидні. Звідси занепад і вульгарність культури і мистецтва (бо кожен заробляє, як може). Живемо не в дружбі, а в ненависті одне до одного. Бо, як зазначав Жан-Жак Руссо, тільки дурний устрій суспільства робить людину злою.

Один з авторів (І. Яцина) у своєму погляді згадав голодомор 1933 р. А те, що нас друге десятиріччя морять голодом і що населення в країні щорічно зменшується, молодий журналіст не помітив.

Якщо маємо давню культуру, то чого принижуємося перед Заходом? Дійшло до того, що просимо прийняти нас туди, де ми є з давніх-давен, — в Європу! Плазуємо, випрошуючи подачки. Та Україну мали б умовляти, запрошуючи!

Герасим ПОНОМАРЕНКО.

Дніпродзержинськ
Дніпропетровської області.

Чи скінчиться епоха «плакучих» листів?

Ви, певно, знаєте, як важко тепер звичайній людині нашкребти коштів, аби передплатити газету. На жаль, місцеві видання, хоч і дешевші, достатньої інформації не дають. Одні — малі за обсягом, інші — бульварно-маскультова жуйка. Переглянувши, мусиш руки помити.

Але «ГУ» — інша справа. Його я не передплатити не міг. У перших же номерах цього півріччя привернули увагу листи читачів. Це суцільні волання про лихо! «Як прожити робітничим та селянським сім'ям?» (тобто працюючим!). Учителі залишають роботу, бо хочуть їсти. А в медиків ситуація ще гірша. Селянка пише: «Працюю до сьомого поту, а отримую... сто гривень». Школярочка: «На мої запитання, коли почнемо купувати в школу зошити, мама починає плакати, а батько, насупившись, відвертається». Пенсіонерка: «Все життя працювала. А зараз маю «винагороду» — мізерну пенсію. Все відкладене на «чорний» день держава відібрала. А пенсії катастрофічно не вистачає».

Усе це — правда. Саме так і живемо. І все це можна назвати одним словом: геноцид!

В усіх листах — суцільний плач і нарікання. На можновладців. На їхню байдужість до долі простих трудящих. На їхню балаканину про «зростання» й «покращання». А я одразу запитаю в авторів: за кого голосували ви на виборах? Чому не агітуєте за владу справедливішу, ніж є? Хіба причина лиха не зрозуміла? Відколи в нас є справжні вибори, народ уперто обирає одну й ту саму владу — прихильницю хижацького ставлення до країни: виробляти мало, продавати дорого, платити за працю дешево. А по-справжньому (як у Генрі Форда) все мусить бути навпаки! Усе слід радикально та швидко змінити. На мою думку, найпродуманіший, найгуманніший шлях таких змін накреслено у програмі Блоку Юлії Тимошенко.

Великою заслугою «Голосу України» вважаю те, що інформує про діяльність і програми фракцій та блоків Верховної Ради. Це, сподіваюся, допоможе нам, виборцям, нарешті зорієнтуватися. Щоб не вибирати наосліп, як було досі. Може, колись і закінчиться епоха «плакучих» листів.

Валентин БУЛАХ.

Чернігів.

Акціонерний поштово-пенсійний банк "АВАЛЬ" повідомляє про проведення Загальних Зборів акціонерів банку, які відбудуться 11 жовтня 2002 р. о 14.00 години за адресою:

Черкаська область, місто Канів, вул. Олега Кошового, 3,

в приміщенні актового залу Районної Державної Адміністрації м. Канева.

ПОРЯДОК ДЕННИЙ:

1. Про оголошення підписки на акції АППБ "Аваль" вісімнадцятої емісії.

Додаткова інформація:

Збільшення статутного капіталу АППБ "Аваль" дасть можливість підвищити фінансову стабільність і забезпечить подальший розвиток банку.

Збільшення статутного капіталу буде здійснюватися шляхом додаткового випуску акцій існуючої номінальної вартості. Акції будуть розповсюджуватися в порядку, визначеному Загальними Зборами акціонерів АППБ "Аваль".

Обсяг додаткового випуску акцій - 50 000 000 (п`ятдесят мільйонів) грн.

Кількість акцій в додатковому випуску - 500 000 000 (п`ятсот мільйонів) простих іменних акцій номінальною ватістю 10 (десять) копійок кожна. Форма випуску акцій - документарна.

Права акціонерів при додатковому випуску акцій є незмінними. Акціонери мають переважне право на придбання додатково випущених акцій. У зв`язку із зміною статутного капіталу банку акціонери збитків не несуть.

Додатковий випуск акцій АППБ "Аваль" планується здійснити в термін з 8 листопада 2002 року по 8 травня 2003 року.

Зміни, що пропонуються до Статуту АППБ "Аваль"

Попередня редакція:	Нова редакція
Підпункт 3.1.2. пункту 3.1.: "Статутний капітал Банку становить 341 500 000 (триста сорок один мільйон п`ятсот тисяч) гривень і сформований за рахунок випуску акцій."	Підпункт 3.1.2. пункту 3.1.: "Статутний капітал Банку становить 391 500 000 (триста дев'яносто один мільйон п`ятсот тисяч) гривень і сформований за рахунок випуску акцій."
Підпункт 3.1.3. пункту 3.1.: "Статуний капітал Банку поділений на 3 415 000 000 (три мільярди чотириста п`ятнадцять мільйонів) простих іменних акцій номінальною вартістю 10 (десять) копійок кожна."	Підпункт 3.1.3. пункту 3.1.: "Статуний капітал Банку поділений на 3 915 000 000 (три мільярди дев'ятсот п`ятнадцять мільйонів) простих іменних акцій номінальною вартістю 10 (десять) копійок кожна."

Реєстрацію учасників Загальних Зборів акціонерів АППБ "Аваль" буде проводити незалежний реєстратор ТОВ "Аваль-реєстратор" з 12.00 годин до 13.30 годин у приміщенні фойє Районної Державної Адміністрації м. Канева за адресою: м. Канів, вул. Олега Кошового, 3.

При здійсненні процедури реєстрації учасників Загальних Зборів, кожний акціонер повинен при собі мати документи, що посвідчують особу. Для довіреної особи (представника) акціонера, додатково до цього - довіреність на право представляти інтереси акціонера (акціонерів) на Загальних Зборах акціонерів АППБ "Аваль".

Шановні акціонери! Щоб уникнути непорозумінь при реєстрації на Загальних Зборах, пропонуємо акціонерам здійснити заміну даних старого паспорту на дані паспорту нового зразка в Реєстрі акціонерів АППБ "Аваль" у реєстратора ТОВ "Аваль-реєстратор" або у найближчому філіалі АППБ "Аваль".

Адреса ТОВ "Аваль-реєстратор: м.Київ, вул. Предславинська, 28, тел. (044) 268-72-70.

У Загальних зборах **мають право** брати участь усі акціонери, незалежно від кількості та класу акцій, власниками яких вони є. **Акціонер** також **має право,** за власним бажанням, **не брати участь** у Загальних Зборах аціонерів. Якщо акціонер, з будь-яких причин, не зможе взяти участь у Загальних Зборах акціонерів, він буде мати можливість ознайомитись з рішеннями, які будуть прийняті на Загальних Зборах, звернувшись, після проведення Загальних Зборів, в будь-яке відділення АППБ "Аваль".

Правління АППБ "Аваль".

Господарський суд Сумської обл. (40011, м. Суми, вул. Рибалка,2) постановою від 11.07.2002 р. № 3812-7/13б визнав Товариство з обмеженою відповідальністю «Славутич-С» (40035, м. Суми, пр-кт М. Лушпи,13, код ЗКПО 14011674) банкрутом, відкрив ліквідаційну процедуру.

Ліквідатор Мельник Павло Петрович. Приймає заяви кредиторів протягом одного місяця від дня опублікування оголошення за адресою: м. Суми, пр-кт М. Лушпи,13.

Господарський суд Хмельницької області порушив справу № 7/93-Б про банкрутство приватного малого підприємства «Політехніка» у Хмельницькому, вул. Молодіжна, 7/1, кв. 46 (рах. 2600901197001 у Хмельницькій філії АТ "Укрінбанк", МФО 315397, ЗКПО 22773731. Розпорядником майна боржника призначено арбітражного керуючого Боричеву Світлану Іванівну (м. Хмельницький, вул. Рибалка, 8, кв.93), ліцензія № 250266 від 16.01.2002 року.

Постановою Господарського суду Харківської області по справі № Б-10469/2-25 від 13.08.2002р. ТОВ «Монтажхімзахист — СУ 220» м. Харків визнано банкрутом та відкрита ліквідаційна процедура.

Ліквідатором ТОВ «Монтажхімзахист — СУ 220» зареєстрованого виконкомом Жовтневої райради м. Харкова № 0010355 від 14.01.2000р. код ЄДРПОУ 01414941, за адресою 61012, м. Харків, вул.. Червоножовтнева, 7 призначено Заривайко В'ячеслава Володимировича, ліцензія № 140435 від 10.06.2002р., м. Харків, вул. Дарвіна, 20, к. 413, тел. (0572) 45-93-64.

Інформація
про проведення позачергових
загальних зборів акціонерів
ВАТ «Закарпатнерудпром»

ВАТ «Закарпатнерудпром» повідомляє, що позачергові загальні збори акціонерів відбудуться 10 жовтня 2002 року о 12 годині за адресою: м. Хуст, вул. Заводська, 1-а, Закарпатської області.

Реєстрація учасників зборів з 10.00 до 11.30 за місцем проведення зборів.

Порядок денний:

1. Перевибори спостережної ради товариства.
2. Перевибори ревізійної комісії товариства.
3. Перевибори членів правління.
4. Внесення змін до статуту товариства.

Ознайомлення з матеріалами щодо питань порядку денного та подання пропозицій проводиться за адресою: м. Хуст, вул. Заводська,1-а, з 8.00 до 17.00.

Довідки за тел.(031422) 50-48.

Голова правління ВАТ «Закарпатнерудпром»
О. І. Кошинський.

Господарським судом Волинської області (43025, м. Луцьк, вул. Медведєва, 1) порушено провадження у справі № 7/83-Б про банкрутство Товариства з обмеженою відповідальністю «Фірма «Зевс» з метою проведення керівником процедури санації (45100, м. Рожище, вул. Садова, 9, код ЄДРПОУ 21749446).

Банківські рахунки:

Рах. 26001646 у ВОД АППБ «Аваль» м. Луцьк, МФО 303569;

Рах. 26009229971001 у КБ «Приватбанк» м. Луцьк, МФО 303440.

Керівником санації призначено директора Демкову Світлану Євгеніївну. Розпорядником майна призначено Матвіїва Вадима Миколайовича (ліцензія Мінекономіки України АА № 250493 від 17.05.2002 р., тел.(03322) 2-41-03).

Претензії кредиторів та заяви санаторів приймаються протягом місяця з дня публікації оголошення.

Господарський суд Сумської області (40497, м. Суми, вул. Рибалко, 2) 26 червня 2002 року порушив справу № 3473-15/137 про банкрутство відкритого акціонерного товариства «Охтирський завод продтоварів» (м. Охтирка Сумської області, вул. Червоногвардійська, 3, розрахунковий рахунок 26001000092001 ФАКБ «Надра», МФО 337331, код 06711015).

Розпорядником майна призначена Коняєва Ганна Миколаївна, ліцензія АА № 250344 від 04.03.2002 року, телефон (0542) 22-24-89, 40030, м. Суми, вул. Фрунзе, 8-б, офіс 18.

Претензії приймаються протягом місяця з дня публікації оголошення.

Господарський суд Кіровоградської обл. від 08.08.2002 р. № 14/14 визнав банкрутом ВАТ «Сальківський цукровий завод».

1) Відкрите акціонерне товариство «Сальківський цукровий завод», код 00372026, Кіровоградська обл., Гайворонський р-н, смт. Сальково, вул. Заводська, 1;

2) Розрахунковий рахунок АКБ УСБ м. Гайворон, МФО 323549;

3) Господарський суд Кіровоградської обл., вул. Луначарського, 29, справа № 14/14;

4) Розпорядник майна Христенко Вадим Васильович, ліцензія № 243798 серії АА, видана 19.10.2001 року.

Товариство з обмеженою відповідальністю **«Ріст»**, юридична адреса: 69061, м. Запоріжжя, пров. Зустрічний, 3-а, код ЄДРПОУ 25221038, зареєстроване Шевченківською РДА, м. Запоріжжя, 28.10.1999 р., повідомляє про зміну назви на Товариство з обмеженою відповідальністю «Науково-виробниче підприємство «Ріст», яке є його правонаступником.

Ліквідується «Українсько-німецьке товариство з обмеженою відповідальністю та іноземними інвестиціями Алвер ЛТД» (ІНП 20295612). Претензії кредиторів приймаються протягом двох місяців за адресою: 49051, м. Дніпропетровськ, вул. Журналістів, 15).

Господарський суд Харківської обл. (Держпром, 8-й під., пл. Свободи, 5, м. Харків, 61022) постановою від 13.08.2002 р. по справі № 4581/2-19 визнав банкрутом приватне сільськогосподарське підприємство «Маяк», ЄДРПОУ 30739160 (с. Кругляківка, Куп'янський р-н, Харківська обл., 63753) та відкрив ліквідаційну процедуру.

Ліквідатор Івлєва Н. А. (ліц. 250463 від 18.04.2002 р.), т. (057) 712-75-48.

Повідомлення
про скликання позачергових
зборів акціонерів

ЗАТ «Дніпровська Пристань» 8 жовтня 2002 р. о 16 годині, що відбудуться за адресою: Київ, вул. Сосюри, 5.

Порядок денний:

1. Затвердження бухгалтерського річного звіту за 2001 рік.
2. Вибори Голови та інших членів Спостережної Ради.
3. Розгляд та затвердження передачі акцій від одного акціонера іншому та третім особам.
4. Завтердження нової редакції установчих документів.
5. Врегулювання питання кредиторської заборгованості.

---

10 жовтня 2002 р. о 14.00 годині відбудуться загальні
збори акціонерів ЗАТ «Павлоградбуд».

Місце проведення зборів — актова зала ЗАТ «Павлоградбуд», м. Павлоград, Дніпропетровської області, вул. Промислова,1а.

Порядок денний зборів:

1. Інформація керуючого санацією про результати проведення санації Товариства.
2. Обрання ради Товариства.
3. Обрання ревізійної комісії Товариства.
4. Обрання правління Товариства.
5. Внесення змін та доповнень до статуту Товариства.
6. Внесення змін та доповнень до внутрішніх нормативних документів Товариства.
7. Визначення основних напрямків діяльності Товариства у 2003 році.

Реєстрація учасників зборів буде проводитись з 12.00 до 13.40 за місцем проведення зборів.

Для участі у зборах необхідно пред'явити:

— акціонеру — паспорт;

— представнику акціонера доручення від акціонера та документ, що посвідчує особу представника;

З документами, пов'язаними з порядком денним зборів, акціонери можуть ознайомитись за місцем знаходження товариства. Контактний телефон у м. Павлограді: 3-01-94 (з 9.00 до 11.00).

Керуючий санацією ЗАТ «Павлоградбуд»

Господарський суд Полтавської області (36000, м. Полтава, вул. Зигіна,1) порушив справу № 10/199 про банкрутство відкритого акціонерного товариства «Полтавський завод будівельних матеріалів» (36006, м. Полтава, вул. Клінкерна,1; код ЄДРПОУ 30548247, п/р 26009301550434 в Октябрському відділенні ПІБ м. Полтави, МФО 331478).

Розпорядником майна призначений арібражний керуючий Лазарєв Федір Едуардович, ліц. № 250286 від 24.01.2002 р.

Претензії кредиторів та заяви санаторів приймаються в місячний термін з дня опублікування оголошення.

Закрытое акционерное общество «Сарепта-Вископласт» сообщает, что 07 октября 2002 года в 10.00 состоится внеочередное собрание акционеров по адресу: г. Донецк, ул. Зуевская, 13.

Повестка дня:

1. Реорганизация ЗАО «Сарепта-Вископласт» путем преобразования в общество с ограниченной ответственностью с изменением названия.
2. Утверждение Устава в новой редакции.
3. Рассмотрение и подписание Учредительного договора.
4. Назначение нового исполнительного органа.
5. Рассмотрение вопроса о заключении договора на получение кредита.

Регистрация Акционеров состоится 07 октября 2002 года с 8.00 до 10.00 по месту проведения собрания.

Акционеры должны иметь при себе документ, удостоверяющий личность, их представители —доверенность и документ, который удостоверяет личность.

Справки по телефону: (062) 342-15-45.

Председатель Правления ЗАО «Сарепта-Вископласт».

Печатку ТОВ «ТВП «Експрес-сервіс» (адреса: м. Київ, вул. Урицького,32, кв.70, ЗКПО 22891100) та свідоцтво платника ПДВ за № 36011552, інд. № 228911026055 від 22.09.97р. видане ДПІ в Залізничному районі м. Києва в зв'язку з утратою вважати недійсним.

Ліквідірується Дніпропетровське обласне громадське об'єднання **«Добробут і Злагода»** (ІНП 24448685). Претензії кредиторів приймаються протягом двох місяців за адресою 49051, м. Дніпропетровськ, вул. Журналістів,15.

Господарський суд Кіровоградської області (25022, м. Кіровоград, вул. Луначарського,29) постановою від 19.07.02 р. № 10/35 визнав банкрутом КСП ім. Леніна (Кіровоградська обл., Долинський район с. Кірово) і розпочав ліквідаційну процедуру. Ліквідатором призначено Воловик В. П. (ліцензія Мінекономіки № 047969, 25012, м. Кіровоград, а/с № 28, тел. (0522) 22-10-65, 55-27-91).

Господарський суд Кіровоградської області (25022, м. Кіровоград, вул. Луначарського, 29) Ухвалою від 30.07.02 р. № 10/85 визнав банкрутом МП «Гласс» (Кіровоградська обл., м. Долинська, вул. Інтернаціональна, 16, кв. 8) і розпочав ліквідаційну процедуру. Ліквідатором призначено Воловик В. П. (ліцензія Мінекономіки № 047969, 25012, м. Кіровоград, а/с № 28, тел. (0522) 22-10-65, 55-27-91).

К сведерию акционеров АОЗТ «Реметалл»

Акционерное общество закрытого типа «Реметалл» сообщает, что 08 октября 2002 г. состоится собрание акционеров общества.

Повестка дня:

1. Итоги работы общества за 9 месяцев 2002 года.
2. Определение дальнейшей деятельности, перспективы на 2003 год.
3. О выплате дивидендов за 2002 год.

Место проведения: г. Днепропетровск, пл. Ленина, 1 (бывшее министерство черной металлургии), офис 139.

Регистрация акционеров с 13.00 до 14.00.

Акционерам иметь при себе документ, удостоверяющий личность.

Автобус будет находиться 08.10.2002 г. в 8.00 у офиса АОЗТ «Реметалл».

Дирекция АОЗТ «Реметалл».

Багаті також плачуть,

але нам від цього не легше…

Футбол. Товариські матчі національних збірних. Не тільки українським уболівальникам цей день завдав смутку. Розчарування очікувало також їхніх німецьких і французьких побратимів, команди яких на виїзді зіграли внічию. А чемпіони світу та італійці ще гірше — програли вдома. Та нам від цього не легше. Адже річ не в результаті, а в грі, яку показала українська команда. Втім, про все по черзі.

Болгарія—Німеччина. 2:2. Італія—Словенія. 0:1. Росія—Швеція. 1:1. Естонія—Молдова. 1:0. Латвія—Білорусь. 2:4. Фарери—Ліхтенштейн. 3:1. Фінляндія—Ірландія. 0:3. Норвегія—Нідерланди. 0:1. Туреччина—Грузія. 3:0. Литва—Ізраїль. 2:4. Хорватія—Уельс. 1:1. Азербайджан—Узбекистан. 2:0. Люксембург—Марокко. 0:2. Польща—Бельгія. 1:1. Македонія—Мальта. 5:0. Боснія—Сербія і Чорногорія. 0:2. Чехія—Словаччина. 4:1. Швейцарія—Австрія. 3:2. Бразилія—Парагвай. 0:1. Шотландія—Данія. 0:1. Туніс-Франція. 1:1. Ісландія—Андорра. 3:0. Венесуела—Болівія. 2:0.

Виокремимо поєдинки з участю суперників української збірної у відбірковій групі Євро-2004: Румунія—Греція. 0:1. Угорщина—Іспанія. 0:1. Північна Ірландія—Кіпр. 0:0.

І, нарешті, про київський матч. **Україна—Іран. 0:1**. Гол: Даеі, 56.

Україна: Шовковський, Коновалов (Серебренников, 71), Скрипник, Попов, Тимощук, Зубов, Кормильцев, Мусолітін (Іванов, 36), Бахарєв (Калиниченко, 57), Ребров (Мелащенко, 57), Воробей.

Іран: Мирзапур, Навазі (Насраті, 69), Мінаванд (Бадаві, 89), Гольмохаммаді, Резаї, Бахтіарізаде, Лотфі (Азіззаде, 85), Некунам, Каримі (Амір Абаді, 90+4), Даеі, Нікбахт Вахеді (Баяатанія, 75).

Попереджено Скрипника, 44, Навазі, 86.

Арбітр — Асім Худієв (Азербайджан).

21 серпня. Київ. НСК «Олімпійський». 22 градуси. 20 000 глядачів.

Так, іранці вище за нас у світовому рейтингу на чотирнадцять позицій — 33 і 47. Так, у нас травмованих і хворих майже цілий склад: Шевченко, Головко, Федоров, Ващук, Гусін, Несмачний, Косовський, Парфенов, Кардаш. У цій грі до «лазарету» долучився ще й Мусолітін, який зазнав серйозної травми наприкінці першого тайму, і його зі стадіону забрала «швидка допомога». Не приїхав досвідчений Лужний. Але про все це стало відомо не вчора.

Коли тривав перший тайм, у голову весь час лізли надокучливі думки і запитання — як із такою грою ми збираємося, скажімо, протистояти Іспанії? Хоча дехто зауважить, що, мовляв, до поєдинку з цією видатною командою ще багато часу (29 березня наступного року). Однак де гарантія, що все зміниться докорінно на краще?

Незабаром очікується поява в таборі збірної Гусіна і Несмачного. Навіть із Шевченком, дасть Бог, не все так песимістично. Леонід Буряк повідомив, що через десять днів усе має прояснитися остаточно. Він спілкувався з Андрієм, і той повідомив, що після операції дістався додому на своїх ногах. Лікарі вважають, що період реабілітації може значно скоротитися. Постукаємо по дереву.

Але залишається переважно ті самі футболісти, що грали проти Ірану. Складалося враження, особливо в першій половині зустрічі, ніби наші футболісти здебільше не зовсім усвідомлювали, що мають робити. Вони начебто виконували важку примусову роботу. Буряк казав про проблеми оборони. Проте саме захист, який припускався певних помилок, не викликав особливих нарікань. Інша річ атака. Нічого конструктивного упродовж перших 45 хвилин у нашому наступі ми так і не побачили.

Здивувала якась інертність і скутість. Куди поділся азарт? Виходить, лише в зустрічах з київським «Динамо» бойовим вогнем палають очі футболістів «Шахтаря». А коли вони знімають помаранчеві «мундири» і вдягають синьо-жовту форму, невідомо куди й дівається отой войовничий запал.

Одне слово, ми добре пересвідчилися, чого варта наша збірна без динамівців.

Тим часом гості більшість ігрового часу діяли злагоджено, агресивно, демонструючи пристойні командні швидкості. Одне слово, добротний колектив — та й годі. А його гравці мають таку технічну підготовку, що можуть, проявивши індивідуальну майстерність, істотно вплинути на перебіг подій на полі. Свідчення цього — їхня переможна атака. Чудову флангову передачу зробив Саїд Лотфі, а головний голеадор іранців 33-річний Алі Даеі у стрибку, не давши м'ячеві опуститися, ефектно перевів його у ворота українців.

Після цього вкрай прикрого епізоду наші ніби прийшли до тями. Додали у швидкості і кинулися відігруватися. Однак цей рух швидше нагадував примітивну навалу. Хоча були моменти врятувати матч і престиж. Та навіть вийшовши вдвох на воротаря, Калиниченко і Зубов не змогли скористатися ідеальною ситуацією. Не придумали нічого розумнішого, як пасувати м'яча один одному. Зрештою, він відскочив до Вороб'я. Але і той не дав ради. Жах!

Як пояснив наставник гостей, хорват Бранко Іванкович, його підопічні у другому таймі дещо знизили оберти, бо в Ірані ще не почався національний чемпіонат. Тому бракує ігрової практики. А перемогу своєї команди він назвав цілком заслуженою.

Леонід Буряк сказав, що гра Бахарєва справила на нього досить непогане враження. Він — хороший майстер, але не має потрібної ігрової практики. Ото й попросив, щоб його замінили, бо вже забракло сил. Це стосується і Реброва. Мало того, Сергій уже не нападаючий, а швидше півоборонець. А з одним форвардом — Вороб'єм — каші не зварити. Буряк повідомив також, що окремих гравців, які були на цьому зборі, вже не викликатимуть до тренувального табору команди.

Віктор БРАНИЦЬКИЙ.

Фото Юрія ВЕНГЕРЕША.

На знімку: Ібрагім Мирзапур виграє двобій у чи не найактивнішого в українській команді — Геннадія Зубова.

Чекають на поважних суперників

Під знаком футболу і музики пройде на Житомирщині день 24 серпня. Адже жеребкування кубкових матчів стало справжнім сюрпризом: обидві провідні українські команди гратимуть саме в нашому краї. «Система—КХП» із Черняхова, яка щойно вилася до другої ліги, прийматиме чемпіона — донецького «Шахтаря». А житомирське «Полісся» даватиме бій київському «Динамо».

Відбудеться також зустріч, хай локальна, але не менш принципова — з міні-футболу між командами міськвиконкому та облдержадміністрації. Ще один матч — завершення турніру з міні-футболу, що проходив у рамках тижневого спортивно-розважального марафону «Поліські ігри-2002». У його програмі також турнір із шахів, вуличного баскетболу, пляжного футболу та волейболу.

Для шанувальників сучасної музики — шестигодинний гала-концерт фестивалю «Юна хвиля». А ще — окрема розважальна дископрограма «Зіркова вечірка».

Олексій КАВУН.

ЕНЕРГЕТИКА

«Блакитне паливо» з надр Азовського моря

Шельф Азовсько-Чорноморського регіону — один з найперспективніших в Україні за величиною ресурсів газу. І тому підприємства Національної акціонерної компанії «Нафтогаз України» — ДК «Укргазвидобування» та ДАТ «Чорноморнафтогаз» — найактивніше взялися за розробку саме його надр.

У результаті пошуково-геологорозвідувальних робіт у 1999—2000 роках у південній частині акваторії Азовського моря було вперше відкрито Східно-Казантипське і Північно-Казантипське газові родовища. Щоб освоїти їх у стислі строки, НАК «Нафтогаз України» затвердила відповідну цільову програму. Для її виконання ДК «Укргазвидобування» виступила з ініціативою створення спільного підприємства з ДАТ «Чорноморнафтогаз», діяльністю якого передбачено вже у 2002 році розпочати видобуток природного газу із Східно-Казантипського родовища. За установчою угодою ДК «Укргазвидобування» виконує облаштування сухопутної частини родовища, а ДАТ «Чорноморнафтогаз» — морської.

Сухопутна частина передбачає установку підготовки газу потужністю 1 млн. куб. метрів на добу, газопроводи довжиною майже у 20 км. Очищений газ подається переважно споживачам Керчі через магістральний газопровід Джанкой—Феодосія—Керч. Нагадаємо, що саме Президент України Леонід Кучма урочисто відкрив цей газопровід — найбільшу новобудову за часи незалежності України. Сьогодні згадані підприємства забезпечують наповнення «блакитним паливом» цього газопроводу вже з місцевих джерел.

ДК «Укргазвидобування» вклала у цей вагомий проект чималеньку суму — майже 45 мільйонів гривень! З них 20 мільйонів — виконані «під ключ» власними силами будівельно-монтажні роботи, 2,4 мільйона — змонтоване технологічне обладнання. Профінансовано також поставки металопрокату та виготовлення металоконструкцій технологічної платформи на суднобудівному заводі «Залив» і труб для підводного газопроводу.

Зроблено багато — родовище здано в експлуатацію, але для забезпечення надійного газопостачання кримського регіону належить ще багато виконати.

Сьогодні ДК «Укргазвидобування» та ДАТ «Чорноморнафтогаз» роблять усе потрібне для того, щоб істотно збільшити віддачу від цього перспективного регіону. Вже проведено значні обсяги морських сейсморозвідувальних робіт, у результаті яких виявлено нові перспективні структури, найближчим часом їх буде введено у глибоке буріння.

Отже, спільними зусиллями обох компаній значно прискорено введення в дію Східно-Казантипського родовища на шельфі Азовського моря, запаси якого становлять понад 20 млрд. куб. метрів. Роботи на шельфі тільки розпочалися, але навіть за першими результатами ми вже можемо впевнено стверджувати, що Азовсько-Чорноморський регіон — це наш Каспій III тисячоліття.

Іван ДІЯК,
народний депутат України третього скликання.

Таємниці, про які знають усі

МИСТЕЦТВО

Чутки про смерть українського кіно перебільшені. Це вже не раз доводили роботи сучасних українських режисерів. Довів і Микола Ільїнський — автор науково-популярного фільму «Таємниці Києво-Печерської лаври», створеного на кіностудії імені О. Довженка.

«Таємниці» складаються з трьох фільмів. Кожна з картин триває близько 40 хвилин і відрізняється одна від одної формою подачі матеріалу.

Перший фільм «Етика древніх монахів» розповідає про історію лаври, життя монахів, їх аскетизм.

Другий фільм «Атеїзм і його руйнівні наслідки» кардинально відрізняється від попереднього. Переглядаючи його, забуваєш про лавру і не можеш збагнути, до чого тут її «таємниці». Про них жодного слова. Йдеться про найвідоміших атеїстів XX століття Сталіна, Леніна, Гітлера... Використано матеріали кіноархіву, фотографії, малюнки, ляльок-маріонеток.

У третьому фільмі «Наукове доведення існування у Всесвіті космічного Розуму» втрачена головна думка, бо в існуванні у Всесвіті космічного Розуму автори мене не переконали. Декорації та комп'ютерна графіка у фільмі дратують, відволікають, роблять його фантасмагоричним. Одне слово — картина, на мою думку, невдала.

Фільм знято на замовлення Міністерства культури і мистецтв, яке частенько припиняло фінансування. Тривало це три роки. А самих зйомочних днів було близько 20. Працювали над картиною автор сценарію, він же режисер-постановник, Микола Серафимович Ільїнський та три оператори.

Яке майбутнє «Таємниць»? Мабуть, світле. Картину переглянули кілька критиків і дали їй високу оцінку. Церква в свою чергу нагородила орденами всю знімальну групу і тих, хто сприяв появі фільму. До речі, він озвучений українською та російською мовами і відправлений на асамблею країн Балтії та СНД. Відповіді звідти не було. Натомість автор отримав запрошення на міжнародні кінофестивалі.

У доробку Миколи Серафимовича чимало фільмів. Жоден з них він не вважає невдалим. «Але «Таємниці» є картиною стрижневою в моїй творчості, її тема зріла протягом життя, — каже режисер. — У дитинстві мене цікавили абстрактні питання: звідки ми, куди йдемо, хто ми є... Для мене релігія стала наукою про внутрішній світ людини».

Сценарист боляче переживає сьогоднішню бездуховність і культурний занепад нації. Він прагне хоч трохи відродити її своєю роботою.

Лілія ПРІЛЬ.

БЛІЦОПИТУВАННЯ

Терпка чарівність волі

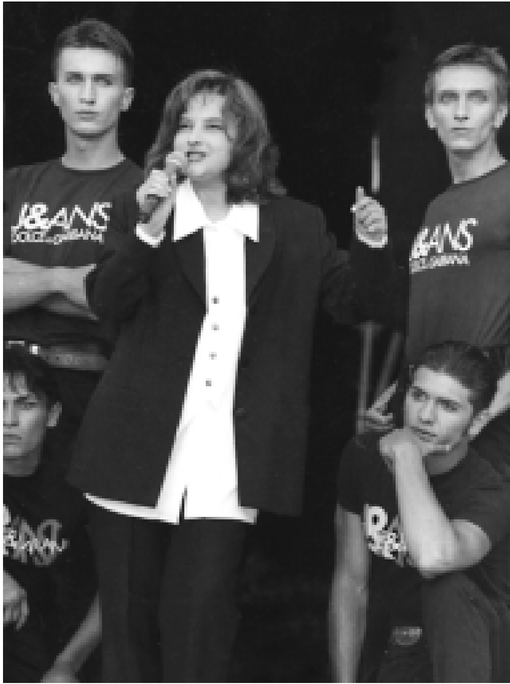

Фото Володимира РЕПИКА (Укрінформ).

(Початок на 1-й стор.).

Марія БУРМАКА, співачка, композитор, телеведуча:

1. Те, що ми вже одинадцять років маємо ознаки незалежності. Принаймні зовнішні...

2—3. Стосовно здобутків та помилок думки суперечливі. На цьому відрізку часу — чимало сумних підсумків. Для мене це свято зі сльозами на очах. Хочеться, звичайно, щоб здобутків було більше. Щодня чуємо з екранів телевізорів, мовляв, чогось не досягли в економічному плані, в політичному. Але, з другого боку, 10—11 років для історії — це краплина. Так, нам здається, що досягнуто замало. Проте серйозні переміни не роблять за одну мить.

Ще років 15 тому багато людей не могли навіть уявити, що держава, приміром, матиме жовто-блакитний прапор... А отже, це — велике свято. Зрештою, це сталося.

4. День незалежності у нас завжди відзначають доволі помпезно. Тим часом у мене є своя ніша — концерти. З радістю беру в них участь, адже понад усе в житті люблю співати. І це підсилює для мене відчуття святковості. Так, для мене цей день — робочий, але я допомагаю людям святкувати його весело.

Знову вдома

СИТУАЦІЯ

Луганський молодіжний емоційний театр «МЕТЛУГ» добре відомий українським театралам. Журі фестивалю «Мистецьке березілля» завжди ставило високу оцінку його феєричним постановкам і відзначало оригінальність режисури, звертаючи увагу на те, що у спектаклях зайняті діти від 7 до 16 років.

Чотири роки тому «МЕТЛУГ» було вигнано із його приміщення, і він у буквальному розумінні опинився на вулиці. Всі ці роки першого червня молоді артисти пафосно відзначали поряд з колишнім театром свій «день смерті», збираючи біля «стіни плачу» багато городян. Проте міська влада так і не знайшла можливості виділити «МЕТЛУГУ» власний куток. Артистам тимчасово дав притулок клуб глухонімих, але він не пристосований для занять, і репетиції доводилося проводити просто на вулиці. Однак, попри бездомність, трупа продовжувала творити, причому постановки були дедалі оригінальніші. Одна з останніх — спектакль «Гидота» за казкою Ганса-Крістіана Андерсена «Бридке каченя». Щоправда, до Києва на фестиваль «Мистецьке березілля» театр уже два роки не приїжджає з причини безгрошів'я. Хоча показати є що.

Навесні до керівництва містом прийшли нові люди, до яких «метлугівці», за їхнім висловом, змогли достукатися. Театру, нарешті, виділили дах над головою, причому в хорошому місці — віднині один із залів Палацу культури ім. Леніна належить йому. А це означає, що «день смерті» відміняється.

Алла АНТИПОВА.

Хто міг бути на місці Повалій, хто не обіцяв мовчати, хто підтримав матеріально?..

СТАРІ ПІСНІ ПРО ГОЛОВНЕ

На сцені конференц-залу не було запрошеного Віктора Черномирдіна (з поважних причин). Зате був Йосип Кобзон. А ще Таїсія Повалій, Ігор Ліхута. А ще Дмитро Гордон, який цю бучу і влаштував, — разом з Ліхутою та своїм «Бульваром». А ті, хто змішався з журналістами в залі: О. Злотник, М. Гнатюк, Ані Лорак, А. Миколайчук, Я. Табачник, Т. Недєльська, Б. Краснов, — стали приводом для думок про епохальність моменту.

Прес-конференцію в палаці «Україна» присвятили новому компакт-диску Й. Кобзона і Т. Повалій «Одна-єдина», що до нього ввійшла 21 популярна українська пісня. Серед них — «Червона рута», «Пісня про рушник», «Чорнобривці», «Очі волошкові», «Два кольори», «Тиша навкруги», «Києве мій»... Тандем приурочив спільну працю до Дня незалежності України.

Йосип Давидович з пресою спілкувався, як здавалося, із задоволенням: сперечався, погоджувався, цитував. Він сумно констатував, що старі, добрі, справжні пісні — нині «не формат». Казав про назрілу необхідність у поверненні до шлягерів минулого («Ми ж бо перечитуємо часом гарні книжки»).

Йосип КОБЗОН:

— Намагаюсь — і не можу пригадати українських пісень останнього часу... Сподіваюсь, це я чогось не розумію, «не доганяю», як тепер кажуть... Ось чим відрізняються пісні тодішні від теперішніх? Професіоналізмом та глибоким змістом. Можливо, в цьому альбомі не все досконало. Можливо, й стосовно аранжування. Можливо, й нашого з Тасею виконання. Та головне — це сталося. Ймовірно, люди повертатимуться до тих пісень частіше. І це допоможе нам всім захиститися від тих жахливих подій, котрі щодня відбуваються в світі.

Заволодівши ситуацією, Йосип Давидович розповідав і про підготовку до свого близького ювілею (хто бажає привітати — 11 вересня). І про планований тур разом з Таїсією Повалій нашою країною. І про наданий — йому й Таї — один з найбільших російських залів для виконання там українських пісень 25 листопада. Також метр висловив своє захоплення Ані Лорак. І зімпровізував, що, можливо, справу продовжать саме вона та Микола Гнатюк. На що Микола, підскочивши зі стільця, відчеканив: «Слухаюсь, батьку!»

Таїсія ПОВАЛІЙ:

— На моєму місці могла бути інша виконавиця. Співати з вами — сама насолода. Моя мрія здійснилась. Я найщасливіша!..

Ігор ЛІХУТА:

— Альбом звучить посьогоднішньому, але вертає нас у минуле.

Із запитань істотні, певне, два. Одне — про багаторічне прощання Кобзона з публікою. На що патріарх відпарирував формулою: «Єврей прощається, та не йде». Зауваживши хитро-мудро, що коли казав, мовляв, покидає сцену, не мав на увазі, що не розкриватиме рота. І коли вже затребуваний, треба працювати...

На животрепетне запитання про гроші для проекту було висловлено подяку «друзям Ліхути, котрі забезпечували вихід альбому» та Дмитрові Гордону, котрий «організовував та забезпечував». Московський гість запевнив шановне товариство, що матеріальної участі не брав.

Ольга КЛЕЙМЕНОВА.

Відпочинок з усмішкою

ГУМОРИНА

обіцяла численним гостям півострова Кримська державна філармонія і, схоже, виконала свою обіцянку. Літнього сезону на естрадних майданчиках курортних міст виступали і виступають вітчизняні та зарубіжні майстри «смішного» жанру. В турне по Криму з великою програмою вирушив з театром Володимир Винокур.

У своєму гуморному комфортабельному «СВ» від Євпаторії до Керчі в серпні має намір подорожувати Верка Сердючка. А російська актриса Наталя Крачковська представила на сміх курортникам актуальний спектакль під назвою «Коханці та кругле ліжко».

Літо в Криму — улюблений час і місце для гастролей «Кроликів». Володимир Мойсеєнко і Володимир Данилець у вільний від концертів час знімають своє «цінне хутро» і загоряють під південним сонцем.

Мал. Анатолія АГІЧЕЛА.

Наступний номер «ГУ» вийде 28 серпня ц. р.

Голос України
ГАЗЕТА ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ

Редактор номера Віталій СУДДЯ

Свідоцтво про реєстрацію періодичного друкованого видання — КВ № 1 від 26.05.1994 р.

Газета виходить 5 разів на тиждень (крім неділі й понеділка) українською і російською мовами.

Передплатні індекси: для індивідуальних передплатників — 40224, для підприємств і організацій — 60955.
Загальний тираж 159000.
Ціна договірна.

Комбінат друку видавництва «Преса України». 03047, Київ-47, проспект Перемоги, 50.
Фотоформи виготовлено в КЦ редакції газети «Голос України»
Зам. 0311154. 1 2 3 4 5 6 7 8 9 0

Газета виходить з 1 січня 1991 року.

Адреса редакції: 03047, Київ-47, вул. Нестерова, 4.
ТЕЛЕФОНИ: для довідок — 441-84-92;
телефакс — 224-72-54;
відділ реклами — 449-72-53, 441-89-34, 441-89-44;
телефакс — 449-85-62.

E-mail: mail@golos.com.ua — загальний
reklama@golos.com.ua — відділ реклами
let@golos.com.ua — відділ листів
foto@golos.com.ua — відділ ілюстрацій
Internet: http://uamedia.visti.net/golos